Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 45 („JUTRO“ XX., št. 258 a) Ljubljana, ponedeljek 6. novembra 1939 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 6 — Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.- po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Prepoved ameriške plovbe v nevarnih vodah

Po odredbi predsednika Roosevelta je ameriškim ladjam prepovedan dostop v vse angleške in francoske luke na evropskem in afriškem kontinentu do Kanarskih otokov

Washington, 5. nov br Prezident Roosevelt je podpisal dekret, s katerim se določajo morska področja, v katera ameriške trgovske ladje v bodoče ne bodo smele več pluti. V zvezi z dekretom je bila danes izdana tudi posebna proklamacija, v kateri naglaša, da je ameriškim ladjam prepovedan dostop v vse francoske in angleške luke na evropskem in afriškem kontinentu vse do Kanarskih otokov. Prepovedan je dostop v Biskajski zaliv. Ameriške ladje smejo pluti le po teritorialnih vodah vzdolž severne španske obale. Prepovedan je nadalje dostop do vseh luk na angleških in irskih otokih prehod skozi Rokavski preliv, dostop v vse francoske luke in plovba po Severnem morju do črte Islandija - Bergen. Glede na to ameriške ladje tudi ne bodo mogle skozi nordijske ožine v Vzhodno morje. Tako ameriške ladje ne bodo mogle niti v belgijske niti v nizozemske luke, pa tudi ne v luke nordijskih držav, Nemčije in Rusije, pač pa bodo smele pluti po vseh ostalih morjih. Proklamacija pravi ob koncu, da si je prezident pridržal pravico, da spremeni določbe o morskih področjih, v katera je dostop ameriških ladij prepovedan, če bi za to nastale kakšne konkretne potrebe.

Znatno povečanje ameriške oboroženje

Washington, 5. nov. br. Predsednik mornariškega odbora reprezentančnega doma Winston je danes izjavil novinarjem, da bo odbor na prihodnjem zasedanju reprezentančnega doma predložil v odobritev poseben pomorski oboroževalni program. Po tem programu naj bi v štirih letih zgradili 95 novih vojnih ladij, 2360 letal in 35 zrakoplovov. Proračun za to oboroževanje bo znašal okrog 1260 milijonov dolarjev. Po tem programu bi ne zgradili nobene nove linijske ladje, pač pa tri matične ladje za letala, osem križark, 52 rušilcev in 32 podmornic.

Winston je izjavil, da bi sicer Zedinjenim državam njihovo sedanje vojno brodovje zadostovalo za obrambo proti slehernemu nasprotniku, vprašanje pa bi nastalo, v kakšnem položaju bi se znašle Zedinjene države, če bi jih na mah napadla cela skupina sovražnikov. Prav zaradi tega se je mornariški odbor reprezentančnega doma odločil na pobudo vlade sestaviti tak dodatni oboroževalni program, da bodo Zedinjene države zavarovane prav v vsakem primeru.

Za milijarde dolarjev naročil v Ameriki

New York, 5. nov. s. Računajo, da bodo angleška in francoska naročila vojnih potrebščin v Zedinjenih državah že v prihodnjih tednih dosegla vrednost milijarde dolarjev. Nasprotno bo zelo prizadeta ameriška trgovinska mornarica, ki odslej ne bo več smela pluti v luke vojujočih se držav v tako zvanih ogroženih pasovih. S tem bo prizadetih več sto ameriških ladij.

Angleško-francoski nakupi v Ameriki

London, 5. nov. AA. (Havas) Britanski listi razpravljajo o ukinitvi prepovedi izvoza orožja iz Zedinjenih držav in poudarjajo koristi, ki jih bodo imeli zavezniki od tega sklepa ameriškega kongresa. »Sunday Chronicle« pravi, da je pri svojem obisku v Parizu mornariški minister Churchill proučeval s francoskimi strokovnjaki obsežen načrt nakupa letal in orožja v Ameriki. Razpravljajoč o posledicah ukinitve prepovedi pravi list »Observer«, da se bodo zavezniki sedaj lahko preskrbovali z velikimi količinami vseh potrebnih predmetov, kakor so n. pr. stroji, orodje, jeklo za topove, strelivo, motorna vozila, topovi, zdravniški instrumenti, letala, letalski motorji in ločeni letalski deli. Točen obseg naročil bodo določili po posvetovanjih raznih zainteresiranih ministrstev in finančnega ministrstva. Ameriški listi so v tem smislu napovedovali naročila za 350 milijonov funtov šterlingov, vendar pa gre samo za približno ugibanje. Člankar pravi dalje, da se bodo prvi rezultati ukinitve prepovedi čutili v nakupu letal od strani zaveznikov v Zedinjenih državah. Velika Britanija je že naročila letala za šolanje pri družbi Loxi Corporation and Nordamerica Aviation Company. Urednik za pomorska vprašanja pravi, da bodo zavezniki kupili v Zedinjenih državah večje število lovcev podmornic, ki bodo pomagali odstraniti nemške podmornice z morja. Dobavljali jih bodo po pet na teden, nato pa se bo število povečalo, čim jih bodo tovarne proizvajale v množinah. Te ladje imajo silno brzino in širok akcijski radij. Njihov jekleni trup lahko prereže podmornico na dvoje. Prav tako bo kupljenih na tisoče letal v najkrajšem času. 900 letal je že pripravljenih za takojšnjo dobavo. V petek so bila objavljena naročila v vrednosti 44 milijonov funtov šterlingov. V Zedinjene države bo odpotovalo posebno odposlanstvo britanske vlade, da sklene nove pogodbe. Omejitev, ki določa, da se morajo nakupi orožja plačati z gotovino, ne bo pomenila za britansko vlado prav nobene neprilike. V Zedinjenih državah ima Velika Britanija imetje, vredno 1.250 milijonov funtov šterlingov, doma pa nad 500 milijonov funtov zlata, s katerim prav tako lahko plačuje Ameriki.

Churchillov obisk v Franciji

Pariz, 5. nov. br. Angleško poslaništvo je danes objavilo o obisku prvega lorda angleške admiralitete Winstona Churchilla v Franciji naslednji komunike:

Prvi lord admiralitete Winston Churchill se je v spremstvu šefa angleškega admiralskega štaba mudil v Parizu od 2. do 5. novembra. Sestal se je s francoskimi državniki in mornariškimi strokovnjaki ter se z njimi razgovarjal o nadaljnji koordinaciji dela angleških in francoskih pomorskih sil.

Dne 2. novembra je bil pri francoskem min. predsedniku Daladierju in pri ministru za vojno mornarico Campichiju. Istega dne dopoldne je imel tudi daljši razgovor s šefom francoskega admiralskega štaba admiralom Darlanom. Tega dne je bil opoldne na kosilu pri Daladieru. Ob tej priliki se je sestal tudi z vrhovnim poveljnikom francoskih vojnih sil generalom Gamelinom in poveljnikom francoskega letalstva Vuilleminom. Zvečer je bil gost ministra za vojno mornarico Campinchija. Ob tej priliki se je sestal z ministroma Priotom in Carmotom ter z državnim podtajnikom Champetiers de Ribesom.

Dne 4. novembra je bil minister Churchill gost vrhovnega poveljnika francoskih vojnih sil generala Gamelina. Ob tej priliki se je sestal tudi s šefom generalnega štaba francoske vojske generalom Georgesom.

London, 5. nov. AA (Havas) Ministrstvo za informacije objavlja poročilo, ki ga je mornariški minister Winston Churchill podal po svoji vrnitvi iz Francije in v katerem izreka toplo priznanje francoski mornarici. Winston Churchill je izjavil, da sta v razgovorih, ki jih je imel z ministrom za vojno mornarico ter povelinikom celotne francoske mornarice ter ostalimi merodajnimi osebnostmi, prišla do popolnega izraza enodušnost in tesno sodelovanje francoskega in britanskega brodovja v borbi proti Nemčiji. Nato je govoril o francoski mornarici in o njeni borbi z Nemčijo. Ko je poudaril številčno stanje, je dejal, da je sodelovanje med francosko in angleško mornarico olajšano že zato, ker sta obe mornarici izkušeni in sta imeli priliko sodelovati že prej. Nato je govoril o pomembnosti konvojev in poudarjal, da funkcionira ta služba brez napake.

Nemški napadi na Roosevelta

Berlin, 5. nov. br. Nemški tisk je pričel sedaj hudo kampanjo proti Rooseveltu in njegovi soprogi, ki jima očita, da hočeta na osnovi novega nevtralnostnega zakona Zedinjenih držav razširiti vojno v Evropi. Listi so pričeli Rooseveltovi rodbini očitati njeno židovsko pokolenje.

»Hamburger Fremdenblatt« Ameriki očita celo krivdo za rusko-finsko napetost, češ, da je Rooseveltova intervencija v prilog Fincem, le škodovala Finski.

Berlin, 5. nov. z. Nemški listi še niso objavili nikakega komentarja o Rooseveltovi reviziji nevtralnostnega zakona, v političnih krogih pa so slej ko prej silno ogorčeni nad tem uspehom ameriškega prezidenta v senatu in reprezentančni zbornici. Splošno napovedujejo, da bo nemška vlada v kratkem, brž kone že jutri objavila uradno izjavo, v kateri bo obrazložila svoje stališče glede ameriškega nevtralnostnega zakona. V tej izjavi ne bo prikrila, da ne podcenjuje daljnosežnosti ameriških ukrepov ter da jih smatra glede na vojno v Evropi za zelo resen faktor, spričo katerega bi se morala vojna še zelo zavleči.

Rooseveltov odgovor na nemške očitke

Washington, 5. nov. j. Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt se je danes s soprogo udeležil v Willemontu neke prireditve. To priložnost je izkoristil, da je energično zavrnil pisanje nemškega tiska, ob priliki izpremembe nevtralnostnega zakona in dovolitve izvoza orožja in municije vojujočim se državam. Dejal je, da hoče nemški tisk to odločitev Amerike predstavljati kot lov za dobičkarstvom. V teku debate v senatu in v reprezentančni zbornici, je dejal Roosevelt, se je dovolj jasno pokazalo, kakšni razlogi so pri tej odločitvi vodili Zedinjene države.

Italijanski komentarji

Rim, 5. nov. br. Proglasitev novega ameriškega nevtralnostnega zakona objavljajo vsi italijanski listi pod velikimi naslovi. V svojih komentarjih ji pripisujejo velik političen in moralen pomen. Pri tem poudarjajo tudi dejstvo, da je bil sprejet novi nevtralnostni zakon v ameriškem kongresu s prepričevalno večino, kakor tudi, da ga je ameriška javnost sprejela z velikim zadovoljstvom. Listi posebno naglašajo, da bodo mogle zapadne demokratske države takoj izrabiti dano priliko za dobavo vojnih potrebščin iz Zedinjenih držav, v prvi vrsti že pripravljenih 800 letal. Po njihovem mnenju bo ukinitev prepovedi izvoza orožja iz Zedinjenih držav imela odločilen pomen za izid evropske vojne.

Rim, 5. nov. j. Italijanski tisk še vedno vsestransko komentira izpremembo ameriškega nevtralnostnega zakona ter podčrtava voljo Zedinjenih držav, da ostanejo za vsako ceno nevtralne, dokler ne bi bili kakorkoli prizadeti njihovi življenjski interesi.

Milan, 5. nov. z. Listi pričakujejo v svojih komentarjih o reviziji ameriškega nevtralnostnega zakona, na podlagi katerega je bila omejena ameriška plovba v evropskih kontinentalnih vodah, za Italijo velikih koristi. Ameriške ladje bodo sicer smele pluti po Sredozemskem morju, vendar pa se bodo Američani rajši posluževali nevtralnih ladij za svoja potovanja v Evropo. Izmed nevtralnih ladij pa so italijanske še najbolj udobne in potovanje z njimi je še najbolj varno. Že sedaj so pričeli Američani, ki nameravajo v kratkem priti v Evropo, rezervirati prostore na italijanskih ladjah.

Ruska sodba

Moskva, 5. nov. br. Ruski politični krogi se formalno sicer še niso izrazili o novem ameriškem nevtralnostnem zakonu, toda že kampanja ruskega tiska kaže, da se Rusi zavedajo, da so se Zedinjene države postavile na francosko in angleško stran. Listi tudi opozarjajo, da je že Molotov v svojem govoru 31. oktobra dokaj jasno izrazil stališče ruske vlade glede Rooseveltove politike, novi nevtralnostni zakon pa bo po njihovem mnenju povzročil, da se bo vojna podaljšala in da bodo ameriški industrijci kovali iz nje velike dobičke.

Novi upi v sporazum med Finsko in Rusijo

Prisotnost Stalina pri pogajanjih smatrajo kot znak za možnost kompromisa

Helsinki, 5. nov. br. **Po včerajšnjem sestanku finske delegacije z Molotovom in Stalinom je zavladal v moskovskih in tukajšnjih diplomatskih krogih zopet nekoliko večji optimizem glede na nadaljnja pogajanja. Prav dejstvo, da je na sestanek prišel tudi Stalin, smatrajo splošno za znamenje, da bo nazadnje vendarle prišlo do sporazuma na osnovi finskih protipredlogov.**

Že snoči je prispelo v Helsinke poročilo finske delegacije o prvih dveh moskovskih razgovorih v okviru tretje faze rusko-finskih pogajanj. **Kmalu nato je finska brzojavna agencija objavila uradni komunike, ki ugotavlja, da se pogajanja razvijajo v prijateljskem duhu in da bodo finski delegati dobili nova navodila za njihovo zaključitev.**

Davi se je sestala finska vlada da proči poročilo dr. Paasikivija. Verjetno je, da bodo še nocoj odposlana v Moskvo po brezžični poti poslednja navodila za nadaljnje zadržanje finske delegacije. V tem primeru se bodo izkazale za neutemeljene vesti, ki so se pozno snoči pojavile v moskovskih diplomatskih krogih, da se bo namreč dr. Paasikivi sam vrnil v Helsinke po nova navodila.

V Moskvi do 18. ni bilo nobenega sestanka. **Če bo finska delegacija v pravem času prejela navodila iz Helsinkov, je verjetno, da se bo še nocoj znova sestala z Molotovom v Kremlju.**

Helsinki, 5. nov. j. Ves materijal o sedanjih pogajanjih z ruskim zunanjim ministrom Molotovom in Stalinom je finska delegacija poslala finski vladi v Helsinke, kjer ga bodo proučili. Čim bo finska delegacija prejela iz prestolnice nova navodnila, se bodo pogajanja nadaljevala.

Helsinki, 5. nov. AA. (Stefani) Po prvih razgovorih v Kremlju med finsko delegacijo in ruskimi državniki prevladuje v Helsinkih mnenje, da se bodo pogajanja nadaljevala, čeprav dan prihodnjih razgovorov še ni določen. Finska delegacija, ki vodi pogajanja v Moskvi, je sporočila, da napadi sovjetskega tiska ne vplivajo na pogajanja.

Možnost večdnevnega odmora v pogajanjih

Helsinki, 5. nov. br. Položaj med Finsko in Rusijo se kljub ugodnemu poteku dosedanjih prvih dveh razgovorov o obnovi pogajanj v Moskvi, ki je izzval nek optimizem, stvarno ni spremenil. Finska delegacija je snoči sporočila v Helsinke najnovejše, a poslednje minimalne ruske predloge. Sedaj je gotovo, da se finski delegati sami pred zaključkom pogajanj ne bodo več vrnili v Helsinke. Morda bo jutri prišlo do novega sestanka v Kremlju, vendar pa računajo s tem, da bodo proslave ruske revolucijske zavlekle pogajanja še za nekaj dni.

Izjava finskega ministrskega predsednika

Helsinki, 5. nov. AA. (DNB) Min. predsednik Kajander je snoči po radiu govoril o rusko-finskih pogajanjih. Poudaril je, da bo Finska do skrajnih meja branila svojo neodvisnost, svobodo in nedotakljivost. Finska je začela pogajanja z Rusijo, ker želi mir. Povsem razumljivo ji je, če Rusija stremi po sporazumu in če želi varnost Leningrada, vendar pa se to ne more doseči na škodo Finske.

Glede na nedavni govor Molotova je Kajander izjavil, da je enostranski in da je stališče Finske povsem drugo. V vsakem primeru pa je Finska pripravljena braniti se.

Finska Bela knjiga

Helsinki, 5. nov. AA. (Havas) Finska vlada ne namerava za sedaj izdati svoje Bele knjige o pogajanjih z Rusijo, toda v političnih krogih govore, da ni izključeno da bo ta knjiga objavljena kasneje.

Na Finskem sodijo da Rusija noče vojne

Helsinki, 5. nov. z. Pogajanja v Moskvi finskim političnim krogom še niso vzela vsega upanja v kompromisno rešitev spora. Finska vlada je snočnje brzojavno poročilo o dosedanjih dveh razgovorih finske delegacije v Kremlju in o poslednjih ruskih predlogih danes proučila. Verjetno je, da bodo jutri finski delegaciji poslana nova navodila za nadaljnja pogajanja.

Vsekakor po mnenju tukajšnjih krogov finska vlada ruskih protipredlogov ni mogla sprejeti. Nespremenjeno je moralo ostati njeno stališče posebno glede ruske zahteve po oporišču v bližini finske luke Hankö. Tudi za ostale ruske zahteve finska vlada v mejnih korekturah v Kareliji ne vidi pravih protikoncesij, kakor pa so pokazale izjave min. predsednika Kajandra, se je že dokončno odločila in **prav zaradi tega računajo tukajšnji politični krogi, da se bodo pogajanja vendarle uspešno končala, ker vse kaže, da Rusom ni na tem, da bi svoje cilje v resnici dosegli z oboroženo silo.** Prav zato tudi finska delegacija v Moskvi sama ni hotela zavzeti nikakega stališča glede najnovejših ruskih predlogov in jih je zato sporočila v Helsinke.

Švedsko mnenje o položaju

Stockholm, 5. nov. z. Švedski tisk se tudi danes zelo intenzivno bavi z rusko ekspanzivnostjo vzdolž Finskega zaliva. Listi ugotavljajo, da so Rusi takorekoč že okupirali vso južno stran tega zaliva in da sedaj za vsako ceno hočejo spraviti pod svojo kontrolo še njegovo severno obalo. Kar se tiče ruskih zahtev glede Hangöja poročajo, da ima to mestece 7000 prebivalcev švedske narodnosti. Mestece leži na južnem obrežju daljšega polotoka, ki tvori na severozapadni strani obrežje enakoimenskega fjorda. Na tej severozapadni obali je v otoku zajeda, na katere dnu leži majhen kraj Lappvik. Že pred vojno so imeli Rusi v tem zalivu svoje vojno oporišče. V času vojne je bil Lappvik rusko podmorniško oporišče. Poleg tega so imeli Rusi svoja oporišča tudi na otokih Utö, ki leži sredi med Hangöjem in Aalandskim otočjem, Rusarö južno od Hangöja ter Oeru. Na teh otokih so bile nameščene njihove obalne baterije. Tudi Finci imajo sedaj tam svoje obalno topništvo, vendar pa je vprašanje, ali bi to v primeru ruskega napada lahko uspešno reagiralo na obstreljevanje s težkimi ladijskimi topovi. Položaj v primeru resnega spora z Rusijo ne bi bil za Finsko najbolj ugoden, vendar pa tudi Rusija zlepa ne bo tvegala vojne z malo sosedo, ki ima na svoji strani javnost vsega sveta.

Utrditev Alandskih otokov

Stockholm, 5. nov. j. **»Svenska Dagbladet« označuje kot izmišljene vesti, da bi nameravala Finska skupaj s Švedsko utrditi nekatere Alandske otoke. List trdi, da med obema državama o kaki taki utrditvi nikoli ni bilo govora.**

Nizozemski tisk o ruski politiki

Amsterdam, 5. nov. AA. (Havas) Nizozemski tisk odgovarja na ruske napade proti neodvisnosti Finske, zlasti pa na članek moskovske »Pravde«.

»Algemen Handelsbladed« piše, da je smešna trditev, da more mali narod 4 milijonov ogražati narod 180 milijonov. Ta argument ni vreden niti velike države, ki se poslužuje brutalne sile za dosego svojih nacionalnih in imperialističnih interesov, da bi iz malega naroda z nasiljem izsilila, da se odreče svojim teritorialnim in suverenim pravicam. Politika Moskve napram baltiškim državam, ki jo skuša sedaj uveljaviti tudi proti Finski, je opomin vsej Evropi, naj se ne slabi brez potrebe. List končuje z besedami: Ves svet spremlja z velikimi simpatijami do finskega naroda razvoj njegove diplomatske borbe v upanju, da bo Moskva delala stvarno za mir in da ne bo samo govorila o miru.

Konferenca severnih držav

Razpravljali bodo o enotnem postopanju za ohranitev nevtralnosti

Kodanj, 5. nov. br. Jutri se bo tu pričela konferenca strokovnjakov oslskih držav. Na konferenci bodo pripravili elaborate o kodifikaciji in unifikaciji nevtralnostnih določb Danske, Norveške, Švedske, Finske, Nizozemske, Belgije in Luksemburga. Kodificirali bodo tudi določbe o civilnem letalskem prometu med temi državami. Obenem bodo skušali vse najnovejše nevtralnostne določbe v omenjenih državah čim bolj prilagoditi novim razmeram, ki so nastale zaradi vojne v Evropi.

Izjave nizozemskega zunanjega ministra

Amsterdam, 5. nov. br. Zunanji minister je danes objavil spomenico, v kateri je obeležil osnovna načela nizozemske nevtralnostne politike. Nizozemska vlada se je predvsem odločila, da z nikomer ne bo sklenila nobene pogodbe o vzajemni pomoči ali kakega drugega pakta, ki bi jo pritegnil v en ali drug sistem evropskih sil. Nizozemska se bo v izvajanju svoje nevtralnosti opirala le na prijateljsko in sosedno Belgijo, ki se je trdno odločila, da bo prav tako ohranila svojo nevtralnost. To svojo nevtralnost bo Nizozemska branila tudi z oboroženo silo, kar je storila tudi že doslej, kadarkoli je bila njena nevtralnost prekršena.

V parlamentu pa je zunanji minister snoči izjavil, da nizozemska vlada priznava tudi novo poljsko vlado v Franciji. Dokler ne bo gotovo, kako se bo po vojni uredilo novo razmerje sil in držav v Evropi, je dejal, ni razloga, da bi nizozemska vlada zavzela kakšno drugačno stališče glede poljske vlade. Takega njenega postopanja ji tudi nihče ne more očitati, ker je povsem v skladu z nizozemsko nevtralnostno politiko.

Nizozemska Rumena knjiga

Amsterdam, 5. nov. AA. (DNB) Zunanje ministrstvo je objavilo Rumeno knjigo s pregledom najvažnejših ukrepov, ki jih je podvzela nizozemska vlada od začetka vojne. Knjiga ima 20 tiskanih strani. Razen not, ki jih je vlada poslala vsem silam za ohranitev miru, vsebuje knjiga tudi izjavi Nemčije in Velike Britanije o spoštovanju nizozemske nevtralnosti. Poleg tega so v knjigi objavljene tudi note, ki jih je Nizozemska poslala vojujočim se državam v zvezi z gospodarsko blokado.

Vohunstvo na nizozemski meji

Amsterdam, 5. nov. br. Kakor znano, je bil včeraj na nizozemski meji ustavljen mlad Holandec, ki je z avtomobilom hotel priti čez mejo v Nemčijo. V njegovem kovčegu so našli nekaj nizozemskih vojaških in policijskih uniform. Policijske oblasti so pričele takoj sumiti, da gre za vohunske posle. Zato so uvedle strogo preiskavo in izkazalo se je, da je bil v zvezi z nemškimi vohuni.

V pretekli noči se je preiskava razširila na vso državo. Tu se širijo vesti, da je policiji uspelo odkriti široko razpleteno vohunsko organizacijo. To potrjuje tudi nocojšnji »Telegraaf«, ki poroča tudi že o prvih aretacijah nemških vohunov.

Vrnitev zaplenjenih ladij

Amsterdam, 5. nov. br. »Neuwe Rotterdamsche Courant« poroča, da sta nemška in francoska vlada na zahtevo nizozemske in belgijske vlade pristali, da izročita oblastem obeh nevtralnih držav nekaj njihovih ladij, ki so bile zadržane v francoskih in nemških lukah.

Novi nemški poslanik na Norveškem

Berlin, 5. nov. AA. Kancelar Hitler je imenoval za poslanika v Oslu dr. Kurta Brauera, prejšnjega svetnika veleposlaništva v Parizu.

Mussolinijevi posveti

Rim, 5. nov. br. Min. predsednik Mussolini je imel danes celo vrsto pomembnih razgovorov z najvišjimi vojaškimi osebnostmi. V Beneški palači je najprej sprejel prestolonaslednika princa Umberta kot inspektorja italijanske vojske v Italiji. Njun razgovor je trajal celo uro. Šlo je za razna aktualna vprašanja armijskih zborov, podrejenih prestolonaslednikovemu nadzorstvu.

Nato je Mussolini sprejel šefa generalnega štaba maršala Grazianija. Daljši razgovor je imel tudi z maršalom Badogliom, ki je dosegel 68 let starosti in bi moral po italijanskih vojaških predpisih oditi v pokoj. Glede na izredne razmere v Evropi je Mussolini maršala pozval, naj še nadalje obdrži vodstvo načelnika glavnega generalnega štaba. Končno je bil danes za namestnika načelnika generalnega štaba italijanske vojske imenovan general Roatto, ki je bil doslej vojaški ataše pri poslaništvu v Berlinu. Nazadnje se je Mussolini sestal tudi z novim državnim podtajnikom v ministrstvu vojske generalom Soddujem.

Topniško obstreljevanje na zapadni fronti

V glavnem so zaposleni le izvidniški oddelki, ponekod pa se razvija topniški dvoboj

Pariz, 5. nov br Vrhovno poveljstvo francoske vojske je davi izdalo naslednje 124. vojno poročilo:

Noč je na fronti potekla v glavnem mirno. Le na področju vzhodno od reke Blies je bilo topništvo na obeh straneh nekaj časa v akciji.

Pariz, 5 nov. AA (Havas) Nemško topništvo nadaljuje svoje obstreljevanje. V ostalem se na vsem bojišču nadaljuje redno delo izvidniških oddelkov Nemške baterije so bile zlasti delovne na osrednjem delu bojišča in so za svoj cilj vzele kraje pri Forbachu Nemško topništvo je bombardiralo mesto že pred nekaj dnevi z municijo velikega kalibra. Ko je opustilo ta jasno določeni cilj, je začelo včeraj bombardirati okolico tega mesta, kamor je padlo veliko število izstrelkov. Prav tako se nemški ogenj nadaljuje na vzhodu od izliva reke Blies v Saaro Nemci so prav tako bombardirali ravnino Rohrbacha, ki je prilično odprta in se razteza od Saargemünda do Bitscha Na to pokrajino je padlo okrog 150 izstrelkov kalibra 105 mm. Na obeh točkah bojišča je francosko topništvo takoj začelo odgovarjati V saarski pokrajini je prišlo do defenzivne borbe, ki je dobila videz topniškega dvoboja, ki se nadaljuje v precej počasnem ritmu vendar pa ima tendenco, da postane vsak čas resnejši Kakor se je izvedelo, so v nemške rove prispele nove čete.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 5. nov br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi objavilo naslednje vojno poročilo:

Na zapadu ni bilo nikakih pomembnejših bojev.

Nemška letala nad Anglijo

London, 5 nov. j. Iz raznih mest v severovzhodni Angliji poročajo, da so okrog poldneva čuli brnenje letalskih motorjev, ki so letela zelo visoko, ker ni bilo nobenega videti. O kakem bombardiranju doslej ni bilo vesti.

Nevtralni ladji naleteli na mine

London, 5. nov br. V pretekl noči je danski 11.000 tonski tovorni parnik »Kanada«, ki je bil na poti v Kodanj, naletel na mino, ki je parnik razdejala Ladja se je v dobre četrt ure potopila. Neka druga ladja je rešila vseh 60 članov njene posadke.

Podobna nesreča se je pripetila tudi v Rokavskem prelivu. Tam sta nastali na grškem 5300-tonskem parniku »Nikolaos Empirikos« dve eksploziji, spričo katerih se je ladja potopila že v nekaj minutah. K sreči je bila tudi njena posadka rešena in pripeljana v Francijo.

Nemške mine ob švedski

Protest švedske vlade proti polaganju nemških min v švedskih teritorialnih vodah

Stockholm, 5. nov. br. Med Nemčijo in Švedsko je nastalo nesporazumljenje zaradi poseganja nemških pomorskih vojnih sil v pomorske pravice in interese švedske države. Švedske oblasti so namreč ugotovile, da so Nemci razširili svoja minska polja v zapadnem delu Vzhodnega morja tudi na področje, ki spada po mednarodnem pravu že k švedskim teritorialnim vodam. Za švedske teritorialne vode se smatra vse morsko področje vzdolž obale v širini 4 morskih milj. Poleg tega so Nemci prekršili tudi dogovor s Švedsko, po katerem so si pridobili pravico polagati mine na določenih področjih v Oerösundu. Minska polja so bila tam razmeščena tako, da so švedske ladje lahko nemoteno prišle skozi nje na Severno morje, sedaj pa so jih Nemci razširili tako, da je po švedskem mnenju nastala neposredna nevarnost za švedsko plovbo skozi Oerösund.

Že pred dnevi je švedska vlada na vse to opozorila nemško vlado s posebno noto Nemci so nanjo odgovorili, a tako, da se Švedi s tem odgovorom niso mogli zadovoljiti. Nemška nota je bila 31. oktobra odklonjena. Odtlej so se pričela med obema vladama neposredna diplomatska pogajanja, ki pa doslej niso privedla do nikakega konkretnega zaključka. Nesporazumljenje se je še celo nekoliko poostrilo tako da so bila danes pogajanja začasno prekinjena. Švedska vlada si pridržuje pravico, da ukrene vse potrebno da se bo švedska pomorska trgovina lahko razvijala nemoteno V danem primeru bodo njeni iskalci min odstranili nemška minska polja s področja švedskih teritorialnih vod a tudi iz Oerösunda, kolikor segajo v vode ki bi morale biti po prvotnem švedsko-nemškem sporazumu proste min.

Italija in Balkan

Po angleškem mnenju bo pri zbližanju balkanskih držav z Italijo sodelovala tudi Turčija

London, 5. nov. z. Izmenjava italijanske in grške note je po mnenju tukajšnjih diplomatskih krogov tudi s širšega vidika izredno velikega pomena. V Angliji so sprejeli ta diplomatski dogodek, do katerega je prišlo na italijansko pobudo, z velikim zadovoljstvom. **Splošno ga tolmačijo tudi v tem smislu, da ima Italija namen tolerirati turško-francosko-angleški pakt o sodelovanju na vzhodnem delu Sredozemskega morja ter na Balkanu.**

Po drugih vesteh namerava maršal Göring potovati v Rim le zaradi tega, da bi preusmeril italijansko politiko na Balkanu, ki je pričela nemškim političnim krogom povzročati že resne skrbi. Po mnenju nevtralnih opazovalcev pa nista utemeljena niti angleško zadovoljstvo niti nemška bojazen, ker Italija na Balkanu nima namena voditi politike, ki bi bila v korist ene ali druge izmed nasprotujočih se sil, nego zgolj politiko, ki je v popolnem skladu z njenimi lastnimi interesi.

Odnosi Italije z Jugoslavijo in Madžarsko so izredno dobri. Nedvomno bodo tudi novi italijanski trgovinski pogodbi z Bolgarijo sledili še pomembni politični sporazumi. Glavna italijanska akcija na Balkanu pa se še ni pričela. Šlo bo predvsem za Turčijo. Razmerje med obema državama do zadnjega časa ni bilo posebno ugodno in je šele Inenijev govor v Ankari nekoliko razčistil ozračje, v katerem se je razvijalo. Na ta govor je Italija takoj reagirala s čestitkami k obletnici turške republike. **V okviru tega razvoja se tolmači tudi izmenjava italijanske in grške note kot pozitiven element, ki bo posredno vplival tudi na nadaljnji ugodni razvoj italijanskih odnošajev do Turčije. Če ima v smislu not italijanske in grške vlade v kratkem res priti do tesnejšega sodelovanja balkanskih držav in Italije, je treba pač računati s tem, da bo pri tem zbližanju soudeležena tudi Turčija.**

Nemška prizadevanja v angleški luči

London, 5. nov. br. »Daily Telegraph« objavlja vesti iz Berlina, po katerih pripravlja maršal Göring posebno nemško diplomatsko akcijo za ustanovitev nevtralnega balkanskega bloka, iz katerega pa bi bila Turčija izključena. Maršal Göring namerava pridobiti balkanske države za tak blok z utemeljevanjem, da pomeni angleško-francosko-turška pogodba v danem primeru razlog, da bi se vojna razširila tudi na jugovzhodno Evropo. Göring je mnenja, da je prav ta pogodba onemogočila osnovanje takega bloka.

»Times« pa objavlja poročilo iz Sofije, po katerem se tamkaj čim dalje bolj opaža nemški pritisk, ki prihaja do izraza zlasti na gospodarskem področju. Nemčija je baje Bolgariji obljubila dobavo raznega blaga za pol milijona funtov, obenem pa se je zavezala, da bo v Bolgariji nakupila raznih kmetijskih pridelkov za milijon funtov. Vprašanje je, pravi angleški list, kako bo Nemčija mogla ta svoj načrt izvesti. Zanimivo je, dodaja nadalje, da so se nedavno v Bolgariji iz nemških virov razširile vesti o demonstracijah pred bolgarskim poslaništvom v Beogradu in o aretacijah nekih Bolgarov v Jugoslaviji, vendar pa se je pokazalo, da te vesti niso bile točne.

Nemčija pozdravlja grško-italijansko zbližanje

Berlin, 5 nov AA Nemška diplomatsko-politična korespondenca se bavi z nedavno izmenjavo not med Grčijo in Italijo in pravi med drugim: Nedavno sklenjeni ankarski sporazum je imel za posledico, da so posamezne balkanske države ojačile svojo namero, da ne zabredejo v vojno To potrjuje izmenjava not med Italijo in Grčijo. Grčija je že davno izjavila, da ne bi bila rada pahnjena v vojno proti Italiji. Kakor znano, so zapadne velesile dale jamstva Grčiji in Rumuniji Grčija je na neki način nato reagirala z noto, ki jo je dostavila Italiji in na podlagi katere s je zagotovila, da ne bo vstopila v spopad Nemčija v največji meri pozdravlja ta sklep Grčije, ker se tudi s te strani jamči sedaj mir na Balkanu.

Nemški demanti

Berlin, 5. nov. AA. (DNB): Rimski dopisnik »Timesa« je izjavil, da mu je nemško veleposlaništvo v Rimu potrdilo vest iz Londona o prihodu maršala Göringa v Rim. DNB je pooblaščen izjaviti s tem v zvezi, da nemško veleposlaništvo v Rimu nima nobenih zvez z angleškimi novinarji ter da niti ono niti kak drug predstavnik Nemčije nima nobenega namena baviti se z izmišljotinami britanskega ministrstva za informacije.

Papen v Beogradu

Beograd, 5. nov. j. Havas poroča, da je včeraj na svojem povratku v Ankaro prispel v Beograd nemški poslanik Papen Ker je zamudil zvezo s simplonskim ekspresom, s katerim je nameraval potovati proti Carigradu, je moral prenočiti v Beogradu, kjer je bil gost nemškega poslanika Heerena.

Bolgarska trgovinska pogajanja

Sofija, 5. nov. br. Snočnji podpis dodatnega trgovinskega sporazuma med Italijo in Bolgarijo je izzval v tukajšnji gospodarskih krogih veliko zadovoljstvo Listi opozarjajo, da se ugodno nadaljujejo tudi trgovinska pogajanja z Grčijo ter da bo v kratkem prišla v Sofijo tudi rumunska trgovinska delegacija. Bolgarski izvoz je v zadnjem času zelo zastal ker Nemčija ni mogla v smislu trgovinske pogodbe prevzeti večji del bolgarskih kmetijskih pridelkov Tu so prepričani, da bodo Italija Grčija in Rumunija sedaj nadomestile Nemčijo v trgovinskem prometu z Bolgarijo.

Sestanek Saradzogla z rumunskim poslanikom

Rim, 5. nov AA Po poročilih iz Ankare je imel zunanji minister Saradzoglu dveurni razgovor z rumunskim veleposlanikom. Državnika sta razpravljala o posameznih omejitvah britansko-francosko-turške pogodbe, ki govore o Rumuniji.

Ali sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

Vsa Ljubljana uživa čar edinstvene žene, kateri se je klanjal ves Pariz!
Zou-Zou SESTRA ALI LJUBICA
Mladini neprimerno! Preskrbite si vstopnice v predprodaji!
Josefina Baker v krogu najlepših žena Pariza
Vse dosedanje predstave razprodane!
Samo še danes in jutri ob 16., 19. in 21. uri
KINO SLOGA — Telefon 27-30

Šentjakobčani so začeli

Uspela krstna predstava „Kurenta"

V soboto 4. t. m. se je zbrala precejšnja množica v šentjakobski dvorani v Mestnem domu, da bi gledala izvirno domačo ljudsko igro z godbo in petjem, ki jo je avtorica Metka Bučarjeva dala naslov »Kurent«. Verže je napisal Viktor Markič, godbo pa Danilo Bučar.

Vsebina je na kratko tale: Anka, hči župana Petra Grče ljubi kajžarja Tineta in ima z njim otroka. Anko pa hoče imeti tudi županov sosed Luka Žgur, ki si na vse načine prizadeva, da bi jo dobil. Tako izda Tineta, ki se skriva pred Napoleonovimi vojaki in Tine mora k vojakom. Potem pregovori župana, da mu obljubi dati Anko za ženo. Žgur namigne Grči, da bo Tinetovega otroka že spravil s sveta. V to borbo posežeta Kurent in Tona, Ankina teta. Ta dva človeka se zavzameta za Anko in ovirata Žgurja pri njegovih namerah. Kurent zato, ker na skrivaj ljubi Anko, Tona pa zato, ker jo je Žgur pustil. Ta dva preprečita vse Žgurjeve spletke in pomagata mlademu paru do sreče.

Čeprav je podobno snov obravnaval že marsikateri ljudski pisec je vendar zamisel, postaviti Kurenta za gibalo vsega dejanja, originalna Ta Kurent pa ni godec, ki s svojim igranjem potegne vse za seboj, marveč je bolj deseti brat, ki iz osebne resignacije deli dobrote ponižanim in razžaljenim. Zato je tudi kakor eden izmed vaščanov, kar pa bi kot pravi Kurent ne mogel biti.

Vseskozi melodiozna in topla glasba Danila Bučarja je zabrisala površnost in ohlapnost Markičevih verzov

Pevsko so bili vsi igralci zelo dobri. Občinstvo je očarala gospodična Vidičeva (Anka) s svojo sigurnostjo in toplino. Lep, sonoren glas ima Drašlar (Tine). Berlot (Kurent) se zna vživeti in dati nekaj čustva svojemu glasu. Eržen (starešina) je pel prijetno in mehko Tudi zbor je bil odličen.

Igralsko pa si Šentjakobčani lahko čestitajo. Vsi igralci so bili med seboj ubrani, dasi je bilo med njimi nekaj takih, ki so šele prvič nastopili.

Berlot je igral mirno, a prepričevalno, Kunter je postavil v Petru Grči bahatega gorenjskega župana-gruntarja, gdč. Vidičeva je bila kot Anka naravno in živahno dekle, g. Bučarjeva je dobro podala obup in strtost Tone, g. Pievelj je prav dobro pokazal v Luki Žgurju človeka z rokovnjaško dušo, odličen je bil Moserjev kajžar Matija Krevs, nad vse odličen pa je bil Lavričev mežnar Nace Podpac. Tudi gdč. Grgurevičeva je sijajno podala vaško potovko Mico Špeličevo Dobri so bili v svojih vlogah tudi Drašlar kot Tine, Kos kot kmet Jaka, Eržen kot starešina in pa Ocvirk kot rokovnjač Anzelc.

Zbor je bil organično povezan z igralci in je tako mnogo pomagal k uspehu te domače ljudske igre. Rob

Hudi nalivi v noči na nedeljo

Snoči so vode spet malo padle

Ljubljana, 5. novembra

Tolikšnega deževja, kakor smo ga bili vajeni preteklo noč in tudi še danes že dolgo ni bilo. Kakor dobivamo poročila, n deževalo samo v ljubljanski kotlini kakor z škafa je lilo tudi v Zasavju, po Kočevskem, v Savinjski dolini in drugod po Štajerskem, posebno v mariborskem okolišu. Je pač jesen, ki je po navadi mokra.

Deževje ni doslej povzročilo posebne škode Reke so se dvignile in ponekod tudi prestopile bregove. Do hujših poplav še ni prišlo, vendar so nekatere naše pokrajine nekoliko poplavljene. Velikih jezer, kakršnih smo vajeni ob velikih povodnjih, ni, zato pa so videti nekateri kraji, kakor bi bili kje na Finskem: jezerce pri jezercu, koder so drugače orna zemlja ali pa zeleni travniki.

Porast vode je bil opazen že pri naši skromni Ljubljanici. V Zalogu se je valovje razlilo močno čez breg in je bila pokrajina pri zaloškem mostu vsa v vodi. Velike mlake so stale tudi na travnikih med ljubljanskim aerodromom in Zalogom.

Pri reki Savi med Zalogom in Lazami je staroznana furmanska gostilna pri Pecju. Danes je segala reka na dveh mestih do ceste. Tam bo pač treba čim prej regulirati cesto, da ne bo ob vsakem dežju pretila nevarnost popotnikom in voznikom.

Svojevrstno sliko je nudila okolica Jevnice. Travniki so bili videti iz vlaka ko pokrajina z jezerci. Z Janča so sicer skromni potočki brzeli v dolino kakor hudourniki. To je bilo posebno opazno v Slapnici na meji ljubljanskega in litijskega okraja. Prav tako tudi v Jevnici, kjer hiti izpod Janč skozi dolino majhen potok, ki pa je danes šumel ko razdivjan hudournik. Na Jančah in po ostali gorskih slemenih je deževalo vso noč, kakor bi se bil utrgal oblak. Slični močni nalivi so bili na Kumljanskem. Potok pri Mitovškem mlinu in ostali potoki Save so prenapolnjeni vode in hrume v dolino. O hudem nalivu priča tudi Litijsko polje.

Večino pridelkov so kmetje že spravili s polja. Na njivah je edino še repa. Čeprav je sv. Lukež za nami, imajo kmetje repo še vedno v zemlji. Po starih rekih je soditi, da se repa debeli vse dotlej, dokler kolo teče, to je, dokler ne zapade sneg in ne prevzamejo sani vlogo vozil.

Po mnogih njivah imajo še tudi zelje. Kmetje so se zanašali, da bo še nekaj časa lepo in suho vreme. Zdaj pa jim je prekrižal račune dež. Preden ga bodo porezali in spravili v shrambe, ga bodo morali posušiti, da se ne bo kvaril.

*

Celje, 5. novembra

Močno deževje, ki se je začelo v Celju in Savinjski dolini snoči in je trajalo vso noč, je povzročilo, da je začela Savinja dopoldne naglo naraščati, hkratu pa so prestopili bregove tudi njeni pritoki Sušnica, Koprivnica, Ložnica in Voglajna. V prvih popoldanskih urah je dosegla Savinja 2.50 m nad normalo. Narasla Savinja je poplavila travnike na levem bregu na otoku del Masarykovega nabrežja in del mestnega parka pri kapucinskem mostu ter cesto pod drugim železniškim mostom. Sušnica je poplavila travnike ob Krekovi cesti in Glazijo, Ložnica Babno, a Koprivnica del Nove vasi. Na Glazijo je vdrla voda med prvenstveno tekmo med Celjem in Hrastnikom in preprečila njen nadaljnji potek. Ker popoldne ni deževalo, je Savinja začela padati, zvečer pa je znova začelo deževati in je spet nevarnost večje poplave.

Poplave so bile tudi v gornjih krajih Savinjske doline, tako okoli Žalca, Braslovč in drugod.

Likovne umetnice so otvorile razstavo

Ljubljana, 5 novembra

Danes dopoldne je bila v Jakopičevem paviljonu na svečan način otvorjena umetnostna razstava likovnih umetnic iz Ljubljane, Zagreba, Beograda in Sušaka. Otvoritvi te pomembne razstave, ki nam bo na najlepši način predstavila stvaritve jugoslovenskih likovnih umetnic — saj so v vseh prostorih paviljona razstavljena najboljša dela Milice Beševič, Mare Kralj, Dane Pajnič, Štefe Pažič, Elde Piščanec, Mire Pregelj, Bare Remec, Božene Ružić, Avguste in Henrike Šantel, Jele Trnkoczy in Anice Zupanec Sodnik vsega skupaj 87 del, akvarelov, olj, plastik v gibsu, keramik in risb pa monotipij — je prisostvovalo lepo število izbranega ljubljanskega občinstva. Otvoritve so se udeležili tudi odlični predstavniki naše javnosti.

Na otvoritvi razstave, ki bo odprta do 20. novembra, je prisotne s kratkim nagovorom sprejela ga. Dana Pajničeva, ki je mimo drugih toplo pozdravila odlične predstavnike naših javnih in kulturnih ustanov. V imenu prireditvenega odbora je poklonila šopek cvetja ge. banici, ki je potem s toplimi in izbranimi besedami priznanja razstavljajočim umetnicam razstavo otvorila Po tej oficielni otvoritvi so se prisotni razkropili po razstavnih prostorih in si dolgo ogledovali dela naših umetnic. Obiskovalci so se zelo pohvalno izražali o kvaliteti razstavljenih del in gotovo je, da bo njih sodbi pritrdilo tudi drugo občinstvo. Od tega pričakujemo, da bo pravilno razumelo pomen in namen razstave in jo bo zato v čim bolj častnem številu obiskalo. O razstavi in razstavljenih delih naših umetnic pa bomo še natančnejše poročali v prihodnjih dneh.

S cigani se je klatil po svetu

Zato je tudi po cigansko kradel in vlamljal

Ljubljana, 5. novembra

V zapore okrožnega sodišča so privedli 36letnega bivšega brivskega mojstra Jožeta, ki je po rodu z Notranjskega. Svoječasno je bil samostojen obrtnik in je imel lasten brivski salon. Pa so začele prihajati nadenj nesreče. V brivnici je imel mlajšega brivskega pomočnika, ki mu je začel mešati ženo, in sprva nedolžne šale so razbile družino. Žena je ušla s pomočnikom. Pobegnila sta najprej k morju, kjer je fant dobil službo. Potem pa se je preselil brivski pomočnik z ženo svojega bivšega mojstra v Zagreb, kjer živita baje srečno in imata skupen dom. Oba otroka so iz usmiljenja vzeli sorodniki.

Od takrat je zašel Jože tudi na nepošteno pot. Klatil se je že po vseh krajih naše banovine in se družil celo s cigani. Najdalje se je zadrževal na Blokah in tam okoli Kadar je nanesla prilika, da je prišel v hišo, kjer ni bilo doma gospodarjev, je Jože kar vdrl v omare in odnesel vse kar je našel: denar obleko in perilo. Potem se je z blagom hitro umaknil v drug kraj in tam nekaj prodal, nekaj pa porabil zase. Za vlomilca so se začeli zanimati orožniki. Razne orožniške postaje so prijavile vlomilca tudi ljubljanski policijski direkciji, ki ga je kakih šestkrat zabeležila, da je Jože tat in vlomilec. Ker se je znal spretno seliti iz kraja v kraj, ga vse doslej niso mogli najti in aretirati.

Nobena reč pa ni večno skrita. Tako je prišel zdaj na jesen tudi dolgo iskani Jože pravici v roke. V malem naselju Višnjem grmu pod Jančami je naletel nanj komandir g. Baumkirchner iz Litije. Možak je sedel pri topli peči in srebal žganje. Domačim je pravil, kaj je novega po svetu za razvedrilo pa jim je tudi »šlogal« karte. To je bil Jožetov poseben trik S kartami je pritegnil mnogega nase. Ko pa se je navadil hiše, je izvršil vlom in pobegnil. Patruljo je hotel Jože preslepiti, da se kot brezposeln potika po svetu. Komandir g. Baumkirchner pa je poznal moža že iz prejšnjih časov. Spomnil se je tudi da so Jožeta iskali v policijskih listih in da ga zasledujejo tudi nekatera okrajna sodišča. Zaradi tega je bil možak aretiran in odveden v ljubljanske sodne zapore, kjer so bili prav veseli, da so dobili dolgo iskanega moža za varne zapahe.

Jože je znal povedati precej o svojem pestrem življenju poslednjih let. Ko mu je pobegnila žena, se je potepal vsepovsod. Zašel je celo v Bosno s trdim namenom, da si poišče primerno družico in se tamkaj nanovo poroči. Pa ni našel nobenega primernega dekleta. Nato se je vračal proti domu preko Plitvičkih jezer. Tamkaj je iskal dela in zaslužka, pa zaman. Zdaj se je klatil že dobri dve leti po Sloveniji in je prišel navzkriž s paragrafi. Najrajši se je potikal okrog samotnih krajev. Zelo rad se je družil tudi s cigani. Tam je bil najbolj na varnem. Prav zato so ga naše orožniške postaje zaman iskale že dve leti. Preden je prišel na dan nov Jožetov vlom, je bil krivec že precej daleč drugje. Stradati mu ni bilo treba nikoli. Če je koga obril ali pa mu napovedal srečo, je dobil takoj kaj za prvo silo. Tudi zdaj ni bil Jože brez denarja. Napovedovanje sreče ni slab posel, pa je vsaj pošten. Jožeta bodo pokopali le vlomi in tatvine, ki jih je izvršil za dober ducat. Oblastva pa so prepričana, da bo zdaj priznal še vse, kar mu teži dušo.

Mariborska kronika

Maribor, 5 novembra

Maistrovi borci so imeli danes dopoldne v frančiškanski cerkvi mašo zadušnico za vse umrle člane in v bojih za osvoboditev naše severne meje padle Maistrove borce. Posebnih društvenih in kulturnih dogodkov ni bilo, pač pa je policijska in nezgodna kronika nekoliko večja.

Razburljiva rabuka v Frankopanovi ulici

V noči na nedeljo se je pripetil v Frankopanovi ulici razburljiv incident. 25 ljudi se je razdelilo v dve sovražni fronti in se spopadlo. Metali so se po tleh in niso prizanašali drug drugemu ne s pestmi ne z dežniki. Ko je prispel na kraj ljute borbe službujoči stražnik, je takoj spoznal veliko nevarnost in je poklical še druge stražnike. Vzpostavljanje reda in miru ni šlo brez primerne intervencije s pendreki. Medtem so se udeleženci spopada izdatno nabunkali, tako da jih je bilo več deležnih manjših poškodb. Po vzpostavljenem redu so se pričela zasliševanja. Ugotovilo se je, da pripada glavni delež krivde 31-letnemu Francu Jumelarju in 32letnemu Viktorju Rožiču, ki so ju odvedli v policijske zapore. Preiskava se nadaljuje in bodo končno besedo spregovorili sodniki.

Žrtve brezvestnih tihotapcev ljudi čez mejo

Tihotapljenje nevednih ljudi preko meje se od časa do časa še zmerom ponavlja. Pri Št. Ilju v Slov. goricah so naši čuječi obmejni organi spet zalotili štiri moške, ki so nasedli prigovarjanjem sleparskega agenta in hoteli skrivaj preko meje. Pri enem izmed štirih moških so našli tudi neko pismo, ki kaže, da se ni ponehalo organizirano tihotapstvo zapeljanih ljudi preko meje. Vse štiri so privedli v Maribor in jih spravili domov. Naša oblastva pa skušajo z nadaljnjimi intenzivnimi poizvedbami izslediti glavne krivce tega zločinskega ravnanja z lahkovernimi ljudmi.

Košaški vampir

V zadnjem času je v Košakih in okolici vznemirjal ženske neki Franc Š. Bil je tudi zelo nasilen. Zaradi tega so košaški orožniki za njim poizvedovali, dokler ga niso zajeli. Franc Š. je zdaj na varnem v mariborski jetnišnici. Košaške žene in dekleta so si ob aretaciji nevarnega vampirja oddahnile.

Žrtve nesreč

V Košakih je povozil neki avto 42letnega delavca Vinka Harta, ki ima poškodbe nad levim očesom in po glavi. Harta so prepeljali v bolnišnico. Tjakaj se je zatekel tudi 72letni mizarski mojster Andrej Bobek, ki ga je povozil neki kolesar na Pobreški cesti. Bobek ima poškodbe na obeh nogah. V Košakih je padel s skednja 19-letni viničarjev sin Ivan Gerlič in si zlomil desno nogo. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer se zdravi tudi 81letni občinski revež Jakob Pogelšak iz Studencev, ki je zaradi slabosti oblečal nezavesten v Vetrinjski ulici.

Strahovalec Dravskega polja za zapahi

Po Dravskem polju je kradel in vlamljal neki Franc Topolec. Vse mu je bilo dobrodošlo, kar mu je prišlo pod roke. Kar je nakradel, je potem prodajal. Na ta način se je preživljal, dokler ga niso orožniki zajeli in aretirali. Strahovalca Dravskega polja so oddali v tukajšnje sodne zapore. Prebivalstvo Dravskega polja pa je precej pomirjeno.

Sleparski trgovski potnik

Tukajšnji kleparski mojster Anton Romih je prejel od dveh posestnikov v Kameni sporočilo, da sta pred meseci naročila strelovoda pri njegovi tvrdki, in sicer po nekem trgovskem potniku, ki sta mu plačala na račun po 500 din. Romih je namreč svoj čas pooblastil nekega 39letnega Vekoslava S. za nabiranje naročil za strelovode. Odtlej ga ni bilo več na spregled. Zdaj ga išče policija.

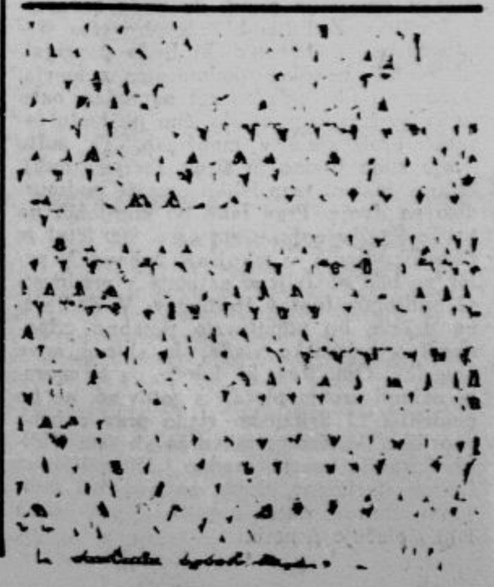

Ko gamsi vabijo na strel

Star lovec pripoveduje o svojih doživetjih s hoje za gamsi po strminah Kamniških planin

Gams na preži

Jesen, to je čas velikega lova in ni ga lepšega, radostnejšega dogodka za vsakega pravega lovca, ko si navsezgodaj v jutru, vprav tele jesenske dni kdaj, oprta puško krog ramen in se odpravi po zavitih poteh in stezah v gozd, na srnjake in lisjake, ali pa v gorske strmine in skaline, po sledi divjega gamsa.

Nad Kamniško Bistrico so padle megle, ponekod so samo nejasni obrisi v belem morju dali slutiti veličastnost gora, ki so se strnile z nebom v sivo, neprijazno podobo deževne jesenske pokrajine. Stala sva s starim izkušenim lovcem Janezom na dnu skal in poslušala, kako bobnijo skale pod silo hudournika.

»Vidite, če bi megle ne bilo, pa bi vam pokazal tam gori kraj, koder hodijo gamsi. Škoda.«

Zaiskrile so se Janezu bistre lovske oči, ki kljub visokim letom niso izgubile svojega sijaja. Kajti Janez je star lovec, lovec od peta do glave, od ranih let takorekoč. Gozdar je bil in lovski čuvaj in ni ga nobenega v dolini daleč naokrog, ki bi se mogel ponašati s tolikšnimi trofejami in bogatimi sadovi lovskega blagra, kakor jih je v dolgih letih službovanja doprinesel prijatelj Janez sebi v čast in ponos. Ni ga bilo treba še posebej prositi, da bi kaj lepega in zanimivega povedal iz svoje neizčrpne zakladnice izkušenj in spominov. Še prerada mu je stekla beseda, kar razjasnil se mu je zagoreli obraz in se hkrati pomladil za dvajset let.

Zdajle je najlepši čas

»To pač veste, da je zdajle najlepši in najugodnejši čas lova na gamse. Seveda smemo streljati samo samce. Rečem vam, ni je lepše živali od gamsa in srnjaka. Pa je gams še lepši. Samo videti ga je treba, kako stoji na skali, ponosen, s prekrasno glavo, ki mu jo krase rogovi, s črnkasto dlako, ki kar odseva v snegu in skalah, s portom, to je dolgo, črnorjavo dlako na križu, ki se na vrhu zveže v bel cvet — poleg rogov največji lovski ponos in zaklad.

Vprašate, kako razpoznam samca od divje koze. Kozel, gams ima zakrivljene roge, koza jih nima, razen katera izjemoma. Potlej spoznaš samca po rjavih lakotnicah in dvignjenih ščetinah na križu. Samec je previdna žival. Ko gredo v gručah čez skale, ne gre nikoli prvi. Najprej stara koza, potlej mladiči in nazadnje šele on sam. Lovci poznamo natanko njihove poti. Koze se pasejo na stalnih krajih, samci so previdnejši in radi menjavajo prostor. Zmerom stoji kateri na straži kje na vzvišeni skali in voha naokrog. Lovec mora biti prokleto previden in se jim nikdar ne sme približati v smeri vetra. Celo uro daleč zavoha gams človekov dih. Hodijo v različnih skupinah, po šest ali po deset skupaj. Zgodilo pa se je že, da sem jih naštel včasih po osemdeset in celo devetdeset skupaj. To vam je bil veličasten pogled,. tolikšna vrsta gamsov, ki se drug za drugim vzpenjajo po vrtoglavih, previsnih poteh in skalah. Neverjetno brzi in spretni so. Ni je strmine, ki je ne bi prekoračili, poženo se tudi po več metrov v zrak, da dosežejo vrh stene ali skale in zadostuje prav majhna razpoka ali vdolbinica, pa si že najdejo oporo na svoji vratolomni poti. Turistovskih nesreč pri gamsih pač ni, kvečjemu pozimi kdaj, če kateremu izpodrsne na ledeni strmini, ki jo je pokril lahek sneg, da je led neopazen.

Lov na gamse je edinstven

Lov na gamse je lep in edinstven, pa tudi naporen. Včasih sem vstajal ob enih po polnoči, hodil ure in ure, da sem ob šestih stal na Dolgi njivi nad Bistrico na preži. Tako sva enkrat z rajnim tovarišem šla čez Mokrico za gamsi. Zgodaj zjutraj je bilo. Megle so se razklenile in kmalu sva zagledala na strmi skali prav pod vrhom gamsa, ki je stražil družino. Pomeril sem in sprožil. Pok! Zadel sem ga, pa ne usmrtil. Jadrno jo je ucvrl na nasprotni strani vrha navzdol, toda tam doli zija velikanski prepad in v ta prepad se je očividno zvrnil. Moramo ga poiskati, toda kako. Z veliko težavo sem se odpravil sam čez Mokrico ponj. Izprva je sijalo sonce, potlej pa se je nenadoma zmeglilo, nastopil je mraz in pot je postajala peklenska. Plezal sem čez skale takorekoč v smrtni nevarnosti. Kamor si prijel, ali za skalo ali za ruševje — sam led. Z derezami na nogah sem se končno prebil na nasprotno stran in po dolgem iskanju zagledal gamsa kakšnih trideset metrov visoko v steni, zataknjenega z rogovi za skalnat rob. Splezal sem tja gori. Ležal je, kakor sem rekel, z rogovi zapet na polici, že davno zmrznjen. Dlaka mu je čisto zledenela, tako, da se je kar lomila. S težavo sem mu poruval port. Potlej sem zbasal gamsa v nahrbtnik in ga nesel čez Krvavec v Kamniško Bistrico po zledenelem, obupnem svetu. Hodil sem pa od devetih zjutraj do sedmih zvečer neprestano. Do smrti izmučen sem jo primahal zvečer v Stahovico z gamsom v nahrbtniku. Kaj pot, kaj nevarnosti, prinesel sem ga pa le in še kakšnega! Tehtal je osemindvajset kilogramov in bil star okrog štirinajst let. Dlako je imel dolgo do štiriindvajset centimetrov. Mislim torej, da je bil lov vreden tolikšnega truda.

Včasih se sreča široko nasmeje

Enkrat drugič sem jo mahal proti Veliki planini v jutranji megli. Sledil sem prekrasnega gamsa v skalah, ki se je ravnal proti travam. Tam se je začel pasti, kar ga je stalo življenje. Pomeril sem nanj iz razdalje stopetdeset metrov in ga zadel s kroglo. Zakotalikal se je na drugo stran v dolino. Te bom že našel, ljubček sem si mislil in še tisti mah presenečen obstal. Na kraju ustreljenega se je nenadoma pojavilo še sedem gamsov, šest jih je šlo naprej, to so bili mladiči, zadaj pa je dostojanstveno marširal stari gamssamec. No, to je pa redka prilika, ki jo velja izkoristiti! Spet sežem po puški in ustrelim. Gams pade v dolino, jaz pa jo ucvrem za njim. Kmalu sem ga našel — bila je prekrasna žival. No, ti si pa res lep kaprol, sem mu rekel na glas, potlej pa ga zadel na ramena in odnesel v dolino. Zdaj grem pa še po prvega. Ležal je v strmini skrit za gabrovjem. Dober dan, gospod gams. Kako se počutite? Kaj zdaj z dvema mrličema? Obeh ne morem zanesti domov. Bo že kako šlo. Vzamem nož, razparam drugemu kozlu trebuh, in vzamem ven črева, kajti če bi ga tako polnega vrgel v dolino dvesto metrov globoko, bi mu trebuh počil pri padcu, da bi se pošteno usmradil. Tako izvotljenega vržem čez strmino ter ju najbolj preprosto spravim do doma. Enega na hrbtu, drugega pa za rogove zavlečem za seboj. Šele doma se domislim, da sem pustil tam gori gamsova črева, ki bodo gotovo privabila kuno na malico. Vrnem se in nastavim železno past za kune kraj črev. Nisem se motil. Ta požrešna, sladokusna kuna zlatica me ni še nikoli razočarala. Že po dveh urah najdem v pasti živo kuno, ki se je zastonj poizkušala izmotati iz jeklenega oklepa. Pihala je jezno in kazala svoje ostre zobe. Nič je ni rešilo, udaril sem jo s palico nekajkrat po glavi in konec je bilo. Dva gamsa pa še kuna zlatica — kaj ni bil to lep, uspešen lov!

Gamsi so trdoživi

Včasih so gamsi kaj trdoživi in ga zlepa ne spraviš s sveta. Tako sva s prijateljem-lovcem nekoč zasledila gamsa pod Veliko planino nekje. Dolgo nama je žvižgal nasproti, pa ga nisva opazila. Ko je pa utihnil, sva ga zagledala daleč nad nama, najmanj štiristo metrov visoko. Stal je tam gori na skali pod steno v vsej svoji veličini, kakor da bi se nama rogal naravnost v obraz. Hitro v roke daljnogled in zraven daljnogleda puško, oboje naslonjeno na skalo ter mehko podprto. Najprej sem poizkusil streljati jaz in sicer z jekleno kroglo. Paf! Zdelo se mi je, da sem ga zadel, toda gams je še zmerom stal, kjer je bil. Potlej ustreli še prijatelj, toda gams stoji kar naprej. Vraga, kaj pa je to, ali imava privide? Povzpel sem se do njega. Bil je prislonjen ob steno, kar se od naju doli ni videlo. Toda živel je še, kljub temu, da sva ga oba pogodila. Vrgel sem ga po strmini v dolino. Zdaj bo pač mrtev. Pa ni bil in sem ga moral knikati. To se pravi ,da sem ga zabodel z nožem za rogovi v vratni sklep, da je prišla noževa konica v možgane. Dolgo se je upiral smrti, pa le zaman. Bila je prekrasna žival, še danes hranim rogove.

Lisici v skrivališču

Pa divji lovci

Precej važno je seveda, kako streljaš. Večkrat sem že streljal na gamsa in mu odbil s kroglo rog. Gams beži pa pogleda nazaj, tačas sprožiš in od vsega ti ostane v roki kos roga. Divji lovci so dobri strelci. Dostikrat sem jih že zalotil, dobili pa so malokoga. Pred leti še, sem kot lovski čuvaj čepel na preži vprav nasproti gamsovega zbirališča. Med menoj in gamsi je zijal prepad, v širini kakšnih stopetdeset metrov. Čakal sem potrpežljivo dolge ure, pa nisem odnehal, kajti že nekaterikrat se je čulo tod streljanje divjih lovcev. Končno se pripodi nekje izza skal trop gamsov. Ustavijo se, pa ne za dolgo. Postajajo nemirni, toda vendar ne zaradi mene — veter vleče proti mojemu skrivališču. Ko živali nemirno, plaho odhajajo, poči pod menoj strel in stara koza se zvrne zadeta. Z daljnogledom sem gledal, kako se je splazil divji lovec do trupla ter ga zavlekel v dolino. Še dva sta ga spremljala. No, so me vpraševali potlej v dolini sosedje, ste videli kaj gamsov. — Videl, sem rekel, med drugimi tudi nekaj takšnih na dveh nogah. Orožniki so iskali storilce izprva zaman. Jaz pa sem vedel, kaj in kako. Če se bo ponoči iz tega in tega dimnika močno kadilo, tam pripravljajo nedovoljeno večerjo. Nisem se motil, v resnici so jo pripravljali...

Srnjaki, lisjaki, kune zlatice

Kako pa je z ostalim lovom, vprašate? Poglavitni so pri nas gamsi. Potlej pridejo srnjaki, škoda, da jelenov ni več. Lisjaki so škodljivi, našel sem že srne, ki jim je lisjak živim obžrl stegna, da so močno ranjene po dolgih mukah poginile. Tudi kune so srnam nevarne. Splazijo se jim za vrat in jim prežro kite. Uboga srna se je pač ne more otresti. Kune in lisice loviti ni lahko. Zatečejo se v luknje in jih včasih težko zbezaš ven. Moraš zakuriti z žveplom prepojene cunje pod vhodom, da jih dušljivi dim spravi na plano. Pasti se pred takšnimi luknjami imenitno obnesejo. Pa se kljub vsemu vsakemu lahko pripeti, kar se je pripetilo mojemu prijatelju. Sledil je lisico, jo dohitel in ustrelil. Celo večkrat, da bo ja poginila enkrat za trikrat. Potlej se je ves prevzet sladke zavesti maščevanja na široko razkoračil pred lisičinim truplom, rekoč: Tako, zdaj si vendar dokončala svoje razbojniško življenje in to od moje roke! Nič več ne boš kradla kokoši ljudem izpod nosa, oddahnila se bo vas, a najbolj globoko se bom oddahnil jaz, ti tatica krvoločna! — Pa se prijatelj ni utegnil do kraja oddahniti, kajti po teh besedah se je navidez mrtva lisica bliskovito dvignila, se pognala čez plot in izginila v luknji.

Ja, ja, vsake sorte reči se dogode lovcu, resne in špasne. Najlepše se pa počutiš takrat, ko s težkim brhkim gamsom v nahrbtniku ukaje prikorakaš v vas s prijetno zavetjo, da je za teboj dober, srečen lovski dan... L. K.

Srna z mladičem

A. J.

Kariera Matije Zupetiča

V zvoniku trnovske cerkve je še obvisel na vrveh zvonov in odgovoril Ave Mariji. Moral je samo še pregledati cerkev, ali je prazna. Skrbno je zaklenil ogromna, masivna vrata, se še poslednjič ponižno poklonil pred rdečo večno lučjo, nato je kot majhen in škiljav škrat izginil v zakristijo. Dnevno delo je bilo končano. Ostali večer je porabil zase, posvečal se je glasbi in pesništvu in pisanju kratkih povesti. Gradil, popravljal in prepisoval je v sobi pri stari petrolejki svojo literaturo. Poslednji čas se je razdajal tudi nečemu velikemu, novemu v njegovem življenju: ljubezni.

Odkar je bil Zupetič Matija novi organist in mežnar trnovske cerkve, so farani in tudi mežnar sam pri večernih litanijah stalno videli pred glavnim oltarjem klečati hčer višjega magistratnega svetnika v pokoju, direktorja in urednika časopisa, vdovca, gospoda Bregarja, gospodično Matildo. Že od rojstva ponesrečeno bitje je bilo v svoji polnoletni dobi prepolno hrepenenja po moškem bitju, ki naj bi postalo njen mož. Pa se ji ni posrečilo. Zvedela je o samskem stanju gospoda Zupetiča, in zlasti, ker je šel o njem glas, da celo piše, se je v tisti uri zaljubila vanj. Da bi bila kdajkoli v cerkvi in bi klečala pred glavnim oltarjem kot zdaj, se farani niso spomnili. Opazili so tudi, da je oči blaženo upirala v mežnarja. Ali je opazil, ali vé? se je spraševala. Da. Tudi njej, ki je nihče ni maral, je pripadal nekdo, ki jo bo sprejel v svoje srce, kakršna je bila: čokata, s smešno poskakujočo hojo. Na čelu nakopičene trajne kodre vedno najnovejše frizure, so skrivale izbuljene oči, ki so nekako odsotno, nedoločno strmele, da človek ni vedel ali gleda vanj ali proč. Imela je širok nos in obraz, ki je bil kakor pomečkan. Kakor je bila nesrečna vsa pojava, tako smešno je bilo njeno vedenje. kričavo oblačenje, strastno sladko govoričenje. Kljub vsej tragiki nesrečnega bitja se je moral človek nasmehniti, ko je opazil vso strastno željo, da bi ugajala svetu in bi delala vtis brhkega dekleta. Celo očetu njenem, gospodu Bregarju, je bilo nerodno, če je hodil z njo po cesti. Sram ga je bilo njene smešne izzivajoče ponesrečene koketerije. Da bi se pokazala naobraženo, je neusmiljeno bila po klavirju, da so kleli daleč naokoli vsi nervoznejši.

Edini človek v fari, ki je celo občudoval gospodično Matildo, je bil novi organist in mežnar trnovske cerkve, Matija Zupetič. Laskave opombe faranov, da je ljubljen od hčere »boljše družine«, so ga naredile takoj hvaležnega častilca. Še preden sta se osebno spoznala, jo je oboževal. Uresničevale so se njegove dolgoletne sanje; njegovo dekle, bodoča soproga naj bi bila inteligentna, ki bi umetnost vsaj razumela, a gospodična Matilda je bila celo vitruozinja. Bila je zanj dovršena popolnost.

Do dvaintridesetega leta je čakal prilike, ki se mu je ponudila. Na deželi, kjer je služboval za organista in cerkovnika po raznih farah, je bilo tako malo ugodnih prilik: pri inteligentnih kmečkih dekletih se ni skušal ženiti, inteligentne, naobražene pa so bile redke. Pri tisto malo gospodi, kar je je bilo, se ni upal z željo na dan, dasi se je sam sebi zdel kot umetnik njim najmanj enakovreden. Če je ves navdušen za umetnost začel razlagati o svojem umetniškem delu, so se mu neprikrito smejali. Užaljeno je umolknil in sredi poskusov, da bi se uvedel v »boljšo družbo«, ostal brez nje. Bil je prepričan, da je umetnik-trpin, narodni mučenik in s povečano energijo je komponiral. Že dolgo let se je trudil, da bi njegove kompozicije prišle na cerkveni program, in njegova literatura v revije, kar pa se mu ni nikoli posrečilo ne eno ne drugo. Svetovali so mu zelo radi, naj porabi čas za bolj resne stvari, češ, da so njegovi pesniški produkti zgolj diletantski, pubertetni izlivi, črtice in novele — slabe šolske naloge. Glede kompozicij pa še govora ni bilo, da bi mogel kdaj uspeti.

Dvajset let se je organist Zupetič kot samec s svojima kovčegoma prekladal po župniščih, dokler se mu ni izpolnila življenjska želja. Preselil se je v Ljubljano, da bi lažje umetniško deloval in prodrl. V trnovski cerkvi je dobil mesto organista in cerkovnika. S seboj ni prinesel drugega kot oba obrabljena kovčka: v velikem, že preluknjanem so bili koncepti njegovih kompozicij in literarnih izdelkov, v manjšem so bile njegove letne in delovne hlače, nedeljske je ob prihodu v župnišče imel na sebi. Razen umetniških kravat in še starega zamaščenega umetniškega klobuka, nekoliko kosov svežega in umazanega perila in nekaj parov preluknjanih nogavic ni bilo v kovčegu ničesar več, čemur se ne bi reklo smeti. Njegova plača, par sto dinarjev, je šla navadno za note, papir, cigarete in pripomočke za inspiracijo: domačo, s slivovko brizgano črno kavo. Razen teh dveh, s cunjami in porumenelim papirjem natrpanih kovčegov ni imel nikakega premoženja. Vendar je bil kot član moškega spola, četudi bi bil še tako bedast in manjvreden, prepričan, da je vreden vsakršne device, da je on tisti, ki lahko izbira, »bohem« pa celo.

Zdaj pa je našel.

Tisti dan, tik po večerji, ko se je odločil, da svojo srčno damo prestreže v Cerkveni ulici, koder je hodila domov, se je s pobožnostjo pripravil. Ni pojedel glave luka, kot jo je sicer s kruhom po kavi pohlastal. Pred stenskim ogledalom v kuhinji je široko odprl brezzobo čeljust in si vanjo zatlačil umetne zobe, katere se mu je ob delavnikih zdelo škoda nositi. Potem, ko si je obril črno glavo, ki je bila majhna kot otrokova, na kateri je bilo tako malo mesa, da se je zdelo, kot da je lobanja preoblečena s pergamentno fino, na temenu bronasto se svetečo kožico, se je preoblekel v nedeljsko »pražnjo« obleko. Namesto črtaste, cajgaste, široke pentlje si je privezal široko svileno črno umetniško kravato, skril polovico glave z ogromnim klobukom, stisnil pod pazduho zamaščeno mapo s svojimi kompozicijami in odšel v zakristijo. Brž se je preoblekel v ministrantsko rdečo haljo in se pripravil na litanije.

Skrivaj se je mimogrede, ko je šel pred župnikom, ozrl: da, klečala je na običajnem mestu. Hvaležno so se mu zabliskale črne, globoko v jamah skrite, tako majčkene škiljaste oči, da jih sploh ni bilo mogoče videti. Od daleč so bile kot dva navzkriž stoječa turška meča.

Ves čas med litanijami je mislil na to, kako bo moral nastopiti, da ne bo prvega vtiska na njo pokvaril. Ko je poslednjič pozvonil, se je kar stresel ob hipni zavesti, kako lahko bi storil kaj napačnega, ko je med litanijami stregel tako čisto mehanično.

Konec. Odhajali so. Brž je prišel z ugaševalnikom in pogasil sveče. Hvaležno so se mu spačile oči, ko je videl, — da ga je čakala.

V zakristiji je vrgel s sebe mežnarsko srajco, pograbil pripravljeni klobuk in mapo in odbrzel v Cerkveno ulico, da jo prestreže in — nagovori.

Smehljaje mu je odzdravila na boječi pozdrav in globoki priklon. In molče sta se sprehajala ob Gradiščici, stiskala si roke in se sramežljivo nasmihala. Zupetič je bil srečen: našel je potrpežljivo stvar, ki je uslužno poslušala njegova razglabljanja o umetnosti. Ko ji je povedal, kako si celo z dlanmi zastre ušesa, da ujame čim več melodije njenega igranja na klavir, tedaj se mu je presrečna od sladkosti raztopila. »Umetnost ljubim nad vse na svetu«, mu je razgrinjala svojo umetniško dušo.

Hitro je minila tista blažena, od ljubezni blagoslovljena ura, ko je imela od očeta dovoljenje, da sme biti na sprehodu. Zupetič pa je moral oditi v župnišče, da je zaklenil cerkvena vrata. Nato se je vrnil pred njen dom. Cele ure je potem postajal po ulici pod njenimi okni in pobožno strmel nanje. Končno se je potolažen po njenem smehljaju, ko ga je pozdravila na oknu, le odtrgal in odšel nazaj proti župnišču. Iz dvoje črnih škiljavih špranjic pa so se k lini dvigali vroči pogledi, spremljalo jih je pobožno šepetanje: ljubim jo.

Odločil se je za važen korak. V ozkih, ozkih, zelo kratkih črnih hlačah, novi umetniški kravati in klobuku, pod katerim se je izgubila črna glavica, le mogočni, sajasto črni brki so kričali: tu, tu sem jaz, komponist, organist Zupetič, z belimi rokavicami na rokah, z glavo stisnjeno med pleči, je neki dan stopil v dom nadsvetnika Bregarja. Predstavil se je kot prosilec roke gospodične hčerke. S presenetljivo šibkim, boječim soprankom je začel svoj snubaški nagovor: »Gospod višji svetnik dovolite — prišel sem, predrznil sem se priti v vašo hišo, da bi prosil za

Javna tribuna

Mati — žrtev svetovne vojne

»Slovenski narod« z dne 29. avgusta je prinesel članek pod naslovom »Mati išče svojega sina«, v katerem je popisano žalostno življenje nesrečne matere, ki živi nekje v Zeleni jami v veliki revščini in pomanjkanju s svojo živčno bolno hčerko. Človek ne bi prav rad verjel onim vrsticam v »Narodu«, v katerem je opisano bedno življenje matere, ki je postala žrtev svetovne vojne. Potrebno je, da se temu članku doda še nekaj, kar naj da naši javnosti jasnejšo sliko in potrdi resničnost prvega članka, na katerega se ni ganilo nobeno človeško srce, da bi siroti vsaj deloma oblažilo trpljenje. O priliki svetovne vojne se je junaška žena prijavila k Rdečemu križu in je bila štirikrat nevarno ranjena. Ni je oplašilo to, ampak je še z večjo vnemo in ljubeznijo pomagala nesrečnim ranjencem, ki so ječali po bojišču ranjeni in so umirali pred njenimi očmi.

Po svetovni vojni se je ta junaška žena vrnila domov, ker je upala, da bo dobila svoje otroke v zavodu, kamor jih je dala, preden je šla na bojišče. Dobila je samo hčerko in enega sinčka. Drugega pa je odvedla neznana mati. Tu se je začel drugi križev pot matere, ki se je dolgo borila, da je našla svojega otroka, ki je pa sicer nič več ne pozna, da mu je ona dala življenje. Drugi sin, na katerega je upala, da ji bo na stara leta v oporo, je zbolel in umrl na sušici. Zdaj je imela samo še edinko, katera ji je duševno zbolela in se je nahajala že nekaj časa v zavodu za umobolne. Nesrečna žena stanuje v Zeleni jami v veliki bedi. Hčerka je zadnje čase tako slaba, da je ne sme puščati same v stanovanju. Kako pa naj zdaj uboga mati preživlja svojo bolno hčerko in samo sebe, če ne bo šla zaslužit kakšen dinar? Ne pustimo, da bi junaška mati umirala pred našimi očmi, ampak priskočimo ji na pomoč v čemerkoli. Kdor se hoče sam prepričati o resničnosti, naj se zglasi v upravi Jutra, kjer dobi njen naslov. Darove sprejema tudi uprava »Jutra«.

ls.

Pet minut vzgoje

Dva dnevnika

Včeraj, preden je šel v službo, je stopil oče k Mariji.

»Želim ti vse najboljše, Marija«, ji je dejal. »Danes je tvoj enaindvajseti rojstni dan, zdaj si polnoletna.«

Ko jo je poljubil na čelo, ji je stisnil dva debela zvezka v roko. Nato je odšel. Marija je odprla prvi zvezek: Z velikimi črkami je bilo tam zapisano v obledeli sivkasti pisavi:

DNEVNIK O MARIJI

V silni zadregi, a hkratu tudi vesela, je jela listati po dnevniku. Z očetovo in materino pisavo so bili popisani vsi veliki in vsi mali doživljaji v njenem življenju. Ustavila se je pri veselju staršev, ko je shodila, ko je dobila prvi zob, pri opisu prvega šolskega dne... Sedem let ji je bilo, ko jo je oče hudo nabil. Brala je:

»Nabil sem te, Marija. Verjemi mi, da je mene bolj bolelo ko tebe. Tako mislim, da ni bilo prav, da sem te pretepel. Urediti bi bil moral to reč kako drugače. Toda kako? Nisem znal drugače. Nisem si znal pomagati. Ne obsojaj me zaradi tega, ko boš odrasla.«

Ko je iz srednje šole »zaradi neukrotljive živahnosti« prinesla domov ukor, je oče zapisal v dnevnik:

»Morda si opazila, da sem se komaj obvladal, da se mi je tresla roka, ko sem podpisoval. Saj vem, Marija, kaj je šola In ne morem te obsojati. Pa je vendar hudo. Človek si pač želi, da bi njegov otrok bil najboljši od najboljših, da bi bila njegova pot ravna, da bi ga vsi radi imeli in spoštovali. Morda so take želje smešne in se skriva v njih nekaj nezdravega, nekaj sebičnega? Sodi, kakor hočeš, v bistvu starši hočejo otroku le dobro.«

Dve leti zatem je zapisal:

»Med nami, Marija, se je odprl prepad nezaupanja. Saj vem, doraščaš, vzbrstela si in kmalu boš zrela žena Imaš svoje tajne pred nami. Ni dolgo tega, kar si začela pisati svoj dnevnik. Skrivaš ga pred nama. Vem, zdaj se v tebi dogajajo stvari, ki jih nočeš zaupati nikomur. Toda zaradi tega ne bi bilo treba, da si se nam tako zelo odmaknila. Hočem najti poti nazaj do tebe. Hočem jo najti, saj bi ti mogel biti v dobro oporo, če bi mi zaupala. In z materjo je prav tako. Moram spet do tebe. Zato moram biti strpen, kolikor le morem.«

Še pozneje, ko se je nekoč vrnila s plesnih vaj ob treh zjutraj, je zapisal:

»To pač ne gre! Ne morem tega dovoliti. Kaj bodo rekli ljudje? Pa tudi sam ne morem. Priznam, jezen sem Udarila si preko mej moje strpnosti. Tega ne bom dovolil. Odgovarjam za tebe in ne bom dopustil ponočevanja Ne in ne. In če bi te tudi moral zakleniti kakor kužka.«

Mati pa je s svojo drobno pisavo pripisala:

»Zelo si ujezila očeta. Mene si samo užalostila. Jokala sem. Ali mora biti tako? Povej, da nisi padla, saj te vendar poznam, o otrok moj Če bi to le bilo prvič in zadnjič...«

Mariji je [illegible] kri v lice Poiskala je svoj dnevnik in prelistala zapiske tistih dni.

»Saj sem vedela da bo krik in vik Ali so tvoji starši res takšni nestvori, da mi ne dovoljujejo prav nobene svobode? Kaj pa si prav za prav domišljajo? Da bom živela, kakor bodo oni žvižgali? Ne. svoj človek sem in svoje življenje hočem živeti Živimo v drugačnem času, drugačno življenje »Ponočevala si, to je nenravno!« Samo to je še manjkalo, da bi mi povedali, da sem pocestnica. In kaj sem prav za prav storila? Plesali smo in po plesu šli v klet in smo plesali naprej Kaj je tako strašnega pa tem? Marjan me je spremil domov in še poljubila ga nisem — čeprav bi ga bila rada Stare šeme, mar res mislite da je moralo dekle, ki je prišlo ob treh domov ne vem kako nečistvovati? Prekleta zaplankanost stare generacije Veseliš se življenja in se nedolžno zabavaš nič slabega in nič spolzkega ti ne pride na misel, plešeš in debatiraš o vsem mogočem, vi pa raztegnete svoje obraze in govorite o nemoralnosti, o grehu, o padcu Kdo je neki mislil na to? In če bi mi kdo kaj takega predlagal, bi zapustila na njegovem licu krasne prstne odtise Stara generacija je morala počenjati čudne stvari Najbrž je sleherno priložnost izrabljala za spolzkost Ne znam si drugače razlagati njene sodbe o nas. Ali pa jih sploh ne razumem, kakor oni mene ne.«

Listala je naprej po očetovem dnevniku in počasi se je odgrinjala njegova osebnost pred njenimi očmi in vse bolj jo je prevzelo spoznanje da je njen oče prav za prav odličen mož. Napakam, ki jih je storil, zares ni bil sam kriv Mati pa, kakor da je svojo fotografijo nalepila v dnevnik Vsaka njena beseda, ki jo je zapisala, je pričala o ljubezni do nje in o veri vanjo Toda ni le videla podobe svojih staršev Tudi njena podoba ji je gledala v oči, sto in eno vprašanje iz njenega življenja ki si jih ni mogla pojasniti, so se ji pojasnjevala pri čitanju dveh debelih zvezkov edinstvenem dnevniku o njenem življenju kakor so ga gledali in doživljali njeni starši.

Prišla je do konca, do zadnjega zapiska:

»Danes si polnoletna. Vstal sem ob petih, da v ta dnevnik zapišem svoje zadnje besede. Kaj bi ti dejal? Saj veš, kako sem popuščal zadnja leta in kako si danes, ko si postala pravno svobodna, v resnici že zdavnaj svobodna in je usoda tvojega življenja v tvojih rokah. Nič ne dvomim o tem, da boš dobro obvladala to svojo usodo. Danes ti izročam ta dnevnik Mislim, da ti bo koristil pri spoznavanju samega sebe, pa tudi v tem, da so zabeleženi vsi važnejši dogodki v tvojem življenju, tudi tisti iz prvih let, na katere se ne moreš spominjati, a so v življenju človeka tudi važni V vzgoji sem morda napravil veliko napak Veselilo me bo, če ti ta dnevnik odpre oči da boš videla, da so celo napake, ki sva jih z materjo zagrešila, izvirale le iz hotenja, da bi te tem bolje vzgojili, saj smo ti vedno hoteli le dobro. Človek nikoli ni dograjen To ti bo pokazal tudi ta dnevnik, ki ti bo morda koristil v samovzgoji s katero boš gotovo še nadaljevala Hotel sem ti napisati še veliko, toda še te besede sem komaj izdavil. Ne vem, saj je smešno, toda nekaj me grabi v grlu Rad te pač imam, hčerka moja. Še to ti moram povedati: ne bi si mogel želeti boljše hčerke kot si bila ti.«

Mati je še pripisala:

»Oče pravi, da ti moram nekaj napisati Njemu je lahko, ker zna napisati, kaj misli. Tudi jaz mislim, kakor on. Rajši bi pa napisala, kaj čutim, a ne znam. Kako je to, boš doživela, ko boš sama mati odraslih otrok. Veš, ko sva pisala dnevnik, nama je to mnogo koristilo Že samo pisanje naju je prisililo k premišljevanju. Morda sva bila slaba s teboj. Toda zaradi pisanja tega dnevnika sva bila boljša, kakor bi bila sicer. Piši tudi ti dnevnik o svojih otrocih. Pri njihovi vzgoji naj ti pomaga najin dnevnik. Vem, da je danes čas drugačen in da so drugačni tudi ljudje, saj še tebe mnogokrat nisem mogla prav razumeti Toda v najinem dnevniku boš videla vsaj to, kako naj ne delaš Jaz pa sem tvoja mati, saj veš

Pri kosilu je Marija prinesla k mizi celo kopico svojih dnevnikov.

»Zaupanje za zaupanje«, je dejala, »dnevnik za dnevnik.«

Dala je staršem svoje dnevnike, ki so bili polni prav tistega, česar nikoli ni hotela niti ni mogla zaupati staršem Potem so se, vrag vedi, zakaj, vsi jokali. Se očetu so lezle solze v brk.

—

Toda to vse skupaj ni prav nič res, samo sanjalo se mi je včeraj tako. Ker starši namreč nočejo najti časa, da bi pisali take dnevnike, čeprav niso koristni le zanje in za otroka ter za otroke otroka, ampak tudi dragoceno gradivo za psihologe in pedagoge Zatorej mi ne zamerite, da sem vas moril s svojimi sanjami, o katerih bi želel, da bi bile resnica.

ano

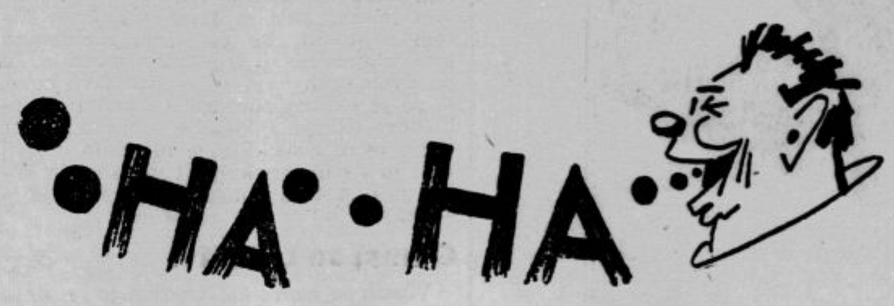

Nova slikarija

Ob zaključku uspele razstave Kluba neodvisnih

MALI TRINAJSTIČ

Da zdaj — ko že na Kranjskem vsak slikari
in slike vsak šušmar dajé med ljúdi,
ta s kipom, oni z oljem nas slepari,
v klub neodvisnih, ki poti se, trudi,
edino orje nove slikarije,
se vriniti želim, se mi ne čudi.
O, kritik, uči mene malarije
in kakšen naj siže bo moje slike,
da kupil bo meščan mi »packarije«.

VELIKI KRITIK

Ak' so slikar postati želje tvoje,
le glej, da z galeristi se ne skregaš,
v reklamrevije slike nosi svoje
in glej, da včasih zame kaj zacehaš.
Bo krivo viekla Mikuževa vaga,
če zve, da na parizarstvu bolehaš,
Siže? Pri starih uči se, za vraga,
okus naročnikov te naj — kot njih — posili,
če ti z meščani je kupčija draga.
Če boš kipar, v Muzejski trg poškili,
tam uči se, kako beton se robi
in v isti sapi bomo te hvalili
in zbili nos na umotvora trobi:
nov Fidij, k sebi vlekel boš dolgove,
bo upnik s solzo romal k tvojem grobi.
Kako brez pufov preživel bi dnove?
Na religiozne vrzi se motive,
pa strgal boš pomanjkanja okove!

MALI TRINAJSTIČ

Al' naj verujem v tvoje direktive
al' neodvisni, reci, res kaj znajo,
pa dam za čašo mrzle laške pive.

VELIKI KRITIK

Kaj, klub? No, ja, hm, hm, posnemat znajo
se strinjam s kritiko, da toplih barov
in dam z Montmartra le preveč poznajo.

MALI TRINAJSTIČ

O, luč razuma, rad bi te pobaral,
kako z njihóvo umetnostjo je v zvezi
bedresce svilno parižanskih starov?

VELIKI KRITIK

Nikar v Pariz za užitki mi ne lezi,
premlad, Trinajstič, si, da bi kapiral
skrivnost umetnine — zdaj me več ne jezi
Če češ, da te bom kmalu afirmiral,
ko zdaj govoril bom besede zrele,
je dobro, če za pir boš ti špendiral.
Če češ stradanja čase nevesele,
kar vpiši v klub se neodvisne raje,
»Slovenca« kritike te bodo mlele;
veš, neodvisno da živet' se le — od kraje,
pri nas vsaj, kjer je stranka a-b vsega,
kjer le ob Zmajskem mostu kruh se daje.

MALI TRINAJSTIČ

O, zlati uk! Adijo neodvisni!
Umetnik bom, saj ti mi boš pomagal,
Na, pij, kar pij, še eno čašo stisni!

VELIKI KRITIK

No ja, umetnik, malo, veš, si cagal,
veš, iskre božje je premalo v tebi,
a le veruj, če naš boš, pa boš zmagal.

MALI TRINAJSTIČ

Saj res, če vsi so v stranki, kaj jaz ne bi,
kot član bom gvišno koj priznan umetnik,
glej, dušo in telo izročam tebi!

VELIKI KRITIK

Hura, ko bom postal upravni svetnik,
boš freske malal ti na banovini,
v armadi umetnikov boš prvi četnik.
Lepo lahko boš služil domovini,
če delal na debelo boš madone,
v kričavih barvah z glavo na sinjini —
napisal bom odličnih hval kolone —
svetnik naj v mozaiku bo Svengali,
ki na Št. Petra cerkvi v zlatu tone.

MALI TRINAJSTIČ

Bojim se, vsi se bodo mi smejali,
vsi mladi, ki zaenkrat so pošteni,
in v isti koš s šušmarji me dajali...

VELIKI KRITIK

Pa pojdi k vragu, pa se njih okleni,
od mene slika vsaka je prekleta,
ki vzklije v njih livadi negnojeni,
naj še tako lepo je v barve ujeta,
ker raste iz francoskega semena,
slovenski umetnosti se smrt obeta.
V klubaše strela trešči naj ognjena,
je formalizem mlatva prazne slame,
lovit' le barvo v prostor — reč cenena.
Le Marija, poglej, kdor ne verjame,
je Maks prestatičen za vek zdivjani,
z višin v nižino leze ubogi Stane,
saj bil je vnet nad-realist še lani,
a letos fant je komaj realistek,
kipar skulpturo riše le na listek —
in sploh, prevečkrat fantje so pijani.

MALI TRINAJSTIČ

Bog ti zaplati uk, zdaj si na dlani,
k bedakom šteti te, sem se odločil.
Še kdo v št. Vid peljati se mi brani,
kjer Kregarju prijavo bom izročil,
čeprav je v tvojem morda kal resnice,
bom Kluba neodvisnih član najmlajši,
pravičnih sodb le čas zna govorice
zato zdaj njim kot tebi verjem rajši.
Poglej, pogum mi prsa je izbočil,
hura, zdaj član sem Kluba neodvisnih,
iskanj iskrenih čas mi je napočil!

Po Prešernu — Igor Torkar

Fotoamater

Začetniški tečaj

ki ga kakor v prejšnjih letih pripravlja Fotoklub Ljubljana pod vodstvom K. Kocjančiča, bo obsegal osem večerov (tedensko po en večer), ki naj podado vsakemu udeležencu teoretičen in praktičen vpogled v najvažnejše fotografske procedure. Kratka vsebina poedinih večerov je sledeča:

1. večer: fotografska kamera in njeni sestavni deli, optika, zaklopi;
2. večer: lastnosti fotografskih snemalnih plasti;
3. večer: snemalna tehnika in snemalni pripomočki, zaslonke, filtri, svetlomeri;
4. večer: snemanje praktično;
5. večer: fotografski papirji, kopiranje;
6. večer: povečavanje;
7. večer: dopolnilni procesi, ojačevanje, slabljenje, tenjitev, retuša, kaširanje;
8. večer: skioptično predavanje «Kaj in kako naj fotografiramo».

Med poedinimi večeri so na sporedu skupni fotografski sprehodi in izleti. Prijave za tečaj vsak torek in petek zvečer v lokalu Fotokluba Ljubljane, Levstikova ulica, za «Mladiko», kjer se dobe tudi vse informacije. Prijavijo se lahko tudi nečlani.

Pred potovanji s kamero v inostranstvo

se je treba pri konzularnih oblasteh dobro poučiti glede morebitnih lokalnih ali splošnih prepovedi fotografiranja v tuji deželi, glede carinskih predpisov, količine negativnega tvoriva, ki ga lahko vzameš s seboj itd. Ta previdnost ni odveč, v nekaterih deželah so glede teh stvari zelo nezaupljivi in strogi.

Pri hitrem snemanju

prizorov iz življenja, športnih dogodkov itd. kjer ne utegnemo, da bi se bavili z daljinomeri in podobami na medlicah ter razmišljali o zaslonkah in globinskih ostrinah, ne pomaga drugo, nego da si zapomnimo in za vsak primer tudi na torbo kamere zapišemo nekoliko številk: ustanovitev na 4 m, zaslonka 8 (ali 9) nam dasta pri vseh goriščnicah od 5 do 10.5 cm ostrino približno od 3 do 6 m, pri ustanovitvi na 8 m in zaslonki 8 pa sega ostrina za navedene goriščnice približno od 4 m do neskončnosti. Majhne netočnosti teh številk praktično ne prihajajo dosti v poštev.

Dreves

in sploh rastlin, ki se sklanjajo v vetru in ki jih hočemo v tem gibanju podati, ne smemo snemati z najkrajšimi časi. S tem bi jih podali v določenem položaju samo ostro, vtis gibanja in vetra bi se izgubil. Stvar je ista kakor s tekočo in penečo se vodo, ki se spremeni v negiben led, če jo posnamemo z najkrajšim razpoložljivim momentom. Določenih časov tukaj ni mogoče navajati, ker se ravnajo po jakosti vetra, kakor se pri tekoči vodi ravnajo po brzini njenega teka. Najbolje je napraviti več posnetkov z različnimi časi, na primer 1/25, 1/50, 1/100 sekunde. Izberemo potem posnetek, ki še najbolje kaže.

V majhnih prostorih

projicirati diapozitive ali tekoče filme na več kakor poldrug meter širine je nesmisel, ker jih v takšnem prostoru itak ne moremo pregledati z enim pogledom. Skakanje po preveliki sliki za oko ni noben užitek. Rajši nego na veliko projekcijo pazimo na to, da bo dovolj svetla.

Če že delamo spominske slike

potem moramo paziti, da nam v resnici posredujejo kakšen prijeten spomin. Trde skupine pred kakšnim spomenikom ali pokrajino, ki strmijo v objektiv, prisiljeno smejoče ali spakujoče se postave niso sposobne zbujati trajno zanimanje. Tudi pri spominskih posnetkih lahko pokažemo nekaj okusa, kompozicionalnih sposobnosti in čuta za vsebino.

Fotoklub Ljubljana: V torek slikovna kritika, v petk predvajanje barvnih posnetkov g. D. Hadžija in K. Kocjančiča. — Zamudniki naj poravnajo svoje obveznosti do kluba, da si zagotovijo vse pravice na rednem letnem občnem zboru, ki bo v torek 14. t. m. ob 20. v klubskem lokalu z običajnim dnevnim redom.

roko vaše gospodične hčerke. Ljubim jo.« Močno zarudel, kot petošolec, je stal pred strogim, starim gospodom, ki je kritično, s strogimi očmi gledal nanj izpod zlatih naočnikov.

»Vi ste naš novi organist?«

»Da, gospod višji svetnik, res se nisem zadostno predstavil. Če dovolite, tudi komponist in pisatelj in pesnik sem in ne samo organist, če dovolite.«

»Tako, tako, komponist, pisatelj in pesnik da ste tudi, s čim pa se prav za prav preživljate, s cerkovništvom ne? Bolj pičel zaslužek imate, kaj?«

»Da, bavim se tudi s tem, v prvi vrsti pa, kot sem rekel, se bavim z umetnostjo. Umetnik sem v prvi vrsti in potem šele cerkovnik in organist, gospod višji svetnik.«

»Torej ste komponist, pesnik in pisatelj, organist in cerkovnik, a v prvi vrsti ste umetnik. Tako je, gospod Zupetič, da vam odkrito povem: svojo hčer, če jo že omožim, bi rad izročil nekomu, ki bi imel stalen kruh, kajti na tisto, dragi moj, kar se tiče umetnjakarstva, jaz ne dam nič, Tudi moja hči je precej udarjena na nereelno stran, toda zato sem tukaj jaz, da ji postavim mesto v bodočnosti. Če jo že omožim, bi želel, da jo preskrbim za bodočnost. Razumete?«

»Da, gospod višji svetnik.«

Gospod Bregar se je zasmejal, ko je videl, kako ženin, cerkovnik Zupetič skesano pobeša glavo. Potrepljal ga je po rami, in povabil naj sede.

»Kje pa priobčujete svoje stvari?«

»Priobčujem... To zaenkrat še nisem, razen ene pesmi. Nisem imel stika z uredniki, ker sem bil izven Ljubljane. Zdaj bom pa začel na široko delovati. Pet stvari sem že oddal v kritiko.«

»Kam?«

»Nekemu gospodu, ki je prijatelj nekega pisatelja.«

»Dragi moj, tako ne boste zlezli nikoli nikamor. Naravnost in energično k uredniku se gre. Prinesite pesmi in kako novelo meni. Jaz imam dosti zvez s temi ljudmi, in tudi sam tiskam. Če bo le malo možnosti vam bom tiskal sam.«

»Tisočkrat lepa hvala, vaše...«

»Visočanstvo,« se je zakrohotal gospod Bregar njegovi šolarski ponižnosti in hvaležnosti. Ne verjamem, da bi bile pesmi od tega tepčka in idiota za kaj, je pomislil in vprašal: »Imate slučajno kakšno stvar pri sebi?«

»Da, imam, ravno včeraj zvečer sem jo napisal, predno sem zlezel v posteljo.« S tresočimi prsti, mežikajoč od nervoznosti, s skrčenimi rameni od uslužnosti je iskal po žepu in izvlekel kup papirjev. »Izvolite«, se mu je utrgal tresoč glas.

Gospod Bregar je bral:

Luna je sijala in jaz sem šel po cesti,
pes je lajal, zvezde so migljale,
v mojih prsih se je treslo hrepenenje,
da bi v oknu videl luč svojega življenja
pred velikim dnem nevestico deklico Matildo.

Gospod direktor Bregar se je zakrohotal. Poznal je iz uredništva te tisočere pesniške pubertetne izlive.

»Gospod Zupetič, prijateljsko vam svetujem, nikar se ne ženite, težko boste preživljali družino. Kaj bo, če dobita kopico otrok? Le nekoliko preračunajte svoje dohodke.«

»Papa, papa, oh pusti me, naj se poročim z njim, skupaj se bova že kako preživljala. Če ne bova imela drugega, bom jaz poučevala klavir. Pusti me, papači, moram se poročiti z njim,« je zaprosila s sladkim glasom hči, ki je priskakljala iz sobe, kjer je prisluškovala. Ko jo je imel oče pred očmi, je šele sprevidel, da takšnale spaka, kakršna je bila njegova hči, pač ne more pričakovati kaj normalnega moža. Lahko izbira eno izmed dvoje možnosti: tole spakico da za ženo možu spakcu, ali pa jo prepusti usodi stare nepreskrbljene device. Preskrbljena bo kot neporočena po pragmatiki mestnih uslužbencev le pod enim pogojem: če jo da zdravniško priznati za nenormalno, za delo nezmožno, torej za idiotko. V tem primeru bi dobila za očetom pokojnino. Da bi storil ta korak, je še vedno odlašal, kajti, dokler ni imela zdravniškega potrdila, da je nenormalna, tolika časa niti on niti hči, niti okolica ni imela zavesti, da je idiotka. In če bi se hotel temu izogniti bi jo moral preskrbeti za bodočnost, torej jo omožiti, ker je bila za kakršnokoli službo nesposobna. Ker pa je bilo očito, da se noben mož, razen tega edinega pravega bebca, ne bo našel, ki bi jo poročil, torej... Težko je bilo izbirati.

V tem trenutku je hči sama odločila svojo usodo. Gospodu Bregarju je sicer srce krvavelo, da bi dovolil hčeri to nemogočo zvezo, toda upiral se ni.

Zaročenca sta se srečno smehljala, sramežljivo sta se gledala in se držala za roke, kot da jih ne mislita nikoli več spustiti.

To noč, ko je postala hči nevesta, je nadsvetnik Bregar od skrbi težko dihal. Prav nič veselja ni imel s tem edinim otrokom. Ni razumel, odkod in kako se je izobličilo to nesrečno človeče. Kakor on je bila tudi žena čisto normalno razvita, inteligentna učiteljica, do skrajnosti solidna, ženska zdravega rodu, a povila je tega spakca. Želel je, da bi otrok umrl: bila pa je čudovito zdrava.

Mučilo ga je, kaj bo z vnuki: kakšne otroke bosta spočela ta dva nesrečna človeka. Bil je ateist, a to noč je prvič po desetletjih nehote šepetal: »Bog, usmili se vnukov, daj, da bodo mrtvi prišli na svet. Vraga, zavoljo hčere mu moram pomagati, da ne bo zgledal navadna prismojena trapa, ampak ga postavim vsaj v umetniško drhal: posvetim ga v literata. Naj dovolijo še eno žrtev, meni na ljubo gospodu višjemu svetniku, direktorju Bregarju.

In slovenske revije so dobile novega kulturnega delavca.

KAVALIR NA TUJO KOŽO

— Vstani, sinko, in daj dami prostor!

— Saj ni potrebno, očka, da si v tramvaju vedno tako galanten — na moj račun.

DA SE POMAGATI

— Dan preden odpotujem, sem zmerom bolan od razburjenosti.

— Zakaj pa ne odpotuješ potem rajši en dan prej?

V KAVARNI

Jaka z dežele pride prvič v mesto in zavije v kavarno. Pri sosednji mizi sedi gospod, ki pije belo kavo ter namaka vanjo kifeljc. Jaka pa, nekoliko kratkoviden, misli, da namaka gospod klobaso v kavo. Da ne bi velial za neotesanca, si naroči tudi on belo kavo s klobaso. Natakar, ki pride mimo njega, ga vpraša:

»No, očka, ali je dobro?«

»Dobro ni, ampak nobel je!« odvrne Jaka.

Rože - zdravilo

Benediktovo zelišče (lat. cnicus benedictus) ali Benediktova roža je divja roža, ki raste v Južni Evropi, jo pa pri nas tudi sadimo. Zelišče je 30—40 cm visoko, z oglatim, dlakastim steblom, ki ima velike, polkroglaste, loputaste liste, ki nosijo na koncu pernatodelni trn. Steblo se končuje s cvetno glavico, ki je obdana z zamazanimi ogrinjalnimi listki. Cvete od junija do avgusta rumenkastobelo. Nabira se (cvet) od junija do avgusta, — listi pa v začetku junija. Sveži listi so neprijetnega vonja, posušeni pa nimajo vonja. So zelo grenkega, nekoliko dražljivega in slanega okusa Čaj se pije (10—15 gr na pol l vode), da okrepi notranje organe, izboljša prebavo in pripomore k rahlemu izločevanju **Trdi se, da ozdravi tudi raka.** Nadalje je dobro sredstvo proti mrzlici, prsnim katarjem, pljučnim vnetjem ter izločuje sluz pri kašlju in astmi. Uporablja se pa tudi proti zlatenici, vodenici in tvorbi kamnov in peska ter pri boleznih žilja. **Kot čaj in zunanje sredstvo** ozdravi baje to zelišče tudi **zastarele venerične tvore.** Proti glistam zelišče z enakim delom pelina 1 in pol gr na eno čašo **Ne smeš pa nikdar jemati preobilih količin!**

TRDOVRATEN SNUBAČ

— In spet ste tu, čeprav sem vas maloprej vrgel skozi vrata?

— Oprostite! toda niste mi povedali, ali dobim vašo hčerko ali ne!

DOBRO MU JE POVEDAL

— Imam navado, da vedno govorim le o tem, kar najbolje znam.

— Torej, to je razlog, da si vedno tako molčeč!

Pod lupo kazenskega paragrafa

Da beseda ni konj?

Odsev vojne psihoze v sobi prepira: sodniki so prevzeli vlogo posredovalca, ki bi rad skregane stranke spravil med seboj

Kaže, da prihaja počasi vse dejanje in nehanje človeštva pod vpliv vojne.. Saj ste gotovo že opazili, da se v besedi in pisavi poslužujemo posebnega besednega zaklada, ki se prilega svetovnim dogodkom. Pa ni samo to naše izražanje, ki se cimi iz svetovnih dogodkov. Če trditev ne bo presmela, jo bom postavila: takole dan za dnem poslušam in gledam gospode sodnike in vedno bolj postajam pozorna nanje. Kajti opažam simptome neke bolezni. Kar na vsem lepem so začeli voditi nekakšno pomirjevalno politiko med svojimi klijenti. Ta politika pa gre za tem, kar splošno imenujemo poravnavo sporov.

Ta opravi ž njimi tako, drugi drugače. Še je v spominu mož, ki je »zašil« oba nasprotnika, če sta preveč onegavila. Odtlej so se spremenili časi, z njimi ljudje in težave. Ena teh sodobnih težav so stroški, ki se jih vsak otepa, ker vsakega žulijo. Ti stroški, ki se v pravdanju grmadijo, da je joj, so zadnji preteči gumb, na katerega pritisne sodnik, če mu preti nevarnost, da ga bodo nasprotniki zakopali pod grmado aktov, tožba, prigovorov in ugovorov, da kmalu revež ne bo več vedel, kje je glava in kje je rep zadeve. Znano je, da so stroški, ki jih je nekoč nek sodnik naprtil dvema pravdačema, tako prestrašili zelo tožarsko gnezdo, da iz njega že nekaj let ni več priletela nobena tožarska ptička. Kdor ima čas za pravdanje, naj tudi plača. Tako! In da bi se plačilu izognil, se marsikateri, ki se sicer od srca in iz vse duše rad pravda, prej poravna. Na tej osnovi pa imajo sodniki tudi velik uspeh. Vse ozračje se še stresa, ko so ljudje pred njim, v nekaj minutah, v pol ure, v eni pa že spravi v spis svečano izjavo o obžalovanju vsega, kar je bilo.

Bratova hiša pa sestra in njeno kolo

Takole je zadnjič spretnemu sodniku uspelo:

Pred seboj je imel člane družine, ki so si že nekaj let strašno v laseh. Česa vsega že ni bilo med njimi! In vsa soseska iz predmestja ima brezplačen teater na njih račun. Nekoč so si bili še dobri prijatelji. Vdova mati je zapustila sinu hišo, ta pa se je obvezal, da bosta mati in za njo hči imeli v hiši dosmrten miren užitek ene sobe. Tako je tudi bilo nekaj časa. Vse je teklo v redu, saj brat in sestra sta si bila še ob predaji najboljša prijatelja. Sestra je celo sama pregovarjala mater, naj tako napravi! In zdaj je ona tista, ki okuša vse zle posledice. Brat namreč kar na vsem lepem ni več zadovoljen s stanjem, ki so si ga s sodno pogodbo ustvarili v hiši. In od tedaj so letno vsaj enkrat stalni gostje pred sodniki. Navadno za žalitve in klevetniške podmene, neredko pa tudi za lahke telesne poškodbe. Vselej so se krčevito zabadali v besede in nihče nikomur ni ničesar ostal dolžan. Toda stranki nista enako močni kadar sta sami doma. Brat ima na svoji strani resolutno ženo pa še dva sina, ki sta že toliko zrela, da lahko dejansko pomagata. Gospodična sestra pa ima na svoji strani le betežno staro mater in svoje kolo. Prav to kolo je tudi stalen kamen spotike. Gospodična se namreč s kolesom vozi na delo. In ko ga pripelje domov, ga vleče po stopnicah v prvo nadstropje v stanovanje svoje matere in tedaj jo redno kateri od bratovih v veži prestreže. Gospodična trdi, da kar preže nanjo in da se jim mora izogniti na stranska vrata. Toda ko potem le izvohajo, da je v hiši s svojim kolesom, pridrsajo za njo po stopnicah. In tedaj je vrišč. V zadnji tožbi je gospodična navajala z dodanim zdravniškim spričevalom, da se je cela bratova družina nekoč ob podobni priliki spravila nad njo, jo butala z rokami in nogami, da se je revica zvalila na tla, dobila poleg bunk še pretres možganov in podobne manj pomembne stvari.

Deset gramov las in drugi defekti

Toda bratova družina tudi ni bila tiho. V dolgih letih sodnih sporov, ko so na hišo zaradi pravd nakopali že dobršno mero dolgov, so se navadili na sodno strategijo. Kakor ti meni, tako jaz tebi! In so vložili tudi oni tožbo, tako da so bili pred sodnikom vsi hkratu tožitelji in obtoženci. In v bratovi tožbi je skladno s policijsko prijavo stalo, da je sestra ob isti priliki, ko je baje dobila pretres možganov, bila, preden je padla v nezavest, še toliko pri moči, da je bratovi ženi izruvala z vrha glave natanko 10 gramov las.

In zdaj se je sodnik spravil na delo, da to leta in leta nespravljivo družino pomiri. Da ste jih videli, kako so se sršenili proti sami pomislili na kaj takega! Kako kaže, da so natanko tehtali izčupane lase, so zdaj tehtali, koliko gramov krivde kdo nosi, da je v hiši pekel. Zdaj je godel eden, zdaj drugi, kdo bi utegnil biti bolj kriv. In cincali so s to krivdo sem in tje, da so minute kar nevarno naraščale in z njimi sodnikova potrpežljivost. Sestra je venomer ponavljala simptome posledic: da je še danes bolna, brez apetita, da jo stalno boli glava, zatilje in križ in da je kratko malo od tistega združenega naskoka bratove družine živčno popolnoma »defektna«. Pri vsem tem je izgledala kakor rožica v svojem črnem plašču z lepo muco okrog vratu. Defektnost pa se je vse bolj poznala na njenem bratu, ki je napravljal videz nadvse utrujenega moža. Sodnikovo posredovanje se je na zadnje osredotočilo k podpisu izjave, da bo bratova družina puščala sestri prost dostop s kolesom vred do materinega stanovanja, toda sestra se je zavezala, da bo kolo nosila na rokah in ne vozila, poravnala pa bo še vso škodo, ki bi tudi iz tega eventuelno nastala.

Poravnavo so podpisali in vzeli vsak svoje stroške na svoja ramena, sodnik pa si je mel roke nad uspehom, ki ga vsa pretekla leta nihče ni dosegel. Toda ta uspeh je vendarle dvomljiv v eni točki. Sprta družina ni kazala, da je s podpisom poravnave res pomirjena. Vse je kazalo, da je to napravila le zavoljo pretečih stroškov. Najbrž res še ni vsega konec. Kajti tisto kolo, kateremu je zdaj dovoljeno romati v nežnih sestrinih rokah v prvo nadstropje bojevite hiše, je huda nevarnost, kakor so bili v svetovni zgodovini razni prosluli koridorji.

Gospod „cimerher“ in njegove rdeče rože

Po desetih letih mirnega sožitja je bil skaljen mir v eni izmed tistih ljubljanskih hiš, ki na svoj ugled in čuvanje morale nekaj dajo. Da je živela pri hiši skrb za take stvari, je bila zasluga duhovnega gospoda, ki je v krvnem sorodstvu s hišnim gospodarjem. In ko je bila »hiša« v nevarnosti, da pride na slab glas, baje po prizadevanju mlade gospodične hčerke stare najemnice, se je hišni gospodar spomnil tega svojega sorodstva in se pri opominu nanj skliceval.

Po njegovem naročilu je njegova žena odšla na pomenek k mamici nadebudne deklice in ji sporočila, da duhovni gospod najbrž ne bi bil zadovoljen, če bi mu prišlo na uho vse tisto o njeni hčeri in materinem podnajemniku, kar že »vsa ulica na levi in desni ve«. »Ja, kaj pa je tisto, kar vsa ulica ve?« je menila zaskrbljena mamica.« I, no, gospa, saj menda nimate ploha pred očmi! Pod eno in isto streho vendar živita vaša hči in vaš najemnik! Je že res, da ste mi pravili, da je to dostojen gospod, in tudi smo ga imeli radi, ampak zdaj, ko vse to vemo! Veste, tiste rdeče rože, ki jih je dobila vaša hči za god, najbrž tudi niso zastonj!«

In tako naprej, od besede do besede. Nazadnje, ko se je gospa, ki je ščitila ugled svoje hčere, izselila iz hiše, je prišlo še na dan, da je celo hišno gospodinjo prosila, naj ji pokaže tisto žensko, s katero je njen najemnik živel nekaj let in imel z njo otroka. Gospa da bi jo rada poznala, da bi ji ne mogla speljati tako »finega »cimerherja«. In še to je prišlo na dan, vse od ljubih sosedov, znancev in prijateljev da je bil ta »fini cimerher« itak že poročen in tudi ločen, da se z mlado gospodično, s katero je zdaj imel pod isto streho intimne odnošaje, katoliško itak poročiti ne more, ker je iz cerkve izobčen, pa da zaradi vsega tega v katoliško hišo nikakor ne spada.

Besede so padale sem in tja, pa je globoko užaljena mati vso stvar položila v sodnikove roke in zahtevala zadoščenja. Enako zadoščenje si baje namerava poiskati tudi »fini cimerher«.

No, pred sodnika sta prišli mama in hči s svojim branilcem in prišla sta tudi sorodnika duhovnega gospoda, hišni gospodar in gospodinja; tudi z branilcem. Eni so stali na levi, drugi na desni. Vreščali so sem in vreščali tja. Sodnik jih nekaj časa posluša potem pa sklene, da jih poravna. Gospodarju in gospodinji da pravni pouk, češ, da sta kot hišna gospodarja, če jima ni bilo kaj všeč, imela možnost in pravico stanovanje odpovedati, še kako drugače posegati v razmere drugih pa pravice nista imela. Zato naj se raje poravnata, prekličeta vse, kar bi bilo morda žaljivo za tožiteljici in plačata tudi vse sodne stroške. »Nak, pa nak!« je užaljena gospodinja tolkla po sodni mizi. »Še to, ja da bi morali plačati, če smo mater opozorili!« Mož je v zadregi mencal, sodnik je govoril o stroških in nazadnje je mož pomenljivo pogledal svojo ženico. Pa je kot uboga žrtev pritajeno zamrmrala: »Pa naj bo, bomo že še to pretrpeli, če smo že drugo. Gospod sodnik, v enem mesecu bomo poravnali stroške!«

Podpisali so izjavo o obžalovanju in odšli so. En del zadovoljen, drug nevoljen...

Pospravljalci grobov med seboj

Ves dopoldan so takole sodniku gladko tekle poravnave. Toda zadnji stranki sta ga razočarali.

Ženi, Ana in Mica, obe poročeni, imata za postranski zaslužek pospravljanje grobov pri Sv. Križu. Stalno vojsko sta imeli nad grobovi. Zmerjali sta se in tepli.

»Poravnajte se!« jima je svetoval sodnik.

»Nak, to pa ne!« je Ana udarila po mizi. Sedla je na klop in čakala, kaj bo.

Marija je začela vreščati, kako nikdar ni miru, ko se srečata pri delu. In Ana je že skočila. »Nič ni res, ona je tista, ki ne da miru. Samo mir hočem, gospod sodnik, nič, prav nič drugega! Naj povedo moje priče, kakšna je!«

»Oh, seveda bodo povedale, ko si jih pa podkupila! Bodo že moje priče povedale, kako zalezuješ mojega moža, ga pocukaš za rokav in beračiš, naj ti da kaj pijače! Veste, gospod sodnik, najprej je mojega dedca šuntala naj me zbije na tla, ker pa ni hotel, je pa svojega našuntala! Veste, še štrik je imel pripravljen, da bi me obesil! Bodo moje priče povedale, kakšna je!« »Ja, ja, ko si jih našuntala in naučila!«

Ubogi sodnik! Trudno je položil svojo izmučeno glavo v roke. Poklical je Aninega moža.

»Veste, ko smo zadnjič šli od vas, je kričala za nami. Sitno mi je ponoviti vse psovke!«

»Ja, takrat ti jih pa ni bilo sitno! Veste, zato sem ga nadrla, ker je on prej mene!«

»Veste, moji ženi poleg drugega še očita, da nima mene dovolj in da ima mene in njenega moža vsakega pol noči!«

Da je to res ženi očitala, je povedal tudi možev prijatelj. Rekel je, da je bilo to takrat, ko so imeli »tisto rabuko«. Mica da je prišla za Ano v gostilno z namenom, da napravi škandal. Take da je izrekla, da jih ne more ponoviti!

Sodnik je poklical še eno pričo. Ta je bila Micina. Bila pa je tudi svakinja Ane in njenega moža. Kakor eksplozija je učinkoval njen prihod na svaštvo. Čim je na sodnikovo opozorilo svakinja svečano zatrdila, da bo vse po svoji vesti in resnici izpovedala, sta Ana in njen mož skočila in siknila: »Pod prisego naj izpove, v sovraštvu smo si!« In ko je svakinja povedala, da je Ana res zalezovala Micinega moža, sta spet skočila: »Ti, lažnivka grda! Lažnivka!«

Sodnik jo je res zaprisegel: junaško je držala tri prste v zrak in k zakoniti prisegi dodajala še svoje svete prisege. Ana in mož pa sta zahtevala zaslišanje še drugih prič.

»Imam že dovolj! Toliko, da je kar čudno!« je ušlo sodniku.

Mici, ki je trdila, da se ne spominja, da bi že bila kdaj kaznovana, ne nepogojno, ne denarno in ne pogojno, je sodnik naložil nekaj denarne kazni, pogojno. Zaradi njenega jezika.

Mica je bila zadovoljna. Pa ne povsem.

»Ja, gospod sodnik, kaj pa on, ker me je zbil na tla?«

»Niste tožili!«

»Kaj pa za bolečine?«

»Niso bile predmet te pravde!«

»A, tako! No, se pa pritožim, ker sem kaznovana in še njega bom tožila. Vse mora priti na dan, vse! Ali veste da so me hoteli obesiti?! Štrik so že imeli pripravljen!«

»Dobro, kar tožite! Zbogom!«

Ne le, da jih sodnik ni »poravnal«, ampak še posla bo imel ž njimi.

Nina

Galerija osebnosti iz naših dni

H. R. Knickerbocker

Srečanje z možem, ki s svojimi senzacijami in odkritji z vseh kontinentov vznemirja svet

H. R. Knickerbocker je ime, ki se v zvezi z dogodki zadnjega časa vsaj izredno pogosto javlja v predalih svetovnega tiska, čeprav je samo pripadnik tiste novinarske stroke, ki uživa najmanj slovesa: reporter. Knickerbocker je kot sotrudnik velikih ameriških listov vzrasel kajpak v čisto drugačnih razmerah, kakršne so pri nas, a svojo slavo si je vendar pridobil samo s tem, da je odlike običajnega reporterja razvil do zadnjega viška: pogum, dognati resnico, pa naj jo devljejo pod mernik največji mogočneži sveta, in pogum, izkričati jo v svet, naj stane karkoli.

Nazadnje smo nedavno brali o njem, ko je objavil podrobne podatke o imetju predstavnikov sodobne Nemčije v inozemstvu. Ne bi mogli o tej njegovi senzaciji izrekati kakšno meritorno sodbo, ker je takšne podatke zelo težavno kontrolirati, vendar je Knickerbocker takrat vzbudil pozornost svetovne javnosti že zavoljo neenake borbe, ki jo je bil s tem pričel.

Pred kratkim je bil Knickerbocker na krajši turneji po Evropi in se je mimogrede ustavil v Parizu. Tam ga je v njegovem hotelskem apartmanu poiskal eden izmed francoskih tovarišev, da ga poprosi za kratek razgovor o njegovem delu. Slika, ki jo je nato objavil o tem zanimivem možu, je v resnici zanimiva in vedra. Našel ga je, ko je ob 11. dopoldne pravkar vstal in so mu v sobo prinesli taso bele kave — zatrk, ki niti po kvaliteti niti po času ni bil kaj prida amerikanski. Knikkerbocker je srednje postave, rdečih las, z očali na nosu, oblečen v modro obleko. Star je 41 let, a je videti izredno mlad. Na vprašanje, kako je ohranil svojo svežost, je Knickerbocker odgovoril:

— Človek ostane zmerom mlad, če pije alkohol in pozno vstaja.

Nato se je razvil med njima naslednji pogovor:

— Ali mnogo delate?

— Ne. Sovražim delo. Delati, se zame pravi, početi nekaj pustega, dolgočasnega, a to, kar jaz počnem, je daleč od puščobe in dolgočasja. Jaz sem morda najsrečnejši človek na svetu; vse, kar počnem je moja strast, a poleg tega imam ženo in dve majhni hčerki, ki jih obožujem. Pri tem je s stene snel ženino in fotografiji obeh svojih hčera in jih pokazal obiskovalcu. Poleg njih je na steni visel še velik zemljevid Srednje Evrope, a na polici — zvrhan kup angleških knjig.

— Kako pa ste se odločili za poklic žurnalista?

— Najbrž mi ne boste verjeli, da že od sedmega leta dalje nisem sanjal o ničemer drugem, kakor o intervjujih in senzacionalnih odkritjih. V poznejših letih pa sem si domislil, da bi postal zdravnik in študiral sem medicino na dunajski univerzi. Čez nekaj časa pa mi je zmanjkalo denarja in mi ni drugega kazalo, kakor da se zatečem k novinarstvu, če sem se hotel vzdržati nad vodo.

— Pa ste si stekli ime in slavo čez noč?

— Do neke mere — da. Lahko pa rečem, da se je moj uspeh začel tisti mah, ko sem izdal svojo knjigo o Rusiji, »Rdečo nevarnost«.

— Ste mnogo potovali?

— Precej. In sodim, da je to za novinarja neizbežno. Potovanje je edini način, da človek ostane v stalnem stiku z življenjem. Sedemnajst let svojega življenja sem prebil po raznih koncih in krajih Evrope. Zato se vam tudi zdim tako »dezamerikaniziran«, kakor pravite. V svoji duši pa sem Američan do dna, v resnici sem celo patriot.

— Kako pa delate? Ali sproti delate beležke?

— Delam zmerom. Imam pa zelo slab spomin. Zapiske si delam na vsak košček papirja, ki mi pride pod roke. Le kar poglejte! — In iz žepov je privlekel cel pest papirčkov z vsemi mogočimi čečkarijami. Med temi papirčki je bil tudi list, na katerega je bil napisal svoj razgovor z Otonom Habsburškim nekaj dni prej. Pri tej priliki je svojemu pariškemu tovarišu poklonil še majčkeno zanimivost — enega izmed letakov, ki so jih angleški letaki nazadnje raztresali po Nemčiji in ki govore o bogastvu nemških voditeljev, spravljenem v inozemstvu.

— Toda — odkod imate te podatke? Kako morete vedeti, da si je Göring prihranil 30,030.000 mark in da ima Ribbentrop 38,960.000 mark v Švici in Holandiji.

— Ah, ne zamerite, to je moja skrivnost. Povedal vam bom, ko bo konec vojne. Videti pa je, da to vprašanje resno razburja ljudi. V Ameriki so že pesmico zložili o tem.

Na koncu je Knickerbocker še povedal, da je iz Pariza namenjen na kratek obisk francosko-nemške fronte, nato pa se vrne v Ameriko, kjer bo imel večjo predavateljsko turnejo. V 151 mestih bo predaval o položaju v Evropi. — To mi dela mnogo skrbi, je dejal. Strah me je, govoriti pred občinstvom. Vesel sem pa vendar, da bom na tem potovanju spoznal ljudi, ki me berejo širom Amerije. — Na vprašanje, ali je tudi v Angliji tako popularen kakor v Ameriki, je Knickerbocker pripovedoval tole zanimivo zgodbico:

V neki angleški šoli je učiteljica skušala svoje učenke seznaniti z najznamenitejšimi predstavniki angleške politike, pa je vprašala med drugim:

— Kdo pa je minister za informacije?

Najprej je zavladala kratka tišina, nato pa je ena izmed deklic dvignila roko in smelo povedala:

— Jaz pa vem, gospodična — to je mister Knickerbocker.

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka“ št. 7

Maršal Suvorov

Slavni ruski maršal Suvorov je bil vojak, da mu ni bilo para, a bil je tudi nedosežen duhovitež in čudak, o katerem govore anekdote brez konca in kraja. Spat je hodil po navadi ob 6. zvečer in je vstajal ob 2. zjutraj. Budnice nikoli ni dal trobiti, temveč je vsako jutro, kadar je prišel čas, stopil iz svojega šotora in trikrat zapel kakor petelin. V njegovi hrani je vodka predstavljala poglavitni delež. Mož je toliko pil, da še trezen ni samemu sebi zaupal. Njegov pribočnik je moral vsak večer, kadar je uvidel, da ga ima Suvorov že polno mero, pristopiti k njegovi mizi in reči: »Maršal Suvorov vam ukazuje, da prenehate piti!« Maršal je na te besede zmerom vstal od mize in dejal: »Maršala Suvorova je treba ubogati!«

Ena izmed najbolj duhovitih pa je tista, ki se je je nekoč iznebil, ko je v družbi kritiziral dva izmed svojih generalov. Rekel je:

»General Kamenskoj pozna vojno, ampak ona njega ne pozna; jaz je ne poznam, ampak ona me dobro pozna. Najhujša pa je z generalom Saltikovom — On vojne ne pozna, ona pa njega tudi ne.«

PRED SODIŠČEM

— S čim boste dokazali svoje sugestivne zmožnosti? vpraša sodnik obtoženega hipnoziterja.

— Pripravljen sem, da slavno sodišče uspavam v roku desetih minut.

— Prepustite to svojemu zagovorniku!

Kapurjeva ponedeljska pridiga

Še je red na svetu in še je občutek, da brez pravice ne bo pravega reda, kajti zavest lakote in žeje dela čudeže in so se v te dni zbrale ženske iz vseh strani, nataknile so si narobe obrnjene cekarje na glavo, da bi s tem dokazale, da je treba prinesti domov tisto, po čemer hrepene želodci otrok, šle so in hodile v trumah po cestah, nazadnje pa so le morale cekarje sneti in so spet prazne prinesle svojim družinam.

Kako je vse drugače pri nas! Sicer se res vse polahko draži — od riža čez milo do krompirja, toda mi lahko imamo vsaj zavest, da imamo zemljo, to dobro našo jugoslovensko zemljo, ki naše cekarje polni leto za letom, čeprav smo do nje precej brezbrižni, saj nas statistika uči, da obdelamo letno samo 37% plodne zemlje, ostalo pa še čuva ljubi bog do takrat, ko nas bo srečala pamet, nas ustavila in nam povedala: ljubi moji, obdelajte vendar vse, kar imate, zakaj mečete stran, kar nam je dala stvarnica.

Za primero, zakaj bi morali uvažati sladkor iz češkega protektorata ko vendar pri nas tako rada raste pesa? In če pomislimo, da so naši kemiki češki sladkor temeljito pregledali in pri tem spoznali, da je sladkorju primešane 50% moke, nam morajo vendar vstati lasje po koncu, če jih imamo — saj nam čisto preprost račun pove, da je potem takem v 1000 vagonih sladkorja 50 vagonov moke, ki jo bomo morali plačevati tako kakor sam sladkor, to se pravi najmanj po 15 din za 1 kg, če se sladkor medtem časom ne bo še podražil; ej, draga je to moka, ki jo izvažamo na Češko in jo dobimo v sladkorju nazaj!

Menda to niti krivično ni. Imam prijatelja, ki je študiral visoko trgovsko šolo in ki mi je, ko sem sam razlagal to sladkorno — mokarsko zadevo, povedal:

»Vidiš, bratec moj, ti se ne razumeš na trgovino, zato tudi ne razumeš gospodarstva in se zato ješiš na stvari, ki so v bistvu čisto moralne. Ti tako tudi ne veš, kaj so trgovski običaji. Za pšenico, na primer, je običaj, da sme biti v njej 1% — 2% smeti ali peska, da je še trgovsko blago. In če bi jaz kupil vagon pšenice, kjer bi teh 2% peska ne bilo, verjemi, jaz bi ga stresel vmes, je moja pravica tako neumen bi ne bil, da bi šel mimo trgovskega običaja!«

»Kaj je potem s sladkorjem ista?« sem ga vprašal.

»Ne vem,« je odgovoril, »kajti takrat, ko se mse jaz učil teh stvari še ni bilo češkega protektorata. Toda nekaj podobnega bo že.«

»O,« sem vzkliknil, »ti srečni človek, ki imaš gospodarstvo na dlani in trgovino v mezincu, kako ti mora biti toplo pri srcu.«

Nasmehnil se je ves zadovoljen in dejal:

»Da, res mi je toplo. Saj res, no poglej! Mi uvažamo premog iz rajha, svojega izvažamo drugam. Uvažamo ga po neki ceni in izvažamo ga po drugi ceni. Uvozna cena je višja od izvozne. Čudno se ti zdi, kajne? Vidiš pa le nastane razlika med obema cenama in ta razlika ostane pri nas.«

»Kaj ostane pri nas,« sem ga vprašal, »če ga pa kupujemo draže ko prodajamo?«

Zamahnil je z roko in mi odgovoril:

»Tebi se ne da nič dopovedati!«, potem pa je tiše dodal: »Vse se pa tudi ne sme povedati!«

In je imel popolnoma prav. Marsikaj namreč mora človek v današnjih časih uganiti. Jaz vem, zakaj. Človeštvo je namreč tako daleč napredovalo, naš razum se je že tako visoko povspel, da v dvajsetem stoletju ni potrebno več jasno govoriti. Da, celo tako daleč smo že v svojem razvoju, da govorimo čim dalje bolj zamotano in zapleteno in vendar naša duša razume vse.

Za vzgled, čemu je treba napisati da bo do volitve. To naj delajo primitivni rodovi. Kar nas je kulturnih narodov, ne izgubljamo besed o volitvah, temveč napišemo na kratko, da bodo uradniki dobili svišano plačo. Beseda je zapisana, toda že veš, ko da bi pribil, da so volitve pred vrati.

To je prav tako, kakor reklama kinematografa, ki ti napiše pod besedilo: »Mladini prepovedano« ali »Samo za močne živce.« Prebereš in že veš, da je cenzurna komisija spustila v promet film, ki nima nobene umetniške cene in zahteva močnih živcev, da vzdržiš do konca, če pa vzdržiš, pa greš ven, si dopoveš, da si otrok, ki je nasedel zlagani istoriji in priznaš, da je čisto prav, da mladine niso spustili k predstavi, kajti, kaj bi počel mi, če bi še mladina vedela, kaj mi zreli ljudje hodimo gledat.

Oj, da bi se jaz nekoč povzpel tako daleč, da bi lahko sedel v cenzurni komisiji! Jaz bi dopovedal gospodom, da ni njihova dolžnost, iskati dlake v jajcu ali kombinéže na ženskem telesu, temveč, da je njena odgovornost, ločiti plevel od zrna, kič od umetnine, poleg tega pa še preprečevati špekulacijo na žepe nas poštenih državljanov, ki je v tem, da ti tu ali tam vrte star, pretrgan film in še na slabi oddajni pripravi za isto ceno, kakor drug kino daje nove, umetniško polnovredne filme. Ne bom imenoval nobenega imena, kajti lastnik ni kriv, ker on daje, kar mu dajo in kar mu dovolijo, poleg tega včasih sedem na boljši sedež, kakor sem ga plačal, in bi me ta ali oni zdaj še nadzoroval češ, Kapur, ti si proti meni, bom pa še jaz proti tebi in še kazen boš plačal!

Na koncu vseh koncev pa je vse trgovina in že je skrajni čas, da si to dopovemo, da to priznamo in se po tem tudi uravnamo. Trgovini pa je temelj reklama in reklami nasede vsak, jaz pa, ki sem mehkega srca, sem prvi med njimi.

Zato sem sklenil, da se enkrat za vselej odpovem vsakemu nakupovanju in prodajanju, posvetil se bom, kakor sem že nekoč sklenil, umetnosti, pisal bom, saj med umetniki in kulturnimi ustanovami najbrž trgovska znanost nima dosti besede. Vendar se bom pobrigal tudi za to stvar, povprašal bom tega in onega, in ko bom na jasnem, vam bom dal svoje nasvete in vas tako privedel do čiste resnice povsod — amen!

Kapur

Jovi Hebov:

Zadušnice

Janez Petek je stopil iz hiše v beograjsko košavo. Ulica je bila skoraj prazna, srečaval je le malo pešcev, tudi avtomobili so bili redki in še za tramvajske vozove se mu je zdelo, da ne vozijo tako nagosto kakor ob mirnih in svetlih dneh. Prometni stražniki so se prestopicali na sredi široke, temne ulice.

Privihnil je ovratnik površnika, potisnil klobuk globlje na oči ter stopal široko, kakor hodijo mornarji. Z zgornjim delom telesa je bil rahlo nagnjen naprej, da bi laže vzdržal nenadni sunek vetra; zlasti silnega in nevarnega okoli vogalov hiš. Bilo mu je že žal, da se je bil odpravil zdoma. Mar naj bi bil ostal doma v svoji sobici, ki sicer ni bila zakurjena, ki pa je vendarle nudila občutek varne toplote, če si gledal onstran tenkih šip besnenje košave. Toda ni se vrnil, ampak je kljuboval dalje vihraju, ki se je neutrudno podil z banaških ravnin preko Beograda, oviral promet, podiral brzojavne drogove, kolike in barake ter metal opeko s streh.

Hodil je kakor od dolge poti utrujen po terazijah proti Slaviji. Vsačih se je pripodil mimo njega razcapan prodajalec novin s šopom časopisov pod pazduho; krče je ponujal v nakup, a veter je njegov glas neusmiljeno zagrabil in razcefral v nič. Iz prenekatere veže ga je mimo grede poščegetal v nos sladki vonj pečene koruze. In v izložbi čudaškega starinarja, ki je poslal pred leti brzojavko na Mars, se je za hip ozri na dremajočega starega petelina, čepečega sredi razstavljene starine na vitkem medeninastem stojalu. Bil je kakor mrtev, le bledе veke so se mu

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Možje, ki kujejo orožje

Ljudje, ki imajo vojno industrio sveta v rokah, so ljudje čudnih nasprotij: sami izjavljajo, da so za mir med narodi, žive pa od krvi, prelite na frontah

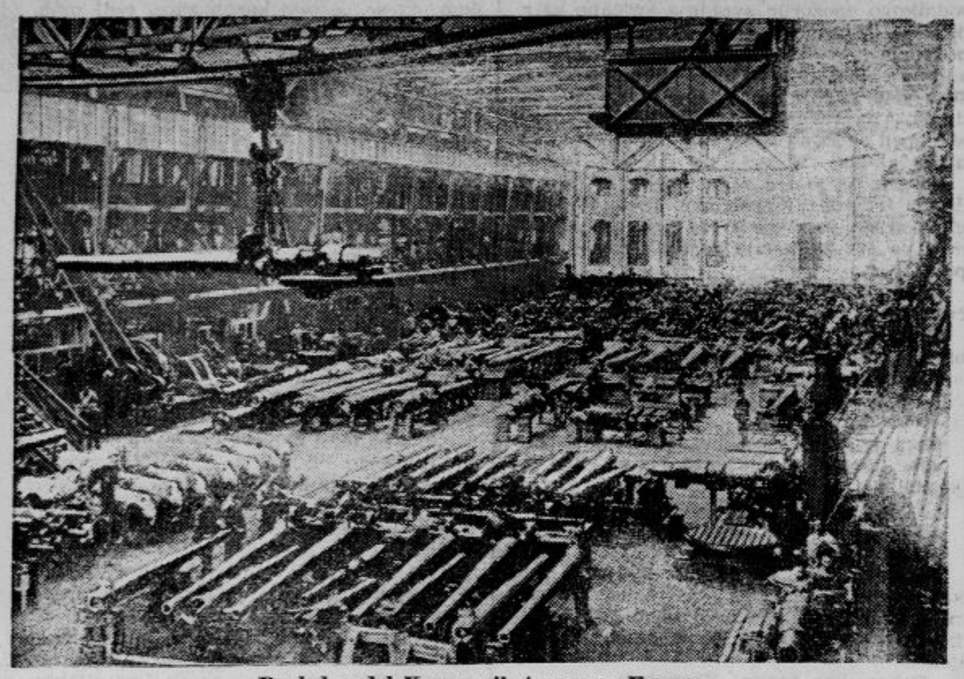

Pogled v del Kruppovih tovarn v Essenu

Ves svet je danes oborožen do zob. Orožje izdelujejo ogromni koncerni, za temi konceni pa stoji peščica ljudi, ki se redkokdaj pojavijo v javnosti, ki pa imajo silen vpliv. Življenje najbolj znane petorice hočemo v naslednjem opisati:

Najpomembnejši mož Velike Britanije je danes brezdvoma sir Charles Craven, šef družbe Vickers-Armstrong, katere akcijski kapital znaša 20 milijonov funtov. Craven je še danes preprost človek, kljub svojemu vplivnemu položaju. Preprost je v svoji zunanjosti, preprost v navadah in načinu življenja. Kdor bi ga videl na cesti, bi mislil, da ima pred seboj kakega majhnega nameščenca; nikomur ne bi prišlo na misel, da ta mož preko Vickers-Armstrong Company kontrolira življenje in delo 70.000 ljudi. Udeležen pa je tudi pri celi vrsti drugih družb.

Neobičajna je kariera tega moža. Leta 1898 je vstopil kot majhen dečko v mornarico. Charles je bil izredno živahen in izredno sposoben. Zgodaj se je začel interesirati za podmornice, ki so jih v tem času začeli graditi. V 22. letu je postal že komandant na neki podmornici, to rej v starosti, v kateri drugi mladi možje šele nastopajo službo. Že takrat so mu vsi prerokovali veliko bodočnost. L. 1912. je nastopil preobrat v njegovem življenju: v tem letu je namreč vstopil v družbo Vickers-Armstrong. Toda tudi tukaj ni moglo nič zadržati tega bistroumnega moža, ki je bil zaradi svoje ljubeznivosti pri vseh zelo priljubljen. V 47. letu je postal vodilni ravnatelj družbe Vickers-Armstrong. V Vickers house ima sir Craven svojo preprosto pisarno. Eno celo steno pisarne zavzema ogromna omara, ki obstoji iz predalov, napolnjene z mapami, dokumenti in kartami, ki se tičejo izdelovanja orožja. V tem prostoru začenja sir Charles Craven že zgodaj zjutraj s svojim delom. Njegovo letno plačo cenijo na 15 do 20 tisoč funtov.

Za njegove zasluge mu je bil podeljen plemiški naslov, toda za delavce in nameščence ni postal plemič, zanje je ostal to, kar je bil »komandant Craven«. Delo, ki ga mora vsak dan opraviti, je ogromno, toda za svoje delavce ima vedno čas. Znan je njegov izrek: »Nič ni hujšega, kakor če delavca s tedensko mezdo 45 šilingov za čas njegovega deset do dvajsetdelovnega dopusta postaviš brez plače na cesto. Nihče naj ne bo podjetnik, če ni v stanju zadovoljiti delavcev«. Craven se tudi ne skriva pred ljudmi. Njegova telefonska številka stoji v seznamu telefonskih naročnikov; na njegovem podeželskem dvorcu pa ga lahko vsakdo obišče. Danes je star 55 let in še vedno lep mož.

Če preidemo k Nemčiji, moramo omeniti ime gospe Krupp. Ime Krupp je svetu bolj znano kot ime Craven. Kljub temu pa je le ime, kajti gospa Krupp se le nerada kaže v javnosti. Mirna in simpatična žena je izrazita nasprotnica vojne. Svoje prepričanje je formulirala takole: »Rajši vidim, da dobi moja domovina en mir kakor dvajset vojn.« Vsekakor stoji, da ustanovitelj tvrdke ni nikdar mislil na to, da bi ustvaril podjetje v vojne svrhe. Pred več ko 100 leti je kupil mlad Nemec po imenu Krupp majhno kovačnico v Essenu. Noč in dan je delal, poskušal in popravljal, nazadnje pa je iznašel nekaj čisto novega: lito jeklo. Svet se je za to iznajdbo malo zanimal. Leta 1845. je tvrdka zaposlovala le 122 delavcev, donos je komaj kril izdatke. Tako je šlo vse do leta 1847., ko se mu je posrečilo izdelati topove iz litega železa, kar je pomenilo revolucijo v tedanji oboroževalni industriji. Mala tvrdka je postala naenkrat znana po vsem svetu. Danes dela ta tvrdka z ogromnim kapitalom, vodi pa jo žena. Biti šef tako velikega podjetja, ni vedno prijetno, in svojemu položaju je morala gospa Krupp žrtvovati tudi romanco svojega življenja. Hotela se je poročiti z možem, ki ga je ljubila, toda cesar Viljem se je temu protivil in njen izvoljenec je moral po višjem nalogu zapustiti državo. Kasneje se je pojavil Gustav von Bohlen und Halbach, potomec stare, toda obubožane plemiške družine. Čeprav ni bilo njegovo premoženje v nobelem razmerju z njenimi dohodki, se je par vseeno poročil. Cesar Viljem je bil za poročno pričo gospodične Krupp.

Mojstrsko delo tvrdke v svetovni vojni je bila »Velika Berta«, ki je bombardirala Pariz. Nemški vojaški strokovnjaki so bili prepričani, da bo s tem topom mogoče odločiti vojno. Po končani vojni je tvrdka silno trpela zaradi pomanjkanja naročil in akcije so stalno padale. Danes je seveda vse spet drugače: tvornice delajo s polno paro, nebo nad Essenom žari dan in noč.

Ameriško produkcijo železa kontrolirajo v glavnem neizmerno bogati bratje Du Pont. Du Ponti niso danes več rodbina, ampak tvorijo celo veliko dinastijo. Energičnemu mlademu možu, ki je leta 1801 odprl delavnico v državi Delware, se pač ni sanjalo, da polaga temelje podjetju, ki razpolaga danes s kapitalom šeststo milijonov dolarjev. Vse, kar se tiče Du Pontov, je fantastično. Sedanji glavar dinastije S. Du Pont je dal sezidati koncertno dvorano ogromnih dimenzij, v kateri se od časa do časa vrše koncerti samo za to, da se dvorana malo prezrači. Njegove dohodke cenijo na približno trideset milijonov dolarjev letno. Tem dohodkom odgovarja tudi njegovo življenjsko zavarovanje: Zavarovan je za sedem lilijonov dolarjev. To je najvišje življenjsko zavarovanje, ki je bilo kdajkoli sklenjeno na svetu. V ostalem je jovialen gospod z naočniki.

V Franciji ni nikogar, ki bi sličil dinastiji Du Pont. Največjo francosko tvornico orožja v Creusotu vodi Evgene Schneider, ki je preko 70 let star. Pravijo, da je nekoč definiral mir na sledeči duhovit način: »Mir je perioda sleparstva med dvema periodama boja.« Schneider se mnogo briga za blaginjo svojih delavcev, ki žive in delajo v kolonijah. Vzoren je tam način vzgoje otrok.

Zadnji med petimi velikimi tvornicami je Emil pl. Skoda, ustanovitelj Skodovih tovarn v Plznu na Češkem. Skoda je mož z neizmerno potrpežljivostjo. Kadar je treba rešiti kak tehnični problem, ne odneha, dokler ne najde končne rešitve. Svoje delo je začel s 300 delavci, danes pa jih zaposlujejo Skodove tovarne 35.000. Specialiteta tvornic je izdelovanje bomb, topov in tankov. Skoda je uredil tudi poseben prodajni prostor, v katerem so razstavljeni vzorci vseh bomb, ki jih tvornice izdelujejo. Vsaka država lahko pošlje svoje strokovnjake, naj izberejo med vzorci ono vrsto, ki se jim zdi najbolj primerna. Kopovati bombe kar po vzorcih — to je pač višek tehnike, a če je tudi višek kulture, to je drugo vprašanje. **G**

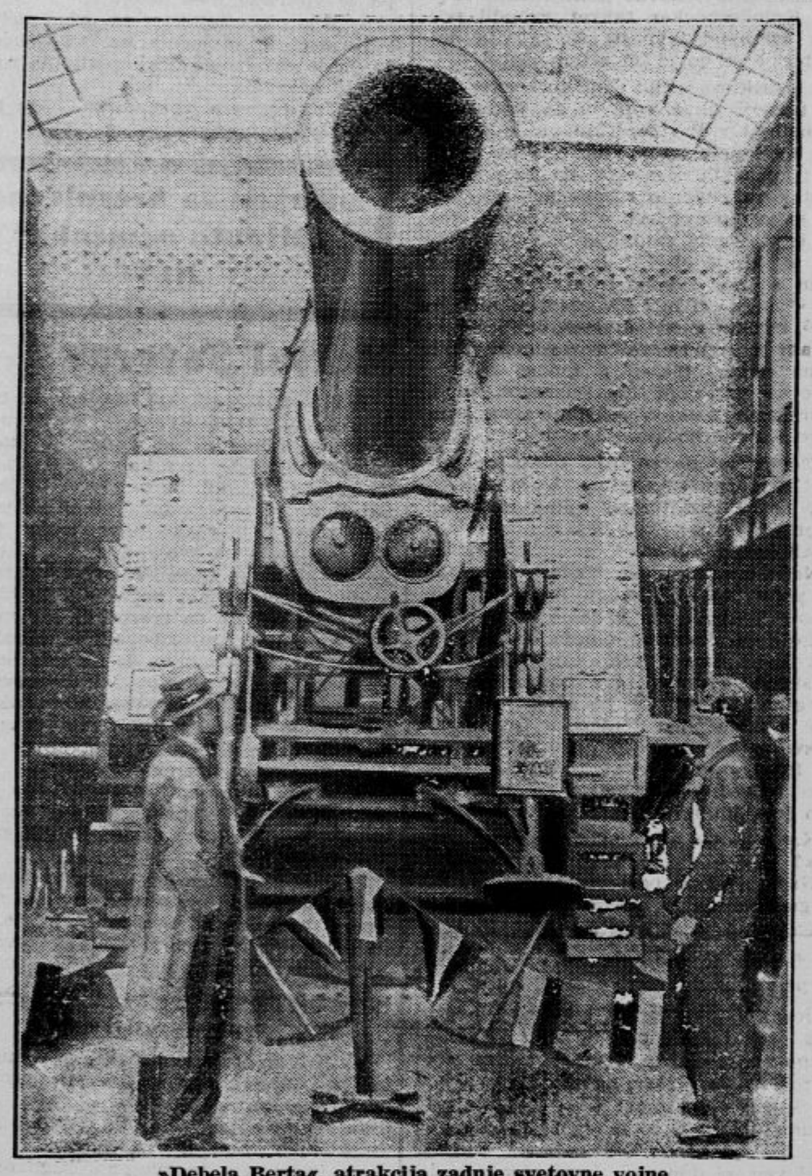

»Debela Berta«, atrakcija zadnje svetovne vojne

Finska nekoč — in jutri?

Dežela romantike in skrbi

Meja današnje Finske teče 50 km od Leningrada, po Nevi, razpolavlja jezero Lagoda in ob Kareliji do Belega morja približno 100 km od Murmanska. Tu meji na Belo morje, Norveško, na zapadu na Švedsko in Baltsko morje. Država meri 388.500 kvadratnih kilometrov, t. j. skoraj toliko kakor nekdanja Poljska. Prebivalcev šteje štiri milijone. Po narodnosti je 3,520.000 Fincev, 398.000 Švedov, 70.000 Rusov, ostalo so drugi; na severu pa živi okrog 1500 Laponcev. Glavno mesto je Helsinki; večja mesta so še: Abo, Viipuri in Tampere.

Gostota prebivalstva je zelo različna. Na severu prideta na kvadratni kilometer samo dva človeka, na jugu pa 19. Edino na obali Finskega zaliva je gostota večja, in sicer 45 ljudi na kvadr. kilometer.

Finska je republika s predsednikom na čelu, katerega izvoli parlament na 6 let.

Alandski otoki

Zelo važni so Alandski otoki, ker obvladajo vhod v Botinski zaliv in morejo onemogočiti prosto plovbo ruski mornarici v severnem delu Baltiškega morja. Na otokih prebiva okrog 1500 ljudi, ki pa so razen 50 Fincev vsi Švedi. Alandski otoki imajo avtonomijo pod pokroviteljstvom Društva narodov. Oblast vodi guverner, ki ga postavlja predsednik republike sporazumno s predsednikom alandskega parlamenta, katerega voli ljudstvo vsaka tri leta. Tudi zakone mora odobriti alandski parlament. Uradni jezik je švedski. Vsi prebivalci so oproščeni vojaške službe. Poljedelstvo in ribolov sta glavni vir življenja. Teh otokov po pogodbi iz leta 1856 Rusija ni smela utrditi, pa je 1914 to vendarle storila in jih pretvorila v utrjeno pomorsko bazo.

Finska je krasna dežela s 35.000 jezeri, od katerih je 132 velikih. Nekatera jezera so med seboj povezana z rekami, ki tvorijo v več primerih zelo lepe slapove. Jezera pokrivajo nad 12 odstotkov vse države. Veliko je tudi gozdov in izredno lepe so stavbe iz rdečega granita.

Steber finskega gospodarstva je poljedelstvo, ki je na zelo visoki stopnji. Največ se goji ovsa, ječmena in riža, medtem ko je pšenice tako malo, da se mora uvažati. Razvita je tudi lesna industrija, ki predstavlja izvoz Finske. Podnebje je hladno, toda zdravo, in sicer najbolj ob morju in v gozdnatih pokrajinah. Zima traja od polovice oktobra do polovice maja in v tem času pade toplomer večkrat na 26 stopinj pod ničlo. Mraz je celo v poletnih nočeh, čeprav je čez dan zelo vroče (nad 30 stopinj). Finci so vsi pismeni. Šoloobvezen je vsak otrok od 7. do 15. leta. Pouk se vrši v materinskem jeziku. Poleg tega imajo svoje šole tudi Rusi in Laponci. Veliko je zasebnih tečajev. V šolah so med glavnimi predmeti telovadba in šport. Po vsem svetu so znani njihovi športni prvaki. Univerze so v državi tri; številne so ljudske univerze in javne biblioteke; prav tako telovadne organizacije.

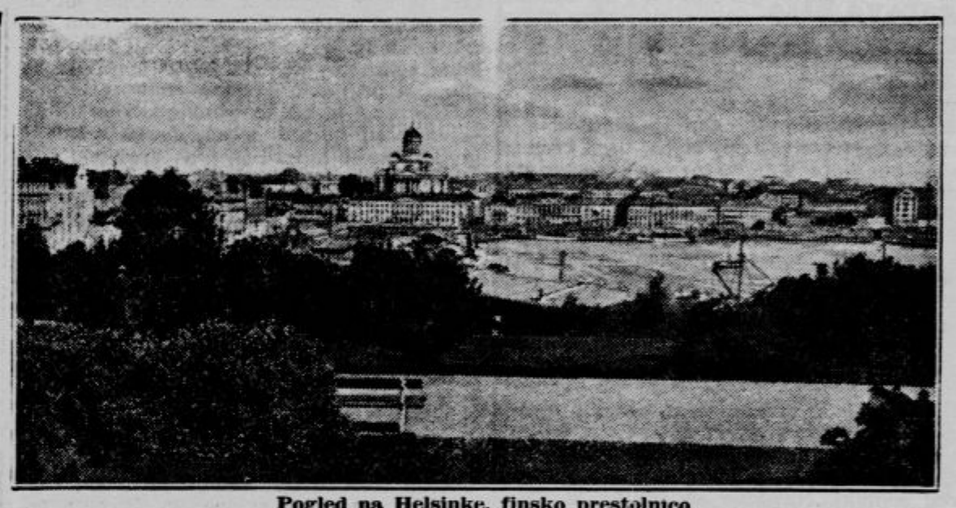

Pogled na Helsinke, finsko prestolnico

Odkod so Finci doma

Finci, ali kakor se sima imenujejo, Suomi (t. j. prebivalci močvirja), so prastar kulturni narod, kar je razvidno iz njihovih spomenikov iz Altaja čez Ural do Belega morja. Njihov izvor do danes še ni dognan. Morda izhajajo iz starih slovanskih plemen, s katerimi imajo nekaj sličnosti, ali pa iz Sarmatov. Njihovo prvo znano bivališče so gorovja ob Kaspiškem morju. Tam so prebivali že izza časa Cira kot miroljuben nomadski narod, ki je živel od lova in zelišč. S poljedelstvom so začeli šele pozneje. V njihovi zgodovini je mnogo nejasnega, toda zdi se gotovo, da je bila njihova selitev v severovzhodne pokrajine Rusije posledica preseljevanja za časa preseljevanja narodov. Kakor se dozdeva, so se na pritisk Gotov za časa Kristusovega rojstva preselili v zapadno Uralsko deželo, posebno v pokrajino, kjer se združita Mala in Velika Volga. To je bila njihova druga domovina, iz katere so bili pregnani v 4. stoletju v tretjo, kjer prebiva glavno deblo Fincev še danes. Ostali pa so se razkropili ob Volgi, Oki, Dvini in v dolgih pasovih do Urala in v Azijo. V prejšnjih časih so bili bolj povezani in so tvorili celo samostojno kraljestvo, ki je bilo zgodovinskega pomena, kakor permska država, in dvojno kraljestvo Dorcev in Jugurtov.

V tistih časih so bili Finci duševno podobni divjakom; svoje praznike so praznovali s pijačo in so delj časa ropali po morju v strah svojim sosedom. Zaradi njih so Švedi večkrat trpeli in zato so jih poskusili podjarmiti. Toda švedska nadoblast ni trajala dolgo. Slednjič je dosegel kralj Erik Sveti Švedski, da so sezidali (1157) pod vodstvom škofa Henrika pl. Upsala prvo cerkev in mesto Abo. Toda tudi to ni dolgo trajalo. Finci so škofa ubili in s podporo Novgoroda pregnali Švede, Rusi pa so mesto Abo razrušili (1198), kar je povzročilo intervencijo papeža v Novgorodu. Aleksander Nevski ga je pa odbil ob Nevi (1240). Kmalu potem so Finci prišli spet pod oblast Švedov. Leta 1363. je Finska dobila naslov kneževine in je prešla v last švedskih princev. Takrat je bil uveden fevdalni sistem, vendar pa ne v taki obliki, kakor v drugih državah Evrope. Tudi svoj jezik so Finci ohranili, čeprav je bil uradni jezik švedski. Pod oblastjo Švedske so ostali skoraj nepretrgoma, dokler je niso Rusi za časa Petra Velikega premagali. Seveda je v tej vojni najbolj trpela Finska.

Rusija je dobila najprej (1721) del, a (1809) s privoljenjem Francije celo Finsko. V sestav Rusije je stopila Finska kot »Velika Kneževina«, z avtonomijo in svojo zakonodajo. Kljub temu pa so finski patrijoti 30 let v 19. stoletju vodili borbo za narodni jezik, ki so ga Rusi nazadnje tudi uvedli. Šele leta 1880. so začeli boj proti avtonomiji in je postal ruski jezik (1900) državni jezik ter uveden njega pouk v finske šole.

V svetovni vojni

V svetovni vojni so se hoteli Finci s pomočjo Nemčije osvojiti, kar se jim je po oktobrski revoluciji v Rusiji tudi posrečilo. Toda kmalu potem je tudi v Finski vstal boljševizem, ki so ga pa finski nacionalisti na čelu jim general baron Mannerheim, s pomočjo ruskih, nemških in švedskih oficirjev ter nemške vojske pod poveljstvom generala von der Goltza premagali in prevzeli oblast. Do nemškega poraza v svetovni vojni je Finska živela z Nemci v prijateljstvu, potem pa se je obrnila na angleško smer. S sovjetsko Rusijo Finska delj časa ni bila v dobrih odnošajih. Organizirala je celo nekakšne »dobrovoljce«, ki so vpadali v Karelijo, hoteč jo osvojiti.

Po postavi so Finci močni, polnega podolgovatega obraza, zagorele polti, plavolasi s sivimi očmi, resni in umerjenega govora. So to pošteni, junaški, dobri, molčeči, flegmatični, izredno gostoljubni ljudje. Kulturno so na visoki stopnji. Abecedo so dobili od Švedov v 12. stoletju, svojo pa leta 1548. Leta 1640. so dobili prvo lastno univerzo, ki je bila po velikem požaru v Abu prenesena pod imenom »Aleksandrova univerza« v Helsinke (1827). Po izgovarjavi je njihov jezik med najlepšimi na svetu.

Motiv iz finske pokrajine

---

od časa do časa trudno odprle in takoj spet zaprle, kakor da bi zamežikaval v žalostni dan.

Na Slaviji je krenil Petek v levo ulico proti pokopališču. Pot je bila strma in košava je divje zavijala, da je hodil še teže. In ko je minil široko ulico kralja Aleksandra, je bil že blizu pokopališča. Stopal je po Pokopališki ulici, navadno polni pogrebov z godbo in številnimi pogrebci. Toda danes je bila skoraj prazna, brez pogreba in s pogrebom plačanih žalostink. Le na dvorišču »Concordije«, največjega pogrebnega zavoda v Beogradu, so se v kletki vreščeč podile tri opice in z glasnimi kriki motile hrumenje besnega vetra.

Na zemljo je legal že prvi mrak oblačnega novembrskega popoldneva, ko je stopil Petek na pokopališče. Bilo mu je malce tesno pri srcu tako samemu med tihimi grobovi. Stopal je po neravni kaldrmi in z očmi iskal živega človeka med toliko mrtveci. Skoraj razveselil se je bednega pogreba, ki je hitel za njim. Postal je in odkrite glave čakal, dokler ni šel mimo skromni voz s krsto, s popom, ki se mu je vidno mudilo, in petimi, šestimi pogrebci.

Potem se je zgodilo tisto zaradi česar je Petek napravil to težko pot v viharju na pokopališče: da vidi obred pravoslavnih zadušnic . . . Iz daljave je bilo čuti rahle korake ženskih nog, dasi je veter pridno odnašal šklopotajoče udarce šolnov ob kaldrmo. Petek je stopal dalje med cipresami. Ni se ozrl, da bi videl, kdo hodi za njim. Toda v hipu ga je preblisnila vedra slutnja in želja, da bi ga ta ne pustila na cedilu, mu je napela živce in mu priostrila sluh.

Koraki so postajali glasnejši in so prihajali vse bliže. Po njih je skušal Petek uganiti starost, značaj in zunanjost prihajajoče neznanke. Že je bila za njim, tik za njim, zdaj je rahlo zavila na desno, da ga bo mogla prehiteti. Potem sta napravila koraka, dva vštric. Ozrla sta se drug v drugega z zvedavim, prikritim in naglim pogledom, hoteč drug drugega otipati in v hipu presoditi. Potem sta oba hkrati umaknila oči in se napravila brezbrižna. Pospešila je korake in ga prehitela. In ko je hodila pred njim, jo je Petek gledal povsem naravno, brez slehernega domišljanja, ki bi ga utegnila dopustiti okolnost, da sta si pravkar zagledala v oči. Oblečena je bila v temen plašč s kožuhovinastim ovratnikom in pokrita s klobučkom, ki bi utegnil biti žalni. Bila je pri tridesetih.

Nepričakovano pa je začela hoditi počasneje in se je sunkovito ustavila. Obrnila se je in ga pogledala, kakor da čaka, da bi se ji približal. Toda še preden je bil pri njej, ga je ogovorila.

— Kadite, gospod? —

Podzavestno je potrdil in se jel mehansko otipavati za vžigalicami, misleč, da bi rada prižgala luč na grobu.

Ona pa je iskala po torbici in mu hitro stisnila v roko pet cigaret.

— Gospa, hvala, saj imam, res ne — se je branil Petek in mučno mu je bilo ob pomislih, da je deležen milodara kakor berač.

— Zadušnice imam danes in običaj je tak, da tedaj obdarimo vsakogar, ki je blizu. Upam, da pač ne boste zavrnili. —

Njen glas je bil proseč, a vendar s prizvokom vljudne odločnosti, ki ji ni bilo moči odreči.

— Oprostite, gospa, tujec sem, katoličan, ki ne pozna vaših običajev, se je opravičeval Petek. — Prav zaradi tega sem prišel, da jih vidim in spoznam.

— Potem vas vabim s seboj. Grob ni več daleč. Hvaležna vam bom za odziv. —

Dvignila je s tal košarico in si jo obesila na roko. Stopala sta skupaj in molčala.

Povzpela sta se po nekaj stopnicah na više ležeči del pokopališča in stopala med revnimi gomilami, pokritimi s pozeblo rušo. Veter je zavijal in pripogibal v tem delu vitke ciprese in žalujke. Zadaj, daleč za obzidjem je ležala široka in dolga jekleno siva, motno se bleščeča ploščad: Donava.

Obstala sta pred skromnim grobom s cementnim okvirom in majhno ploščo iz sivega marmora.

— Mož? je vprašal Petek, zatem ko je prebral napis na plošči.

— Mož, je dejala ona in odgrinjala pritiček s koška, napolnjenega s krožniki, skledicami in steklenicami. Slekla je rokavice in Petek je zagledal bele roke, ki kljub negovanosti niso mogle skriti, da se morajo ukvarjati z delom. Potem je vzela iz košarice porcelanasto skledčko in zajela iz nje sladkega žita — koljiva — ter ga položila na gomilo pred ploščo. Nato je ponudila Petku, da je zajel in použil okusni grižljaj. Sama si je postregla zadnja.

Žitu je sledila pečenka, suho meso, kruh, žganje, vino, sladko in črna kava. Vsega tega so bili deležni vsi trije, pokojni mož, Petek in ona.

Hotela je prižgati sveče, pa zaradi vetra ni bilo mogoče, dasi je Petek našel za grobom in pristavil k sveči pločevinast zaslon, ki naj bi branil plamen. Potopila se je v tiho molitev ter stala pred grobom sklonjene glave in sklenjenih rok. Petek se je odkril ter jo neopazno gledal. Ves dogodek se mu je zdel pustolovščina, kakršne včasih nepričakovano nakloni hudomušna usoda.

Stopala sta drug ob drugem po isti poti po kateri sta šla malo prej kot neznanca drug pred drugim. Molče in kakor po tihem sporazumu sta zavila v pokopališko cerkvico. Bila je skoraj prazna. Za vrati je stal ob dolgi mizi, obloženi z voščenkami raznih velikosti, zavaljen cerkovnik v kuti. Petek je kupil voščenko, jo prižgal na plamenu njene sveče, ki prej na grobu ni mogla goreti, in jo zataknil na svečnik, na katerem je plapolalo več nemirnih plamenov. Zahvalila se mu je z dolgim, globokim pogledom. Domov sta hodila počasi in tesno skupaj.

— Globoko sem vam hvaležna, da ste nocoj počastili spomin pokojnega moža. Številna družba pokojnikovih sorodnikov, prijateljev in znancev, molitev in blagoslov popa, obilno pripravljena jed in pijača ob pokojnikovi zadušnici na njegovem grobu je odlika in ponos vsaki skrbski rodbini. Moj mož pa je prišel semkaj le umret. Zato sem bila nocoj sama na grobu. —

Petek je molčal in poslušal. Tudi njen vabilo na skodelico turške kave je sprejel molče in tiho stopal za njo v njeno stanovanje.

Sedela sta drug drugemu nasproti ob dišeči kavi in se držala za roke. Med njima je ležal molk, s katerim smejo glasno govoriti le srca, ki so srečna.

Bila je čudovita noč. Izbo je polnil rdeč kast soj oljenke pred sliko sv. Nikolaja, družinskega patrona. Le zdaj pa zdaj g je preblisnil plamen dogorevajoče sveče, prižgane za zadušnice pred pokojnikovo podobo.

Zunaj pa je hrumela košava.

X. kolo v hrvatsko-slovenski ligi

Gradjanski je bil pretrd oreh

Po vodilnem golu in trdem odporu do odmora je Ljubljana včeraj morala slednjič pustiti obe točki — Gradjanski je slej ko prej krepko prvi

Ljubljana 5. nov

I. pomladansko kolo (ali X. v vsej sezoni) v hrvatsko-slovenski ligi ni bilo popolno, ker sta Hajduk in Bačka obračunala za točke že pretekli torek. Na sporedu so bila torej samo še štiri srečanja.

Med temi štirimi je bila »tekma sezone« v Ljubljani, saj je proti belo-zelenim igral veliki favorit iz Zagreba, ne samo favorit današnje tekme, temveč favorit vsega tekmovanja in brškone bodoči prvak hrvatsko-slovenske lige. Ljubljana se je danes z velikim pogumom lotila težke naloge in v prvi polovici igre vzdržala ogromno tehnično in fizično premoč slavnega nasprotnika. Držala je igro odprto, zabila celo vodilni gol in v prvih 45 minutah ni klonila več kakor do neodločenega 1:1. Po odmoru pa je prišlo, kar je moralo priti. Gradjanski je odprl vse kalibre svojega znanja, teren, ki že v začetku ni bil posebno lahek, se je po ponovnem nalivu še poslabšal in prišel je neizbežni poraz. Kljub temu, da v številkah današnja revanša za prvi nastop Ljubljane v Zagrebu ni posebno izdatna — če ne ugotovimo posebej, da je Glaser svoj tretji gol v 10 tekmah dobil baš v Ljubljani —, se je moštvo danes pred številnim občinstvom rehabilitiralo za nekaj nepotrebnih razočaranj, ki jih je pripravilo svojim občudovalcem v teku sezone. Toda roko na srce. Gradjanski je bil pretrd oreh za njo. Če pa bo igrala tako, kakor je igrala danes, se ji pozneje obeta nagrada tudi v golih in točkah.

Dočim ljubljanski rezultat ne pomeni senzacije in so ga takega ali približno takega pričakovali največji optimisti, slišimo nocoj o dveh senzacijah od drugod. Varaždinska Slavija, ki že vso sezono zaključuje tabelo na koncu, si je danes v borbi z odličnimi Sarajevčani izvojevala prvo zmago pri tem pa dosegla še to, da je Sašk moral svoje drugo častno mesto prepustiti Haškovcem. Prav ti pa se danes tudi niso obnesli, saj so na domačih tleh prepustili točko drugemu outsiderju, enajstorici Splita. V Osijeku sta odigrali svojo tekmo Slavija in oCncordia, točki sta ostali tamkaj.

Ligaško prvenstvo se bo letos zasukalo še enkrat, in sicer na dan 20. t. m. za II. pomladansko kolo, v katerem mora naša Ljubljana na pot v Zagreb za tekmo proti Hašku. Do 12. t. m., ko bosta odigrani še zaostali tekmi med Gradjanskim in Hajdukom ter osiješko Slavijo in Splitom, pa bo prvenstvena tabela takale:

Gradjanski	9	8	1	0	41: 3	17
Hašk	10	6	2	2	23:17	14
Sašk	10	6	2	2	18:14	14
Hajduk	9	5	1	3	23:[illegible]	11
Concordia	10	4	1	5	21:21	9
Slavija (O)	9	3	3	3	19:25	9
Ljubljana	10	2	3	5	20:[illegible]	7
Split	9	2	2	5	8:19	6
Bačka	10	2	1	7	14:29	5
Slavija (V)	10	1	2	7	7:20	

V naslednjem naša poročila:

Gradjanski : Ljubljana 5 : 1 (1 : 1)

Zagrebški »plavi« so redki, a zmeraj priljubljeni gostje v Ljubljani in so tudi danes privabili na igrišče

preko 2000 gledalcev

Tudi rekord, ki zadnje čase že dolgo ni bil dosežen. Vreme je bilo prireditvi delomaj nakloonjeno; po odmoru je dež že itak razmočeni teren spremenil v blato, kar se posebno občutili domači, ki so bili skoraj ves ta polčas brez moči proti gostom.

Potek igre bi lahko razdelili v dva dela. V prvem sta bili moštvi glede igre sami precej enakovredni in je remis v tej polovici kljub temu, da so domači imeli s dve zreli priložnosti, popolnoma v skladu s potekom igre, ki je zadovoljila gledalce, saj je bila ves čas ostra in zelo živahna. V drugem delu igre je Ljubljana po drugemu uspehu gostov tako zelo popustila, da je Gradjanski povsem zasluženo dosegel obe točki, čeprav ni pokazal igre, ki smo jo pričakovali od vodečega moštva na tabeli.

Gostje

Gradjanski je nastopil: Glaser, Šuprina, Belošević, Brozović, Jazbinšek, Jutt, Žalant, Antolković, Lešnik, Wölfl, Matekalo. V moštvu je bila obramba odlična, oba igralca sta energična igralca. Glaser pa je pokazal, da je še zmerom stari maček, čeprav gre prvi gol popolnoma na njegov račun. Krilska vrsta je izvršila svojo nalogo prav dobro, saj je v drugem delu igre popolnoma onemogočila domači napad. V napadu je bil prav dober Antolković, tudi krili sta bili na mestu, vendar pa pred golom premalo odločni. Lešnik ni pokazal nič posebnega. Moštvo je prav dobro povezano med seboj in ta prednost je zadostovala, da je tekmo zasluženo odločil v svojo korist.

Naši

Ljubljana je poslala v borbo naslednje: Lindtner, Ceglar, Bertoncelj, Boncelj, Gomezel, Šercer, Smolej, Cankar, Grintal, Lah, Erber. Domačim se je danes prav posebno po drugem polčasu pokazalo, da nimajo prave kondicije in tudi večna izmenjavanja v moštvu rodé slabe posledice. V obrambi je Lindtner zadovoljil, obbranilca pa nista bila preveč uspešna, posebno Bertoncelj, ki se mu je poznala daljša pavza. Krilci so zadovoljili le v prvem polčasu, v drugem delu igre pa so zelo popustili, kar je napad gostov tudi pridno izkoriščal. V napadu zopet ni šlo! Edini, ki je zadovoljil je bil Lah, krili sta zaigrali slabše, kakor znata; Grintal je menda posnemal Lešnika, v zvezi pa je bil Cankar zelo slab in tako ni nič čudnega, da je moštvo moralo nazadnje kloniti.

Kako je tekla igra

Začetek pripade gostom, ki so v polju premočni, toda njihov napad je pred golom netočen. Lešnik ima nekaj prilik za uspeh, toda obramba Ljubljane je na mestu in ga ne pusti do strela. V 16. min. Lah odda žogo Grintalu, ki podaljša Erberju in njegov strel se izmuzne Glaserju iz rok — žoga je v mreži; 1 : 0 za Lj. Domači se polagoma osvobode pritiska Gr., čigar obramba ima sedaj kar dovolj posla. V 25. in 29. min ima Grintal priložnost za uspeh, toda žogo strelja Glaserju v roke. Gr. ponovno pritisne, doseže pa od 35. do 40. min. le 3 kote in šele v 46. min. uspe Antolkoviću da iz prostega strela neubranljivo doseže izenačenje 1 : 1. Zakaj je sodnik igro za dve minuti podaljšal ni popolnoma jasno.

V drugem delu igre je Lj. v napadu, toda razen kota v 5. min. ni nič zanimivega. V 10. min. Lešnik izkoristi pogreške Gomezelja, vratar zapusti svetišče, oster strel in žoga je v mreži, 2 : 1. Domači precej popustijo, zato pa igralci Gr., ki jim dež in teren ne delata toliko preglavic kakor domačim, prevzamejo igro v roke in v 24. min. Wölfl s strelom v desni kot poviša razliko na 3 : 1. V 31. minuti Brozović ostro strelja in rezultat je 4 : 1. Lj je popolnoma izgubila voljo in bori se le še obramba. V 43. minuti Ceglar položi na tla napadalca Gr. in sodnik prisodi 11-metrovko, ki jo strelja Glaser; žoga je petič v mreži 5 : 1. Takoj nato sodnik v 43. min., zdaj dve minuti prej, zaključi tekmo.

Sodil je g. Bažant iz Zagreba precej površno in ni mogel zadovoljiti.

V predtekmi so juniorji Gradjanskega zmagali nad juniorji Ljubljane z rezultatom 3 : 1 (2 : 1). Igra je bila živahna in zanimiva, ker so domači bili gostom ves čas igre popolnoma enakovreden nasprotnik in je razlika v rezultatu po igri previsoka. Sodil je g. Mrdjen.

Hašk : Split 1 : 1 (1 : 1)

Zagreb, 5. novembra

Ligaška tekma med Haškom in Splitom je bila odigrana na zelo slabem terenu, pa tudi obisk je bil zaradi deževnega vremena zelo pičel, saj se je na igrišču zbralo komaj okoli 600 gledalcev.

Hašk, ki je veljal v tej tekmi dvakrat za favorita po formi na papirju in zaradi domačega igrišča, je zaigral zelo slabo in brez vsake volje in elana. Njegove igralce ni bilo nobene skupne, še manj pa kaj kombinatorne igre. Med vsemi slabimi deli moštva je bil še najslabši napad. Moštvo Splita je današnjo tekmo odigralo z veliko ambicijo. Vsi njegovi igralci so šli do skrajnosti požrtvovalni in so po svojem današnjem nastopu zapustili v Zagrebu najlepši vtis.

Vodilni gol je padel za Hašk, in sicer v 5. minuti po Duhu II., Spličani pa so nato izenačili v 29. minuti z zelo lepim in neubranljivim golom, ki ga je ustrelil Bakotić.

Slavija (V) : Sašk 2 : 1 (1 : 1)

Varaždin, 5. novembra

Na Tivarjevem stadionu, nad katerim je HNS včeraj brzojavno preklical zaporo, se je za današnje srečanje med domačo Slavijo in Saškom zaradi slabega vremena zbralo komaj okoli 800 gledalcev.

Slavija je takoj od vsega začetka začela zelo hitro igro in se v vseh unijah pokazala boljša od gostov. Rezultat je bil da je že v 3 min po Martinoviću prišla do vodilnega gola. Sašk igra sicer požrtvovalno toda zelo počasno in brez pravega smisla za igro. V 30 min mu vendarle uspe ena izmed redkih premišljenih kombinacij in Muradori je na mestu ter izenači.

Po odmoru je slika skoraj nespremenjena v korist domačinov. Posebno agilna je napadalna vrsta, ki stalno vali napad na nasprotni gol, toda nima sreče pri strelanju. Tako traja vse do 40 min, ko pri le Koprivnjak slednjič le do zrele pozicije in zabije že davno zasluženi drugi gol za domače. Ta gol je Varaždincem prinesel zmago, in sicer prvo v vsem dosedanjem tekmovanju, ter jim pridobil še dve ligaški točki. Igra je bila v ostalem polna zanimivih in napetih situacij, vendar je pri vsem tem potekla fair in brez najmanjšega incidenta.

Sodil je g. Jirousek iz Zagreba.

Slavija (O) : Concordia 2 : 1 (2 : 1)

Osijek, 5. novembra

Za današnjo ligaško tekmo med Slavijo in zagrebško Concordijo je bilo tukaj precej zanimanja. Na veliko nezadovoljstvo občinstva se je tekma po krivdi sodnika začela prepozno in zato tudi končala že skoraj v mraku. Delegiranega sodnika g. Kujundžića iz Subotice ni bilo in trajalo je precej dolgo, preden sta se obe moštvi sporazumeli za drugega, in sicer za osiješkega g. Abdijo.

Slavija je že od vsega začetka prevzela vodilno vlogo na terenu in kmalu je vsa Lokošek s krasnim strelom zabil vodilni gol. Concordia je nato polagoma uredila svoje vrste in začela češče ogrožati domača vrata. Nekajkrat je odlični Beda ušel po krilu, toda kljub tem naporom mu ni uspelo spraviti žoge v mrežo. V splošni premoči Concordije pa se je mahoma znašlo domače levo krilo Gergec na nevarnem mestu. Gergec je sam privedel žogo do golove črte in iz neposredne bližine spretno zabil še drugi gol za domače. Proti koncu polčasa je bila Concordija, ki je stalno operirala pred Slavijinimi vrati, prisojena enajstmetrovka, iz katere je res tudi zabila svoj častni gol.

V drugem polčasu sta se moštvi mnogo trudili, da bi kaj spremenili v številčnem razmerju, toda ostalo je samo pri poskusih. V splošnem je treba reči, da sta bili obe enajstorici dovolj enakovredni in bi bil neodločen izid pravičnejši.

Srbska liga

V srbski ligi je bilo danes na sporedu VII. jesensko kolo z vsemi petimi tekmami. Doseženi izidi niso prinesli nobenih senzacij, vendar je vredno omembe, da je državni prvak BSK le malo opravičil svoje sloves in v Subotici s tesnim 3 : 1 proti ŽAKu spravil obe točki. Jedinstvo je na domačih tleh prepustilo obe točki Vojvodini, slabemu Basku pa je uspelo, da je v Borovu dobil pol dobička.

Vrstni red v tabeli srbske lige se po današnjih izidih ni izpremenil do vključno 7. mesta in sta samo ŽAK in Bask zamenjala poziciji na koncu tabele, medtem ko je na vrhu ostalo pri starem: 1. BSK, 2. Jugoslavija, 3. Slavija (S).

O tekmah samih pa na kratko to-le:

BEOGRAD: Jugoslavija : Gradjanski (S) 4 : 1 (2 : 0). Zmaga Jugoslavije je bila precej lahka in so Skopljanci svoj čast in gol izsilili skoraj tik pred koncem igre. Tekmo je precej ovirala huda košava.

Vojvodina : Jedinstvo 3 : 1 (0 : 1). Meč sem ko je Jedinstvo do odmora še nekako vzdržalo pritisk gostov, so po odmoru Vojvodinci prevzeli vse v roke in zasluženo zmagali. Med tekmo je vihar porušil veliko reklamno desko, ki je padla na gledalce med katerimi je bilo nekaj poškodovanih.

SUBOTICA: BSK : ŽAK 3 : 1 (2 : 1). Domači železničarji so zaigrali odlično, dočim državni prvak vseh 90 minut ni pokazal nič posebnega in prav za veliko si ni spravil to zmago.

BOROVO: Bask : Bat'a 1 : 1 (1 : 0).

SARAJEVO: Slavija (S) : Zemun 2 : 1 (1 : 0).

Na sedmih frontah za točke

Pestra prvenstvena nedelja, polna nepričakovanih izidov in dogodkov

Ljubljana, 5. novembra

Še eno nedeljo je izrabil LNP za odigranje prvenstvenega sporeda, da bi spomladi prišel prej do prvakov in nadaljnjega tekmovanja, ki bo prihodnje leto urejeno tudi pri nas popolnoma na novo. Na sporedu je bilo spet osem tekem v vsem območju in sicer štiri od teh za ljubljansko pa dve pa za celjsko in mariborsko skupino.

V LJUBLJANSKI SKUPINI je treba zabeležiti veliko spremembo v vodstvu. Bratstvo je precej visoko porazilo svojega najnevarnejšega tekmeca Marsa in se z enakim številom točk (14), toda boljšo razliko v golih, povzpelo na vrh tabele. Izven vseh ostalih je ostalo vse pri starem. Kranj, Jadran in Hermes so dobili še po dve točki in ostali na svojih prejšnjih mestih v tabeli.

V MARIBORSKI SKUPINI je to pot ostalo brez senzacij, kljub temu pa je pomembna tesna zmaga Maribora proti Gradjanskemu v Čakovcu, ki je močno spremenila sliko v prvenstveni tabeli. Mariborčani so si lepo opomogli in se za enkrat pridružili najboljšim trem moštvom te skupine. ČSK je slej ko prej težko premagljiv in vodi brez konkurence.

V CELJSKI SKUPINI se izvedba današnjega sporeda nikakor ni posrečila. Medtem, ko je celjsko tekmo onemogočila voda na igrišču, so se Atletiki odpovedali točkam kar brez igre, ker sploh niso odpotovali v Trbovlje. Smatrati se mora, da bo ta tekma s 3 : 0 verificirana za Trbovljčane, vendar pa zaenkrat o stanju posameznih moštev v tej skupini ni mogoče napisati dokončnega.

O teh tekmah pa na kratko naslednje:

Bratstvo na čelu ljubljanske skupine

Bratstvo : Mars 5 : 2 (4 : 0)

Jesenice, 5. novembra

Danes dopoldne je bila na igrišču Bratstva važna prvenstvena nogometna tekma, ki je odločila, kdo bo prezimil na vrhu tabele ljubljanske skupine. Zato je bilo na igrišču mnogo gledalcev, nad 200, ki so živahno spremljali potek igre in na koncu burno pozdravili uspeh domačega moštva.

Bratstvo je nastopilo kompletno in je v prvem polčasu nasprotnika popolnoma prezgazilo. Pri njem so se odlikovali zlasti krilci z Zavrlom na čelu. V napadu sta bili odlično obe krili Janežič in Kureš ter srednji napadalec Ivanišević. Obe zvezi Gaber in Koren sta izgubljali čas z nepotrebnim dribljanjem. V drugem polčasu je bil odličen tudi vratar Brun, ki pa dobljenih golov ni kriv, dočim sta bila branilca nesigurna.

Mars je igral zlasti v prvem polčasu podrejeno vlogo, kar se vidi po rezultatu. V drugem polčasu pa so v zaletu močno pritisnili, kar jim je prineslo nekaj zgoditka. Pri tem se je odlikovala levo stran z nevarnim Doberletom na krilu. Ostrega tempa pa niso dolgo vzdržali ter začeli počasi popuščati, kar gre na rovaš težkega terena. Prav tako so proti koncu popustili domačini, ki so imeli sigurno zmago že v rokah, tako da je igra postala precej nezanimiva. Goli so padli 15., 25., 40. in 44. min. prvega ter v 2. min. drugega polčasa za Bratstvo ter v 11. in 19. min. drugega polčasa za Mars. Gole za Bratstvo so dali: Janežič 2, Zavrl in Ivanišević po enega, en gol pa je bil lasten v Marsa.

Sodnik je bil Erlih iz Ljubljane.

Kranj : Disk 5 : 1 (3 : 1)

Domžale, 5. novembra

Na precej težkem od dežja popolnoma razmočenem terenu, je bila danes odigrana prvenstvena tekma med Kranjem in Diskom, ki jo je Kranj zasluženo odločil v svojo korist. Kranjčani so bili nedvomno boljše moštvo in so z lepo prizemno kombinatorno igro prisilili nasprotnika k kapitulaciji. Gole za Kranj so dali Slokan, Jakše in Žitnik v prvem polčasu, Vreček pa dva v drugem. Izvrsten je bil vratar Kranja, ki je v drugem polčasu obranil tudi enajstmetrovko. Za Disk je dal gol v prvem polčasu srednji napadalec Müller.

Sodil je g. Špat. Publika je bila precej glasna, tekma sama pa je potekla brez incidentov in v redu.

Hermes : Reka 7 : 1 (6 : 0)

Ljubljana, 5. novembra

Na igrišču Ljubljane so Hermežani v prvenstveni tekmi zmagali nad Reko z visoko razliko 7:1. Zmaga Hermesa ni presenetila, vendar je poraz Reke razočaral gledalce, ki so bili precej glasni in so pričakovali zanimivo borbo. Reka je nastopila z rezervnimi igralci, ki danes prav dobrim Hermežanom niso bili kos. Hermes je imel zato ves čas kaj lahko delo.

Sodil je g. Vrbovnik.

Jadran : Svoboda 3 : 1 (1 : 0)

V Trnovem so danes igrali vaterpolo, kajti igrišče je bilo deloma pod vodo, deloma pa v blatu, tako da je bila regularna igra skoraj nemogoča. Domači Jadran je imel v gostih Svobodo, ki se na takem terenu ni znašla, tako je on zmagal s 3:1. Jadran je zaigral prav dobro in je njegovim igralcem teren delal veliko manj težkoč kakor Svobodašem.

Sodil je g. Mrdjen.

ISSK Maribor tretji

ČSK : Rapid 4 : 3 (2 : 2)

Danes je bila odigrana zadnja prvenstvena tekma v mariborskem okrožju LNP med ČSK in Rapidom. Tekma se je vršila na Rapidovem igrišču. Rapidovci so v bitki za točke prepustili obe točki ambicioznim Čakovčanom, čeprav so šli v borbo tako rekoč kot favoriti. Čakovčanom tega ni bilo dosti mar in so z neizprosno žilavostjo držali korak z nasprotnikom tja do konca igre in so jih prehiteli za odločilni gol. Sedem golov v eni tekmi, to se pravi, da sta bili obe obrambi nezanesljivi. Predvsem velja to za oba vratarja, ki sta hudo grešila in imata vsak po nekaj komadov na svoji vesti. Rezultat pa tudi priča o razmeroma živahni in napeti borbi, saj so si sledili zgoditki drug za drugim. Sem in tja je bilo eno moštvo v prednosti, nato je drugo izenačilo, dokler spet ni prišlo prvo v prednost. Na koncu konca so Čakovčani krepko vzdržali v tem tekmovanju golov in beležili obe točki v svoj prid.

Pri današnji tekmi so prišle vse vrline gostov do popolnega izraza. Bili so v splošnem boljše moštvo in tehnično niso zaostajali za nasprotnikom. Gradili so svoje akcije pametno in z vso solidrostjo tako da so morali priti do končnega cilja. Nasprotniki pa so bili Rapidovci v svojih izvajanjih pre[illegible] malomarni. Kombinirali so tjaven lan, kar na slepo. Če je kaj nastalo iz te[illegible] dobro, sicer si pa stvari niso jemali preveč k srcu. Gostje so imeli najmočnejši del moštva v napadu. Vsa napadalna petorica je bila dobro razpoložena in razpoložena s potrebnim poletom in smislom za igro. Med Rapidovci ni bilo nobene blestečе točke. V splošnem je moštvo zaigralo slabo in izpod običajne sile. Če že ne moremo izreči posebnega priznanja, moramo vsaj pokazati na izredno bolno zasedbo nekaj krilci, ki so krivi za današnji poraz. Igrali so namreč vse preveč defenzivno, tako da je bil napad navezan izključno samo na [illegible]. Da v takih okoliščinah napad ni mogel delati čudežev, leži na dlani. Tekma sama ni nudila posebnega nogometa, vendar je bila precej zanimiva. Bila je ogorčena borba za točke, ki pa ni nikoli prestopila nej dovoljene igre.

Sodil je g. Lukežič iz Ljubljane.

Maribor : Gradjanski 1 : 0 (0 : 0)

Čakovec, 5. novembra

ISSK Mariboru se je danes posrečilo, da je Gradjanskemu iztrgal dve dragoceni točki, in to v samem Čakovcu, kjer je preteklo nedeljo kapituliral pred ČSK z 0:6. Zmaga Maribora je tem pomembnejša, ker je Gradjanski premagal v Mariboru Železničarja in Rapida in so bili pripadniki nogometnega sporta precej pesimistični glede izida današnje tekme v Čakovcu. Maribor je z današnjo zmago dobil stik z ostalo skupino za ožje tekmovanje LNP, ki se bo kakor znano pričelo po končanem prvenstvenem tekmovanju po okrožjih prihodnjo pomlad. Enajstorica je premagala svojega nasprotnika šele po trdem boju, toda zmaga je bila absolutno zaslužena, ker so bili Mariborčani boljši nasprotnik. Glede obeh moštev velja reči, da sta imeli najboljše moči v obrambi.

V celjski skupini ni šlo

Celje : Hrastnik 1 : 0 (prekinjeno)

Popoldne ob 14.15 se je na Glaziji pričela podsavezna prvenstvena tekma med enajstoricama SK Celja in SK Hrastnika. Celje je nastopilo nekoliko oslabljeno, vendar je že takoj v začetku prešlo v premoč, med katero pa ni znalo izkoristiti nekaj lepih prilik za realizacijo. Šele v 20. min. je Stupica po lepi akciji prvič zatresel hrastniško mrežo.

Hrastnik je zaigral solidno in uprizoril nekaj nevarnih prodorov, toda obramba Celja je bila vselej na mestu.

Nekaj minut po 15. uri je iz sosednjega potoka Sušnice vdrla voda na igrišče, tako da je bilo nadaljnje igranje nemogoče. Zato je sodnik g. Nemec iz Maribora v 28. min. prvega polčasa pri stanju 1 : 0 za Celje prekinil to tekmo.

Ostale nogometne tekme

LJUBLJANA: Mladika : Vič 4:4 (2:1). Poizkusna tekma SK Viča za vstop v LNP, ki je močno trpela zaradi naliva.

RIM: Državno prvenstvo (VIII. kolo): Novara : Bari 1:0. Bologna : Lazio 3:1. Juventus : Milan 2:2. Genova : Venezia 6:2. Napoli : Fiorentina 2:1. Liguria : Torino 2:1. Ambrosiana : Modena 2:1. Roma : Triestina 1:0. — V prvenstvu vodi zdaj Bologna. Venezia in Triestina sta padli že na 5. odnosno 6. mesto.

— **Ustanovitev Hrvatskega veslaškega saveza.** V soboto popoldne je bil v Zagrebu ustanovljen Hrvatski veslaški savez ob navzočnosti delegatov iz Zagreba, Splita, Šibenika, Sušaka, Karlovca, Osijeka in Vukovara. Po sprejetih pravilih je bilo sklenjeno, da bo sedež saveza za tri leta ostal v Zagrebu. Za predsednika je bil izvoljen univ. prof. ing. Djuro Stipetić.

— **Seja Jugoslovenskega olimpijskega odbora.** V soboto zvečer je imel v Zagrebu sejo Jugoslovenski olimpijski odbor pod vodstvom predsednika dr. Hadžija. Izmed 14 članjenih savezov so bili navzočni delegati samo polovice izmed njih, med njimi za JZSS g. Joso Gorec iz Ljubljane. Na seji se je razpravljalo o V. zimskih olimpijskih igrah v Ga-Pa in o seji mednarodnega olimpijskega odbora, ki naj bi bila leta 1941 v Beogradu. Dokončnih sklepov na tej seji niso mogli sprejeti, ker glede slednjega rešitev ni odvisna samo od našega olimpijskega odbora. V razpravi je bila še razdelitev podpor ministrstva za telesno vzgojo v višini din 42.500.— glede katere je bil določen stari ključ.

Ustanovitev novega boksarskega saveza

Zagreb, 5. novembra.

Danes je bil tukaj izredni občni zbor boksarskega saveza, na katerem je bil likvidiran stari JBS, namesto njega pa ustanovljen novi »Boksarski savez kraljevine Jugoslavije«. Na občnem zboru so bili navzočni predvsem delegati iz hrvatskih sportnih središč ter iz Ljubljane, Trbovelj in Maribora, medtem ko Beograjčani za to zborovanje niso pokazali nobenega zanimanja. Najvažnejše poročilo je bilo poročilo tajnika Ferčeka, ki je raztolmačil delegatom namen in pristojnost novega boksarskega foruma. Načelno se nova ureditev te sportne panoge v treh narodnih savezih teritorialno krije po upravni razdelitvi, tako da bo za teritorij dravske banovine pozneje ustanovljena slovenska boksarska zveza, za banovino Hrvatsko hrvatska, za teritorij Srbije in Črne gore pa srbska, medtem ko je klubom iz ostalih krajev prepuščeno, da si sami izberejo svojo pripadnost. Po izglasovani razrešnici so bile nove volitve, pri katerih je bil za predsednika izvoljen dr. Vatroslav Dolničar iz Zagreba.

Po končanem občnem zboru je delegat Pekarskega SK iz Maribora g. Jazbinšek pozival vse navzoče na složno delo med hrvatskimi in slovenskimi boksarji. Pristavil je, da so se Slovenci glede ustanovitve samostojne zveze v glavnem že sporazumeli.

Pred reorganizacijo profesorskega društva

Beograd, 5. nov. p. V Beogradu zaseda že dva dni predsedništvo Jugoslovenskega profesorskega društva. Seja je bila sklicana zaradi reorganizacije društva glede na ustanovitev banovine Hrvatske. V zvezi s tem je predsednik profesorskega društva dr. Danilo Medaković, direktor gimnazije v Zagrebu podal ostavko, o kateri se bo sklepalo kasnenje. Na seji je zastopal ljubljansko sekcijo prof. Fran Grafenauer iz Ljubljane. Zastopniki posameznih sekcij so poročali o delu na svojem področju. Razen tega pa so razpravljali tudi o zgraditvi društvenega doma v Beogradu. Sklenjeno je bilo, naj se glavna uprava zavzameokvirni srednješolski zakon za vso državo. Sedanje naloge glavne uprave bo skupno s profesorsko zadrugo tudi ta, da se čim prej reši vprašanje zgraditve doma v Beogradu v duhu kongresnih sklepov.

Queipo de Llano poslanik pri Vatikanu

Rim, 5. nov. br. Včeraj je prispel v Genovo španski general Queipo de Llano, ki je bil imenovan za španskega poslanika pri Vatikanu. Iz Genove je takoj nadaljeval pot v Rim.

Objave

Drevi bo v veliki Filharmonični dvorani eden največjih in najpomembnejših letošnjih koncertov. Nastopil bo slavni poljski pianist Ignac Friedman in izvajal naslednji koncertni spored: Bach-Busoni: Chaconne; Chopin: Nokturno, Poloneza, Fantazija, Dve mazurki, Tri etude; Schumann: Fantazija c-dur; Listz: Venezia e Napoli. Friedman je poleg Paderewskega največji poljski pianist sedanje dobe. Njegov koncert je izreden dogodek v našem koncertnem življenju, zato vabimo in opozarjamo na nocojšnji klavirski večer ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani. Prodaja vstopnic v naprej v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu. Prenosa po radiu ne bo. (—)

RADIO

Ponedeljek 6. novembra

Ljubljana 7: Jutranji pozdrav (plošče). — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.30: Veseli zvoki s plošč. — 12: Solisti (lahka glasba — plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli kvartet. — 14: Poročila. — 18: Zdravstvo mladinske dobe: Življenjski pomen mladostne dobe (dr. A. Brecelj). — 18.20: Poljske skladbe (plošče). — 18.40: Mesečni slovstveni pregled (prof. Fr. Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Kraški hribi in planine našega juga. — 19.40: Objave. — 19.50: Zanimivosti. — 20: Plošče. — 20.45: Pevski zbor drž. policijske straže v Ljubljani. — 21.30: Plošče. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Beograd 18.20: Koncert orkestra. — 19.40: Narodna glasba. — 20: Dnevna reportaža. — 20.10: Dramski večer. — 21.40: Pester glasbeni spored s plošč. — 22.10: Petje. — **Zagreb** 19.15: Petje. — 17.30: Kvartet mandolin. — 18: Petje (bas). — 20: Lhotkove skladbe. — 21: Vesel večer. — 22.20: Akademski jazz orkester. — **Praga** 19.40: Plošče. — 20.10: Orkester in pevci. — 23: Češki skladatelji. — **Sofija** 17: Lahka godba in ples. — 18.15: Popularne kompozicije. — 20: Čajkovskijeva Peta simfonija. — 20.45: Klavirske skladbe. — 21.20: Lahka in plesna muzika. — **Dunaj** 16: Godba na pihala. — 20.15: Koncert solistov. — 21.30: Godalni kvartet. — 22.50: Lahka godba. — **Berlin** 20.15: Paradne koračnice. — 20.45: Zvočni film in ples. — 22.30: Operetna muzika. — 23: Orkester. — 24.10: Nočni koncert.

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 6. ob 15.: Antigona. Predstava za Klasično gimnazijo.
Torek, 7.: zaprto.
Sreda, 8.: Hudičev učenec. Red sreda.
Četrtek, 9.: Antigona. Red četrtek.
Petek, 10.: Neopravičena ura. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

OPERA

Ponedeljek, 6.: zaprto.
Torek, 7.: Glumač Matere božje. Red B.
Sreda, 8.: zaprto.
Četrtek, 9.: Figarova svatba. Premiera. Premierski abonma.
Petek, 10. ob 15.: Trubadur. Dijaška predstava. Globoko znižane cene.

Vremenska napoved

Zemunska: Precej toplo vreme. Oblačno in deževno po vsej državi. Precej močni bodo vetrovi v južni in jugozapadni smeri.

Zveza kulturnih društev je podala letni obračun

Kljub neugodnim časom naša prosvetna centrala neumorno deluje — V njej je včlanjenih 387 društev

Ljubljana, 5. novembra.

Danes dopoldne je v prostorih Kazine polagala letni obračun Zveza kulturnih društev. Razmere, v katerih je morala zveza delovati v preteklem poslovnem letu, so bile skrajno neugodne, kljub temu pa je bilanca enoletnega delovanja pokazala razveseljive rezultate. Na občnem zboru je bilo zastopano 43 društev, svoja delegata pa sta poslala tudi starešinska organizacija »Jadran« in Ljubljanska sokolska župa. Prvo je zastopal g. Ivan Vrančič, drugo pa prof. Mrčun Lojze.

Zborovanje je otvoril zvezin predsednik direktor g. **Jeran** Fran ter iskreno pozdravil vse delegate in kulturne delavce, ki so iz bližnih in daljnih krajev prihiteli na zbor. Imenoma je pozdravil zastopnika mariborske zveze tajnika g. Goleša Frana. Nato pa je izvajal med drugim:

»Današnji čas nalaga prosvetnemu delu tehtne naloge. Tudi danes ostane delo naših prosvetnih društev čisto narodnoprosvetno delo, to je delo za širjenje znanja, razumevanja in spoznanja resnice, pravice in poštenosti. Sedanji čas pač zahteva, da s podvojenim delom utrdimo svoje nacionalne moči ter prerodimo narodno samozavest in državljanski ponos nas vseh...«

Smernice bodočega prosvetnega dela

Predsednik g. Jeran je nato navedel glavne smernice, po katerih naj bi se v glavnem razvijalo bodoče prosvetno delo. Te smernice so:

1. Vse prosvetno delo je treba poglobiti glede na nacionalno in državljansko vzgojo. Gojiti je treba nacionalno misel kot osnovo naše države in svobode ter spoznavati naše nacionalne in slovanske kulturne vrednote; temu namenu bodi posvečeno vse predavalno, dramsko in pevsko delo.

2. doseči čim smotrnejše in čim plodnejše sodelovanje vseh naših prosvetnih in nacionalnih društev. Razširi naj se delo okrožnih odborov ter izpopolni sodelovanje med ljubljansko in mariborsko ZKD.

3. Posebna skrb naj se posveti prosvetnemu delu med kmečkim in delavskim ljudstvom, katerega zastopniki naj zasedejo v vodstvu naših prosvetnih organizacij tista mesta, ki jim pritičejo po njihovi dejanski moči v našem prosvetnem pokretu.

4. Društva naj posvetijo posebno pozornost preučevanju narodnih, socialnih in gospodarskih razmer svojega kraja. Izsledki tega dela pa naj služijo za vsmerjenje lastnega dela ter za pobudo za javno delo.

5. Širiti je treba nacionalni tisk, tako revialni sokolski in strokovni. Posebno vnemo je treba posvetiti širjenju Vodnikove družbe. Ob koncu svojih izvajanj je predsednik izrekel željo, naj bi se predvsem mladina pridružila prosvetnemu delu, v njem aktivno sodelovala in tako pomagala graditi temelje, ki nam zagotavljajo našo narodno neodvisnost, svobodo in napredek. Spomnil pa se je tudi najvišjega zaščitnika narodne prosvete kralja Petra II. ter prečital vdanostno brzojavko, ki mu je bila poslana z občnega zbora. Pozdravni brzojav je bil poslan tudi prosvetnemu ministru Boži Maksimoviću.

Ko sta bila nato izvoljena verifikacijski in kandidacijski odbor, so podali svoja poročila posamezni funkcionarji.

Podrobno delo zveze

O podrobnem delu zveze je izčrpno poročal tajnik g. **Verbič** Dušan, ki je med drugim izvajal:

»Čim tesnejša povezanost vseh nas in sistematizacija našega dela za utrditev naše nacionalne moči je bil delovni program zveze v letošnji poslovni dobi. Pred to nalogo so postavili zvezo zgodovinski dogodki, ki s takšno krutostjo rušijo civilizacijo in kulturo, nam pa so opomin, kaj in kako moramo delati, da bo naša Jugoslavija složna in močna zaščitnica naše svobode in s tem naše kulture. Žal so odnosi naše širše javnosti nasproti kulturnemu delu med narodom več ko žalostni. Le redki so posamezniki in privatne ustanove, ki znajo ceniti požrtvovalno delo...

Število članstva ZKD znaša danes 387 društev in ima v svojih vrstah poleg sokolskih in gasilskih društev, narodnih čitalnic in glasbenih društev 58 manjših in 50 večjih knjižnic z okroglo 10.000 knjigami. Včlanjene pa so tudi sekcije JS, CMD in Jugoslovensko-bolgarska liga. Včlanjena društva posedujejo 44 lastnih domov, 24 kinematografskih aparatov, 5 epidiaskopov.

Odbor je tudi v letošnjem letu nadaljeval razgovore s predstavniki prestolniškega kulturnega življenja in se bodo neposredni stiki spet v kratkem nadaljevali. Posebno pozornost pa je posvetil odbor čim tesnejšemu sodelovanju in enotnemu usmerjenju z mariborsko posestrimo. Sadove tega sodelovanja smo videli v skupni izvedbi prosvetnega dne, ki sta ga priredili zvezi 18. maja letos in ki naj bi postal vsakoletni praznik narodne prosvete. Tega dne naj bi se naše ljudstvo zbrano posvetilo ideji, ki nam je prinesla svobodo, nam vrnila ponos in dala odporno moralno silo.

V počastitev spomina ustanovitelja zveze in njenega prvega predsednika dr. Gregorja Žerjava je bila prirejena ob priliki 10 letnice njegove smrti žalna svečanost, ki so se je udeležili številni prijatelji in sodelavci pokojnika ter vsi vidnejši predstavniki našega kulturnega življenja.«

Ob koncu svojega poročila se je tajnik toplo zahvalil vsem, ki so kljub hudim časom s podvojeno silo orali prosvetno njivo.

Blagajniško poročilo je podal blagajnik g. **Dolar** Simon. Poudaril je, da bodo skušali s štedenjem in reorganizacijo v upravi izboljšati stanje blagajne.

Predavateljski odsek je priredil 51 predavanj

Najlepše uspehe beleži tudi letos predavateljski odsek, v katerega polaga odbor največjo važnost. O njegovem delovanju je poročal njegov predsednik g. **Bučar** Vekoslav. Na predavateljsko sezono odpadejo vsako leto komaj štirje meseci in v tem kratkem času je bilo od strani ZKD prirejenih 51 predavanj v 25 različnih krajih, predavalo pa je 11 predavateljev, in sicer dr. Branko Vrčon, prof. Ivan Kolar, dr. Branko Alujević, dr. Oskar Reya, Viktor Pirnat, dr. Lavo Čermelj, Mirko Fetih, Andrej Uršič, dr. Stojan Bajič, Osip Šest in Vekoslav Bučar. Za predavanja je zaprosilo največ sokolskih društev, potem učiteljska društva, narodne čitalnice, podružnice NSZ, gasilska društva in strelske družine. Po vsebini so bila predavanja s področij jugoslovenske ideologije, jugoslovenske zgodovine, raznih južnoslovanskih vprašanj, slovanskih narodov in njihovega položaja ter diplomatske zgodovine. Več predavanj je bilo tudi s področja slovenske, jugoslovenske in slovanske literarne zgodovine ter kulturne zgodovine slovanskih narodov, zlasti Bolgarov. Vsa ta predavanja je obiskalo okoli 10.000 ljudi.

Za slogo v naših narodnih društvih

Načelnik propagandnega odseka g. **Janežič** Jelo se je v svojem poročilu dotaknil osnovnega namena tega odseka — pospešitve dela v naših nacionalnih kulturnih društvih. Organizirati in poživiti se morajo predvsem meddruštveni odbori narodnih društev, ki naj pri delu drug drugemu pomagajo ter skupno izvršijo vse kulturne in narodne prireditve, v kolikor je to krajevno dobro in potrebno. V slogi je moč. Pod tem geslom naj delajo v bodoče vsa naša narodna društva in gojijo naj posebno povezanost s centralo, ki jim bo prav rada stala ob strani. Zveza si je nadela nalogo, da organizira v večjih centrih tečaje za prosvetne delavce, po možnosti pa se bodo ustanavljali tudi tečaji za dramatiko in glasbo.

Kako je deloval dramski odsek

O delovanju **dramskega** odseka je poročal njegov predsednik g. Jakob Špicar, ki se je dotaknil vprašanja, kako pomladiti in osvežiti repertoar zveze. Režiserji so se že toliko emancipirali, da znajo tudi sami poiskati primerna dela, obstajajo pa tudi dobre zveze med društvi, ki si medsebojno izposojajo igre. Velika potreba pa obstoji po garderobi. Potrebn obi bilo odmakniti se od nemškega vpliva na tem področju in segati bolj po slovanskih delih. Nov čas prinaša nove potrebe in mladina pogosto ni več zadovoljna s starim repertoarjem. Predsednik odseka je predlagal, naj bi se sestavil nekakšen dramski odsek, ki bi postavil enotne smernice bodočemu delovanju. V tem odseku naj bi imeli besedo predvsem mladi ljudje.

Volitve

Poročilo sta podala nato še verifikacijski in nadzorni odbor, nato pa so se izvršile volitve nove uprave. Na predlagani listi, ki je bila soglasno sprejeta, so bila v glavnem spet imena starih odličnih delavcev. Za predsednika je bil ponovno izvoljen direktor Jeran Fran, za odbornike pa dr. Bajič Stojan, Bučar Vekoslav, Špicar Jakob, Verbič Dušan, direktor Dolar Simon, inž. Zajc Slavko, inž. Bevc Ladislav, Juvan Franc, direktor Breznik Josip, Zorc Rudi in Janežič Jelo, vsi iz Ljubljane, Senica Viktor iz Logatca, dr. Volk Janko z Jesenic, Krivec Jože iz Krškega in Osovnik Tone iz Domžal. V nadzorni odbor so bili izvoljeni prof. Vrhovnik Fran, inž. Rus Jože in Ribičič Josip, za namestnike pa Urbar Miroslav in Borštnik Božo. V razsodišču so dr. Zalokar Alojzij, Gruden Mirko, Goslar Branko, Gregorka Miroslav in Hanžič Ferdo, za tiskovnega referenca pa je bil določen Zupančič Jože iz Litije.

Po volitvah sta bila sprejeta novi proračun in zvišanje članarine od 10 na 20 dinarjev letno. Pred zaključkom zborovanja je izpregovoril nekaj toplih besed v imenu mariborske zveze njen zastopnik g. Goleš Fran. Njegova izvajanja so bila sprejeta z glasnim odobravanjem. Okoli dvanajste ure je bilo lepo zborovanje zaključeno.

Zaslužena počastitev kulturnega delavca

Borcu za slovansko vzajemnost pesniku Radivoju Peterlinu-Petruški so odkrili četniki spominsko ploščo

Kamnik, 5. novembra.

Naše mesto si je nadelo danes praznično lice. Središče zanimanja je bila Peterlinova hiša na Šutni, vsa v bršlinu in zastavicah. Jugoslovenska trobojnica je skrivala našim očem tisto svetinjo, zaradi katere so kljub izredno slabemu vremenu prihiteli odlični sinovi našega naroda od blizu in daleč, da počaste svojega dragega tovariša. Pododbor Udruženja četnikov v Ljubljani si je nadel za naše čase težko nalogo, da je vzidal v Petruškovo rojstno hišo spominsko ploščo svojemu častnemu predsedniku.

Šutna je bila polna pokojnikovih častilcev, ko je ob 11. uri predsednik ljubljanskega pododbora Udruženja četnikov g. Venče Žniderščič pozdravil zastopnike oblastev številnih kulturnih, prosvetnih in narodnih društev. V kratkem in jedrnatem govoru se je spominjal velikega borca za slovansko in posebej še za jugoslovensko misel in odličnega kamniškega rojaka pesnika Radivoja Peterlina-Petruške, čigar blesteči zgled domoljubja bo na viden način ohranjen še poznim rodovom v skromni plošči, ki jo danes odkrivamo. Ko je padla zavesa izpred plošče, je zapelo kamniško pevsko društvo »Lira« pod vodstvom pevovodje g. Vremšaka Petruškovo pesem »Misijonar«, ki jo je uglasbil g. Venturini. Črno marmornato ploščo iz podpeškega marmorja — odlično delo domače tvrdke Frana Kunovarja — krasi zelo veren bronasti lik pokojnega pesnika, ki ga je v basreliefu mojstrsko upodobil profesor g. Sajovic. V imenu Društva slovenskih književnikov je posvetil pokojnemu tovarišu nekaj prisrčnih spominskih besed g. Gustav Strniša. Nato je izročil g. Venče Žniderščič spominsko ploščo v varstvo pokojnikovemu bratu profesorju g. Lojzetu Peterlinu-Batogu, ki se je zahvalil z naslednimi besedami:

»Spoštovani navzočni! Čut iskrene hvaležnosti mi narekuje, da se Vam vsem iskreno zahvalim za priznanje in počastitev, ki ste ju naklonili mojemu pok. bratu Francetu, slovenskemu pesniku in Ahasverju Petruški.

Ko sprejemam to ploščo z reliefom, umetniškim delom prof. Sajovca, v imenu te hiše v varstvo, se v prvi vrsti zahvaljujem Udruženju četnikov, ki je spominsko zamisel osnovalo in izvedlo, za ves trud, umevanje in požrtvovalnost. Hkratu se zahvaljujem pevskemu društvu »Liri« in Vam vsem, ki ste prispeli semkaj, da s svojo navzočnostjo dvignete slovesnost današnje proslave, naposled pa vsem, ki ste Petruško in njegovo delo sprejeli v svoja srca in ga s tem priznali za svojo last.

V tej slovesni uri bi želel v spomin Petruški povedati samo tole: Bodimo vsi tako iskreno človeški, kakor je bil on, tako širokogrudno strpni in krščansko ljubeči, kakor je bil on, in tako vseobsežno slovanski, kakor je bil naš Petruška, pa bomo izpolnili oporoko, ki je pokojni ni napisal s črkami, ampak s svojim življenjem. To življenje je bilo posvečeno Slovencu, Jugoslovenu in Slovanu, zlasti pa človeku kot sinu vesoljstva. Zaradi te širine Petruškove življenjske misli upam, da govorim v njegovem imenu, ako v tem resnem trenutku želim: Naj bo tudi v dneh teh težkih borb srečna in močna naša skupna domovina Jugoslavija; naj živita njen vladar Nj. Vel. kralj Peter II. in vsa visoka hiša Karadjordjevićev; naj nas modrost vodilnih mož vodi v slovanstvo, da bo izpolnjena Petruškova vera, in naj zato ostane med nami večno živ Petruškov slovanski duh!«

Svoj pomemben govor je zaključil govornik: »Spominu našega borca za slovanstvo slava!« Vsi navzočni so vzkliknili za njim, »Lira« pa je zapela »Od Urala do Triglava«.

»Soča« je otvorila predavateljsko sezono

Tehtna izvajanja dr. Lava Čermelja o sodobnih smernicah manjšinske zaščite

Ljubljana, 5. novembra

V restavraciji »Pri levu« so se snoči po polletnem odmoru spet zbrali člani primorskega emigrantskega društva »Soče« k prvemu predavateljskemu večeru v letošnji sezoni. Ta večer je »Soča« s svojim predavateljskim odsekom prosvetljala nekak jubilej, ker je otvarjala svojo dvajseto sezono med občinstvom toliko priljubljenih predavateljskih večerov. Predsednik dr. Dinko Puc, ki je večer otvoril s kratkimi pozdravnimi besedami, je zlasti naglasil dejstvo, da je predavateljski odsek s svojimi požrtvovalnimi člani s temi večeri skozi dvajset let poskrbel svojemu zvestemu občinstvu najboljšo izobrazbo z nad 270 predavanji, na katerih, je posredovalo občinstvu svoje znanje preko 140 izbranih predavateljev, med njimi naši najbolj priznani znanstveniki, pisatelji in umetniki.

Snočnjemu otvoritvenemu večeru pa je dala posebno tehtnost oseba predavatelja dr. Lava Čermelja, ki je govoril o novih smernicah sodobne manjšinske zaščite. Ker je dr. Čermelj primorski rojak in je prav te dni praznoval 50-letnico svojega življenja, je bil v krogu svojih rojakov prisrčno sprejet. V imenu društva in še posebej v imenu društvenega ženskega odseka mu je v znak priznanja in spoštovanja ga Krivčeva izročila lep šopek cvetja v vazi. Pozornost predavateljevi osebi in snovi njegovih izvajanj pa so posvetili tudi člani Kluba koroških Slovencev, ki so se udeležili večera pod vodstvom g. s. o. s. dr. Julija Felaherja.

V uvodu je predavatelj najprej razčlenil postanek in zgodovino manjšinske zaščite, ki se je prvič pojavila v svojem pravem pomenu šele po svetovni vojni in je bila sprva zgrajena na načelih, ki jih je rodila francoska revolucija. Odtlej pa do danes so se ta načela bistveno spremenila, zlasti šele po najnovejših svetovnih dogajanjih, ko so zavladala v svetu nova načela, načela o totalitarnosti države in nove teorije o »naddržavnih« narodnostih. Ta načela ne dovoljujejo še dalje razlikovati med državo in nacijo, a prav na tem razlikovanju je bil doslej zgrajen sistem manjšinske zaščite. Manjšinska zaščita ne more biti po teh nazorih več juridična, ampak le še nekakšna moralna dolžnost države, ki sme ravnati z manjšinami na svojem ozemlju kakor s svojimi ostalimi državljani, nobena druga država ali mednarodna ustanova pa se ne sme vmešavati v te njene posle. Predavatelj se je v svojih izvajanjih dotaknil tudi prav v zadnjih časih zelo aktualnega vprašanja kompaktnega preseljevanja narodnih manjšin, kakršnega pozna samo najnovejša zgodovina. V bistvu je to vprašanje boj med dosedanjim nazorom o človeku in njegovih pravicah in novim nazorom o državi in narodu ter pravici države nad tistimi, ki se priznavajo h konkretnemu narodu. Predavatelj je to vprašanje razčlenil ideološko in praktično in ni pozabil pri tem dotakniti se tudi opredelitve različnih narodnih manjšin. Naglasil je pri tem, da je treba razlikovati med narodnostnimi skupinami, ki so v otokih raztresene po tujem narodnem telesu, pa med tistimi narodnostnimi morji, ki leže ob meji v neposrednem stiku s svojim matičnim narodom. S tega stališča je treba presojati preseljevanje narodnih skupin na splošno, še posebej pa preseljevanje teh manjšin iz naše države in naših manjšin iz drugih držav.

Za svoja izvajanja je predavatelj žel prisrčno zahvalo vseh navzočih. V prosti zabavi, ki se je po predavanju razvila, je pevski zbor »Save«, ki ga odlično vodi g. Venturini, z vrsto izbranih pesmi poskrbel za prijetno počutje. Na kraju pa je še g. Sancin v kratkih besedah opozoril zbrane na dejstvo, da se je ob malem društvenem jubileju, ki smo ga omenili, treba spomniti tudi zaslug g. Josipa Sfiligoja, ki v vseh dvajsetih letih društvenih predavateljskih sezon ni štedil niti časa niti svojih nog, da je »Sočinemu« poslušalstvu poskrbel vedno za dobro predavanje.

Smrt zglednega sokolskega delavca

Gornji Logatec, 5. novembra.

V Gornjem Logatcu je danes preminil g. Slavko Smole, po vsej Notranjski znan ugleden posestnik, starešina tamošnje gasilske čete in podstarosta Sokola. Pokojni Smole je bil že od mladih nog v vrstah Sokola in kot spreten telovadec je nastopal z znano predvojno sokolsko vrsto na raznih mednarodnih tekmovanjih, tako v Pragi in drugod. Sokolstvo izgubi z njim vzornega delavca in pobornika sokolske misli, a hudo je prizadeta tudi rodbina, ki ga ji je smrt iztrgala v najlepših letih, saj je štel šele 48 let.

Za pokojnim žalujejo soproga ga. Fanči, sinček Iko in hčerka Manica ter velik krog bližnih in daljnih sorodnikov. Pogreb uglednega moža bo v torek 7. t. m. ob 16. iz hiše žalosti na pokopališče v Gornjem Logatcu. Vrlemu možu in Sokolu časten spomin, uglednim rodbini naše iskreno sožalje!

Žrtve napada in nesreč

Ljubljana, 5. novembra

V noči na danes so bili ljubljanski reševalci poklicani v Sadinjo vas pri Dobrunjah, kjer so pred Habičevo gostilno našli precej potolčenega krojača Ivana Martra. Morali so ga prepeljati v bolnišnico, kjer pa ni vedel povedati, kdo ga je premikastil in zakaj.

Dopoldne pa si je pri telovadbi v gimnaziji na Poljanski cesti zlomil roko Henrik Bratuš, ki so ga tudi morali prepeljati v bolnišnico. Iz št. Vida pri Stični pa so pripeljali v bolnišnico trimesečno Frančiško Kovačičevo. Otrok je doma ležal v zibelki na peči, pa se je izkobacal iz zibelke in padel na vročo peč. Dobil je hude opekline po životu. Stanje ubogega deteta je precej resno.

Minuta pomenka

»NADA«, 20. SEPTEMBRA.

Ona je sremenljiva kakor luna. Nenadno postane trmasta, čez hip pa spet popustljiva; zdaj je družabna in dostopna za vse nasvete, drugič pa zaprta in gluha; zdaj je ostra in zafrkljiva, pa spet mehka in prizanesljiva. Zelo je občutljiva, čustvena in zamerljiva. Tudi joka rada. V družbi včasih kaj takega zine, da ji je potem žal. Njeni glavni napaki sta: površnost in pomanjkanje vztrajnosti.

On je sicer tudi čustvenega in spremenljivega značaja, vendar pa manj kot ona. Izgublja se v praznem sanjarenju, gradi gradove v oblakih in goji visokoleteče misli, za realnost pa nima mnogo smisla. Rad hodi v družbo in jo išče. Včasih je tudi odkritosrčen.

Kaj naj vam svetujem? Če se hočeta vzeti, naj se vzameta! Kakor sami vidite, so to napake, ki so stalne spremljevalke mladosti. Kolo življenja jih bo že obrusilo, kar seveda ne bo šlo brez bolečin. Svojo namero pa naj le preložita za eno leto.

»M. M. 26.«

Ta oseba je korektna dama, ki se sicer družbe ne brani, a vendar ne dovoli, da bi se ji kdo preveč približal. Ima smisel za lepoto. Ničesar ne more zamolčati, ker ji narava ne da. Včasih je morda premalo štedljiva. Udobje ji ni zoprno.

»St. 196«

Vaš mož je v mreže svojih lastnih misli ujeta lirična narava. V svoji rani mladosti si je iz svojih sanj ustvaril podobo sveta, ki se je prav malo ujemala z resničnostjo. Namesto da bi skušal svojo podobo popraviti, je skušal popravljati resničnost in ker to ni šlo, se je zapri vase in postal zagrenjen pesimist.

»Št.«

Vaša odločna in preračunljiva narava vam ne bo nikdar dovolila prenagljenih dejanj. Zato bo vaša sreča vedno v vaših rokah. Vendar pa bi vam kot ženski svetoval nekoliko več srca in altruizma.

MEDICINEC 29.

Vi ste človek precejšnjih zmožnosti, ki se pa ne morejo razviti radi vaše duševne neurejenosti. Vaša notranjost je podobna zapadni fronti: dva sovražnika sta se zakopala v svoje postojanke: mladeniški idealizem z vsem svojim letalstvom in pa telesne potrebe z vsemi svojimi tanki in protiletalskimi topovi. Vojna v vaši notranjosti gre skozi iste faze kot sedanja vojna. Živčna vojna — ki pa pri vas še traja — je razrvala oba tabora: duhu je vzela polet, telesu pa odpornost. Ali istočasno se pri vas razvija druga faza, faza izvidniških borb in blokad: telo ne pusti k duhu nafte, ki je potrebna za polet, duh pa ne surovin, ki so potrebne za odpornost telesa in tako uničujeta dobrine, ki bi jih v miru lahko oba uživala.

Zato vam svetujem: sklenite čimprej mir. Kako? Ker je telo posoda duha, zato skrbite, da ne bo imela ta posoda lukenj. Vaši živci potrebujejo miru. Zaradi tega ne vzdržite pri knjigah dalj časa in vam misli uhajajo drugam. Držite se — po možnosti — tega recepta: Prvi mesec nič dela — krokanje je garanje!! — redna hrana in mnogo spanja in počitka. Drugi mesec: delajte redno vsak dan eno uro, toda pri delu se morate koncentrirati, ker tega vam zelo manjka. Potem vsak mesec po eno uro več in sicer tako, da pridete do osemurnega dela. Več ne!

Če se lotite tega z resno voljo, vam uspeh ne odide. Na drugo vprašanje bi vam najraje odgovoril pismeno. Pošljite svoj naslov!

DVOMEČA MATI.

Nimate vzroka dvomiti, niti biti v skrbeh. Vaš sin je zdaj v tisti dobi, ko se odtuji družinskemu življenju in si išče svojih, novih poti. Pustite ga, naj si izbere sam svoj poklic, kajti s svojimi zmožnostmi bo povsod uspel, kjer prime. Za njegovo srečo gre, ne za vašo!

ARODEF

Če boste skušali biti nekoliko bolj natančni in bolj skromni, lahko upate na uspeh. Tudi samoljubje vam ni v prid. V ljubezni se vam obetajo spremembe, toda pazite!

SAŠA.

Nimate smisel za red in lepo obliko. Vaša zadržanost vas dela v očeh drugih nekoliko prevzetno. Kaj naj študirate? Počakajte do mature, morda boste potem dobili veselje do kakšne stroke. Če ne, pa mi boste takrat pisali.

L. Azkuin.

NAGRADNA KRIŽANKA

1	2	3		4		5	6	7
8			■		■	9		
10		■	11		12	■	13	
	■	14		15		16	■	
17	18		19	■	20		21	
22								
23				■	24			
	■	25		26	■		■	
27	28	■	29			■	30	
31		32	■		■	33		
34								

BESEDE POMENIJO:

Vodoravno: 1. oblačilni kos; 8. zavestna neresnica; 9. industrijska rastlina; 10. globina v tekoči vodi, tudi kemični znak za drago kovino; 11. zvok določene višine; 13. egipčansko božanstvo, tudi kemični znak za redko, dragoceno, v zdravilstvu uporabljano kovino; 15. hranišče medu; 17. tropsko drevo; 20. senska muka; 22. obrtnik; 23. mestna tla; 24. bolgarska pesnica in pisateljica (* 1886. —); 25. zver, tudi začaran krog; 27. gornjedalmatinski otok; 29. naselbina, tudi del večje naselbine; 30. niponska dolžinska mera; 31. sorodnik, tudi babilonski bog meseca; 33. najvišji predstavnik oblasti v upravni edinici; 34. strupena močvirska rastlina.

Navpično: 1. Dickensov roman; 2. spajanje kovin, tudi rimski vojskovodja, katerega legije je l. 9. po Kr. Arminij uničil v Teutoburškem lesu; 3. žitarica; 4. rastlinska stanica; 5. zemlja; 6. vladar; 7. Tolstojev roman po njem Hubayeva opera; 12. obzirno, previdno opozorilo; 14. pleten prenašalnik; 16. gostinski nameščenec; 18. duševno prizadetje, tudi kraj na otoku Braču; 19. sredstvo nekaterih žensk za družabno »uveljavljanje«; 21. kvarnerski otok; 26. osrednji organ; 28. drevesni plod; 30. dvoživec, bolezen, tudi nebesno znamenje; 32. niponske slavnostne igre; 33. pogojnik, tudi kemični znak za kovino.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE:

Vodoravno: 1. Bog v Trbovljah; 12. obrt; 13 tul; 14. veka; 15 kamin (2. Kamin); 16 Boris; 17. arak; 18. vik; 20. vaba; 21. kad; 22. konop; 24. lan; 25. Arad; 27. moda; 29. Ta (= tantal); 31. Amapala; 33. Ag (= srebro); 34. oda; 36. Erato; 37. Ali (2. ali); 38. Razin; 40. muren; 42. slog; 43. ris; 45. remi; 46. Kir; 47. bezeg; 49. nac; 50. anileu; 51. Morana.

Navpično: 1. Boka Kotorska; 2. obara; 3. grmada (3. Grmada); 4. vtik; 5. rt; 6. Bunin; 7. ol; 8. Lvov; 9. Jerala; 10. Akiba; 11. Hasanaginica; 18. vodar; 19. komat; 22. kamen (2. Kamen); 23. polom (2., 3. Polom); 26. Ra (2. = radij); 28. da; 30. adalin; 33. Aleman; 35. Azori; 37. arena; 39. Ig; 41. Ur; 43. Ren; 44. Sem; 47. bi (2. Bi = bizmut); 48. go.

Nagrado v znesku 100 din

je žreb naklonil Marjanu Urbančiču v Ljubljani, Kolodvorska ul. 9. Troje nagrad v knjigah pa si dele Ema Šentjurčeva, Hrastnik, Franco Lapajne, Jesenice, Prešernova c. 5, in Lojze Černota, Ljubljana, Prisojna 1.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.